Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2020–2021

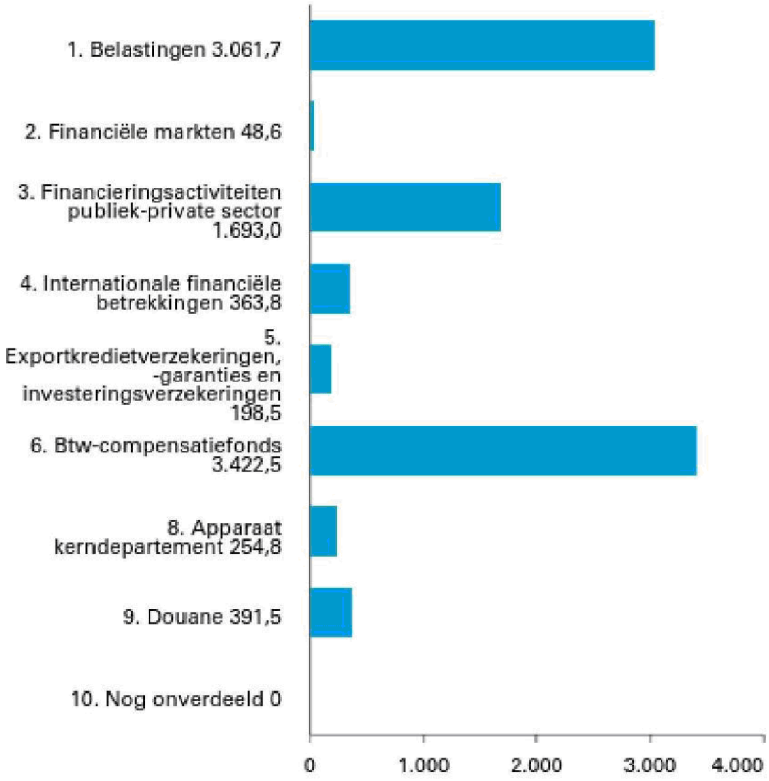
0IX **Jaarverslag en slotwet Ministerie van Financiën en Nationale Schuld 2020**

Nr. 1 **JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN MINISTERIE VAN FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD IX**

Ontvangen 19 mei 2021

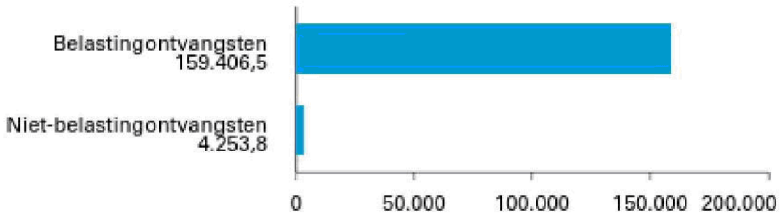
GEREALISEERDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € € 9.434,5 mln.

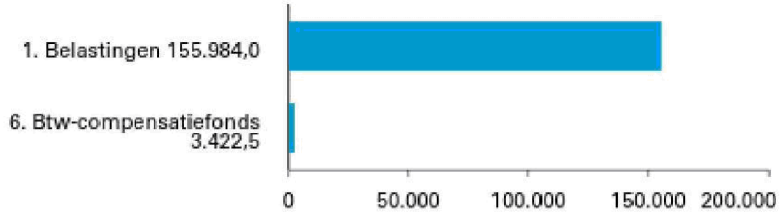

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten IX Financiën (x € 1 mln.).

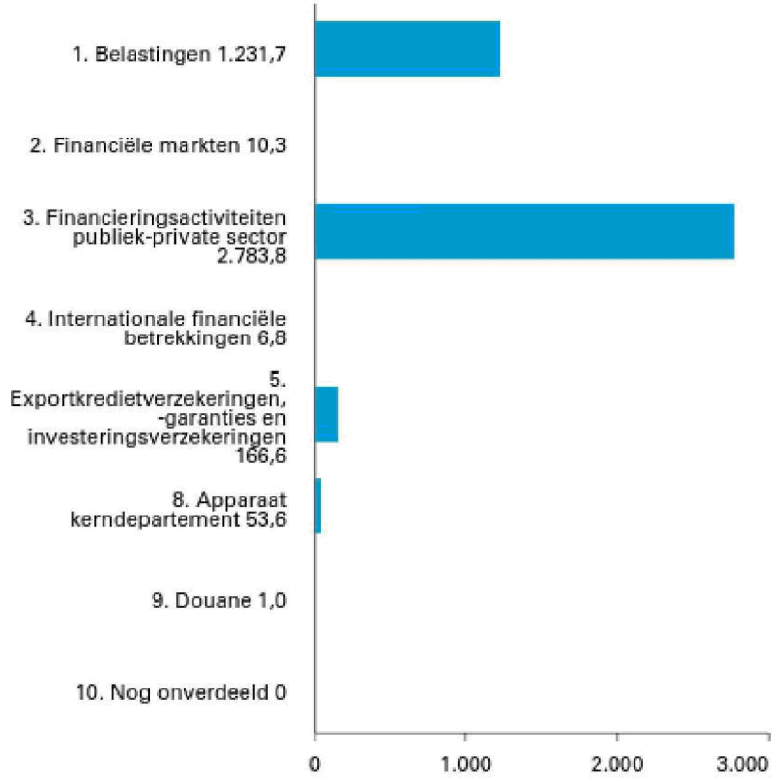
Totaal € 163.660,3 mln.

Figuur 3 Gerealiseerde belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 159.406,5 mln.

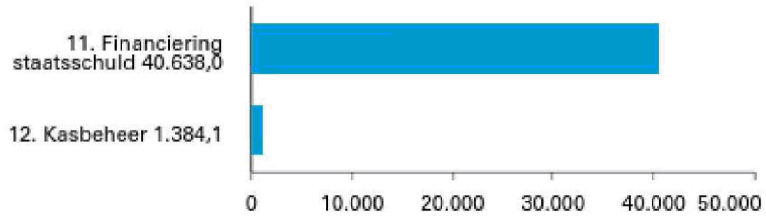

Figuur 4 Gerealiseerde niet-belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 4.253,8 mln.

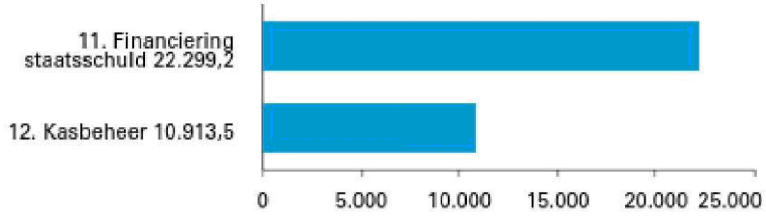

Figuur 5 Gerealiseerde uitgaven IX Nationale Schuld verdeeld

over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 42.022,2 mln.

Figuur 6 Gerealiseerde ontvangsten IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 33.212,7 mln.

A. ALGEMEEN

1 1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot decharge-verlening

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, mede namens de staatssecretarissen van Financiën, het departementale jaarverslag van het Ministerie van Financiën (IX) over het jaar 2020 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37 en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Financiën decharge te verlenen over het in het jaar 2020 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:

1. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
2. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
3. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
4. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
5. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

1. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2020;
2. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
3. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
4. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2020 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2020, alsmede over de saldibalans over 2020 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Financiën
W.B. Hoekstra

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van het ministerie van Financiën, begrotingshoofdstuk IX (Financiën en Nationale Schuld) van de Rijksbegroting. In het jaarverslag worden de gerealiseerde beleidsdoelen, gebruikte instrumenten en ingezette middelen verantwoord ten opzichte van de begroting. Waar relevant wordt verwezen naar Kamerstukken of andere beschikbare verantwoordingsinformatie. De Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) en de Comptabiliteitswet (CW) vormen het regelgevend kader voor het jaarverslag.

Het algemeen financieel-economische beleid en het begrotingsbeleid worden primair verantwoord in het Financieel jaarverslag van het Rijk (FJR). Daarin worden ook de belastingontvangsten toegelicht.

Vanwege tussentijdse afrondingen op duizenden, miljoenen of miljarden euro's kan het voorkomen dat de som der delen afwijkt van het totaal in de tabellen.

Opbouw van het jaarverslag

Het jaarverslag bestaat, conform RBV, uit de volgende onderdelen:
1. Algemeen;
2. Beleidsverslag;
3. Jaarrekening;
4. Bijlagen.

A. Algemeen
Dit gedeelte bestaat uit de aanbieding van het jaarverslag met een verzoek tot dechargeverlening en deze leeswijzer (hoofdstukken 1 en 2).

B. Beleidsverslag
Beleidsprioriteiten
In het beleidsverslag wordt allereerst ingegaan op de beleidsprioriteiten (hoofdstuk 3): welke resultaten zijn bereikt in 2020? Hierin wordt teruggekeken op de beleidsagenda uit de begroting 2020, waarin de belangrijkste beleidsdoelen voor 2020 staan. In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt er voor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats krijgen in de departementale begrotingen. In de beleidsprioriteiten wordt teruggekomen op de landenspecifieke aanbevelingen zoals verwoord in de begroting. Bij de beleidsprioriteiten is een bijlage met daarin een overzicht van de coronamaatregelen gevoegd. Ook is een samenvatting van de Nationale Schuld opgenomen. Hoofdstuk 3 wordt afgesloten met een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en een overzicht risicoregelingen.

Beleidsartikelen
Daarna wordt in beleidsartikelen (hoofdstuk 4) en niet-beleidsartikelen (hoofdstuk 5) per artikel op hoofdlijnen gerapporteerd over de bereikte resultaten in 2020. Waar relevant en beschikbaar worden de realisaties van indicatoren of kengetallen weergegeven om te laten zien in welke mate de doelstellingen op een beleidsterrein zijn behaald. De beleidsartikelen in het jaarverslag hebben volgens de RBV standaard de volgende indeling:
1. Algemene doelstelling;
2. Rol en verantwoordelijkheid;
3. Beleidsconclusies;
4. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
5. Toelichting op de instrumenten.

Ter nadere onderbouwing van de Beleidsconclusies in onderdeel C, is voor artikel 1 Belastingen en artikel 9 Douane een nadere toelichting opgenomen in een aanvullend onderdeel F.

Niet-beleidsartikelen
In hoofdstuk 5 komen de niet-beleidsartikelen aan bod:
- artikel 8 Apparaat kerndepartement;
- artikel 10 Nog onverdeeld.

Tabel budgettaire gevolgen van beleid
Zowel de beleidsartikelen als de niet-beleidsartikelen bevatten een tabel 'Budgettaire gevolgen van beleid' met een toelichting op de verschillen tussen de begrote en gerealiseerde bedragen. Niet alle verschillen in verplichtingen, uitgaven en ontvangsten worden toegelicht. Voor het opnemen van een toelichting zijn op het niveau van financiële instrumenten onderstaande normen gehanteerd, conform de RBV.

Tabel 1 Ondergrenzen toelichtingen (bedragen x € 1 mln.)

Omvang verplichtingen/uitgaven/ontvangsten begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting)	Ondergrens beleidsmatige mutaties	Ondergrens technische mutaties
< 50	1	2
≥ 50 en < 200	2	4
≥ 200 en < 1.000	5	10
≥ 1.000	10	20

Bedrijfsvoeringsparagraaf
Hoofdstuk 6 is de bedrijfsvoeringsparagraaf met relevante aandachtspunten in de bedrijfsvoering van het Ministerie van Financiën. De bedrijfsvoeringsparagraaf heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage. Er wordt onder andere ingegaan op de door de Algemene Rekenkamer (AR) geconstateerde onvolkomenheden bij het vorige jaarverslag (2019) en de maatregelen die zijn getroffen om deze onvolkomenheden in het verantwoordingsjaar (2020) en de jaren daarna weg te werken. Ook wordt er gerapporteerd over de rechtmatigheid van de verantwoorde bedragen, rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen en belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering.

C. Jaarrekening
De hoofdstukken 7 tot en met 9 vormen de jaarrekening. Hoofdstuk 7 geeft de verantwoordingsstaten weer, hoofdstuk 8 de saldibalans met toelichtingen en hoofdstuk 9 de verantwoording betreffende de Wet Normering Topinkomens (WNT).

D. Bijlagen
Tot slot zijn vijf bijlagen opgenomen:
- Bijlage 1: een overzicht van Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (RWT's) en Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's) waarvoor het ministerie van Financiën beleidsmatig verantwoordelijk is.
- Bijlage 2: een overzicht van afgerond evaluatie- en overig onderzoek.
- Bijlage 3: een overzicht van inhuur externen
- Bijlage 4: het focusonderwep 2020, naleving CW3.1
- Bijlage 5: een lijst van afkortingen.

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering

De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing

zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2020 en de Regeling agentschappen. Voor de departementale begrotingsadministratie wordt het verplichtingen-kasstelsel toegepast en voor de baten-lasten agentschappen het baten-lastenstelsel.

Het verslag van de Nationale Schuld heeft twee specifieke eigenschappen. De eerste eigenschap is dat de rente-uitgaven en renteontvangsten op transactiebasis worden verantwoord, in plaats van op kasbasis zoals bij alle andere onderdelen van de Rijksbegroting. Dit is vastgelegd in de CW 2016, artikel 2, negentiende lid. Met de registratie van rente op transactiebasis voor de Nationale Schuld wordt aangesloten bij de Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. De tweede eigenschap is dat voor beide artikelen het verplichtingen-kasstelsel wordt gevoerd en daarbij wordt ervan uitgegaan dat de aangegane financiële verplichtingen gelijk zijn aan de uitgaven (kas = verplichtingen).

Groeiparagraaf

Het ministerie van Financiën werkt doorlopend aan stapsgewijze verbeteringen in de informatievoorziening aan de Kamer en de burger. Dit is een samenspel van eigen ambities en inzichten, en wensen vanuit de Kamer. Ten opzichte van het jaarverslag Financiën en Nationale Schuld 2019 zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd.

- In artikel 9 Douane is de indicator 'uitvoering afspraken niet-fiscale taken' nieuw opgenomen.
- Verder is er in 2020 gewerkt aan het ontwikkelen van een herijkte set indicatoren en kengetallen die beter aansluit bij de strategische doelstellingen van de Belastingdienst. Deze set is opgenomen in de ontwerpbegroting 2021.
- Ook zijn in 2020 de indirecte uitgaven voor de Douane inzichtelijk gemaakt. Deze uitgaven zijn opgenomen in de ontwerpbegroting 2021.
- Daarnaast is in 2020 een eigenstandig begrotingsartikel voor Toeslagen ingericht (artikel 13 Toeslagen). In dit artikel wordt in eerste instantie gefocust op de directe uitgaven. Deze uitgaven zijn opgenomen in de begroting 2020.

- In het beleidsverslag is een bijlage overzicht coronamaatregelen opgenomen.
- De bijlage focusonderwerp, naleving CW3.1 is nieuw opgenomen.

B. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsprioriteiten

3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten

Inleiding

Het jaar 2020 was in meerdere opzichten een bewogen jaar voor het ministerie van Financiën. Ons land werd in het voorjaar van 2020 overvallen door corona. Een pandemie die sinds februari 2020 diepe sporen nalaat in onze samenleving. De hele samenleving heeft zich moeten aanpassen om het virus te beheersen. Corona is een aanslag op ons, onze samenleving en onze economie. Zo zijn er het afgelopen jaar diverse steun- en herstelpakketten gepresenteerd met als doel het zo veel mogelijk behouden van de werkgelegenheid en het beperken van de schade voor werkenden en het bedrijfsleven, en daarmee voor de samenleving en de economie. Een overzicht van de maatregelen die het ministerie van Financiën heeft genomen is opgenomen in de bijlage bij dit beleidsverslag. In thema 1 (Nederland financieel gezond) wordt hier nader op ingegaan.

Daarnaast stond de problematiek bij de kinderopvangtoeslag vol in de schijnwerpers. De Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft op 17 december 2020 haar eindverslag aangeboden aan de Kamervoorzitter. Gerelateerd aan de problematiek rondom Toeslagen is op 11 januari 2020 de Kamer geïnformeerd over het besluit de onderdelen Douane en Toeslagen te ontvlechten vanuit de Belastingdienst om deze als bestuurlijk zelfstandige onderdelen te positioneren binnen het ministerie van Financiën. In thema 2 (Belastingdienst: goede uitvoering en toezicht) wordt hier nader op ingegaan.

In dit beleidsverslag kijken we terug op de beleidsprioriteiten uit de beleidsagenda van de begroting 2020 die onderverdeeld zijn in vier thema's. Deze vier thema's weerspiegelen het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën; zowel binnen de landgrenzen als in Europese en internationale context.

Thema 1. Nederland financieel gezond

Gezonde overheidsfinanciën en duurzame groei

DGRB: volgt 1 februari

Versterken van (toekomstige) brede welvaart

DGRB/AFEP:

Een stabiele, integere en innovatie financiële sector

Sinds de financiële crisis in 2008 zijn er veel nationale, Europese en internationale maatregelen genomen om de financiële sector weerbaarder te maken. De coronacrisis heeft eens te meer laten zien hoe belangrijk het is dat banken en verzekeraars voldoende buffers hebben en dat huishoudens veerkrachtig zijn. De financiële sector speelde in 2020 gedurende de coronacrisis een waardevolle maatschappelijke rol bij het ondersteunen van de reële economie. Door corona kwam de gehele economie en daarmee ook de bankensector onder druk te staan. Het feit dat de financiële sector dit keer een faciliterende rol kon spelen, bijvoorbeeld door betalingsuitstel te verlenen aan bepaalde klanten, liet het belang van de hervormingen in de afgelopen jaren zien.

Het beleid ten aanzien van de financiële sector staat grotendeels beschreven in de Agenda financiële sector die eind 2018 is gepresenteerd[1]. De Agenda richt zich op drie domeinen: stabiliteit, integriteit en innovatie. In 2020 heeft het ministerie uitvoering gegeven aan de aangekondigde maatregelen uit de Agenda (zie onderdeel 2.1 Beleidsprioriteiten).

PM accountancy

Stabiliteit

Om de stabiliteit van het financiële systeem verder te verbeteren zijn er in 2020 stappen gezet om financiële instellingen en huishoudens weerbaarder te maken. Met het oog op de risico's van de hoge Nederlandse hypotheekschulden voor huishoudens en de economie, is in de Agenda financiele sector toegezegd de hypotheekschulden (Loan to value en Loan-to-income) periodiek te monitoren. Op 11 juni 2020 is de eerste hypotheekschuldmonitor met de Kamer gedeeld[2]. Uit de monitor blijkt dat restschuldrisico's sterk zijn afgenomen in de periode 2013-2019 en dat een groter deel van de totale hypotheekschuld bestaat uit leningen waarop volledig wordt afgelost. Aan de andere kant is de constatering dat huishoudens steeds meer lenen ten opzichte van hun inkomen. Via het platform Wijzer in Geldzaken is er – samen met de sector en maatschappelijke organisaties - verder gewerkt aan het vergroten van de financiële fitheid van Nederlanders. Zo heeft Wijzer in geldzaken in 2020 een literatuuronderzoek laten uitvoeren naar groepen in een financieel kwetsbare positie (Wijzer in geldzaken en Nibud, 2020). In aanvulling hierop zijn twee peilingen over de financiële consequenties van de coronacrisis met aandacht voor kwetsbare groepen uitgevoerd in mei en december 2020. Financiële kwetsbaarheid was ook het thema van de online platformbijeenkomst van Wijzer in geldzaken op 26 mei 2020.[3] Mede op basis van deze inzichten zijn tien bouwstenen opgesteld als kader voor de gezamenlijke aanpak financieel kwetsbare groepen van platform Wijzer in geldzaken. De tien bouwstenen vormen een checklist van punten waar het platform en andere partijen aan kunnen denken om financieel kwetsbaren te helpen. Ze zijn voor het eerst toegepast tijdens de tiende editie van de Pensioen 3 daagse Pensioen3daagse. Verder heeft Nederland de voortrekkersrol gepakt in het onderzoek en debat over de voordelen en risico's van digitaal centralebankgeld en zich hardgemaakt voor verdere ontwikkeling hiervan in Europees verband. In 2020 zijn mede vanwege de coronacrisis de onderhandeling over de implementatie van Bazel III in Europese regelgeving en de herziening van de Solvency-II-richtlijn vertraagd. Wel is er een akkoord bereikt over een aantal 'quick fix' wijzigingen van de Europese bankenregels (CRR). Het doel van deze aanpassingen is om kredietverlening aan burgers en bedrijven tijdens de coronapandemie in stand te houden.[4] Ook is er een akkoord bereikt over het Kapitaalmarkten herstelpakket (Capital Markets Recovery Package, CMRP). Dit pakket bevat gerichte wijzigingen van de richtlijn markten voor financiële instrumenten (MiFID II), de prospectusverordening en het EU-securitisatiekader. Deze aanpassingen dragen bij aan het economisch herstel na de coronacrisis door de mogelijkheden om in bedrijven te investeren te verbeteren. PM Backstop SRF

Integriteit

In 2020 is opnieuw ingezet op het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering. Er is verder uitvoering gegeven aan de maatregelen uit het plan van aanpak witwassen. De Eerste en Tweede Kamer zijn in januari, juli en december 2020 door middel van een voortgangsbrief geïnformeerd over de laatste stand van zaken per maatregel. Zo is in 2020 de volgende wetgeving in werking getreden:

---

1 Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 200
2 Kamerstukken 2019/20, 32545, nr. 119.
3 In die bijeenkomst zijn vanuit verschillende invalshoeken inzichten over financiële kwetsbaarheid gedeeld met 800 professionals uit het financieel en maatschappelijk werkveld
4 Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07 nr. BY

- De wet die ziet op het voorkomen van misbruik van juridische entiteiten door middel van een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (het register is inmiddels ook live gegaan, zie toelichting hieronder);
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn;
- De wet verwijzingsportaal bankgegevens, die ziet op een praktisch betere toegang voor opsporingsdiensten tot bankgegevens.

Daarnaast is in 2020 het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen naar de Raad van State gestuurd ter advisering. Met dit wetsvoorstel wordt, onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties, wordt een verbod geïntroduceerd voor cashbetalingen vanaf € 3.000 bij beroeps- of bedrijfsmatige handelaren en worden er strengere regels geïntroduceerd voor trustdienstverlening. Ten slotte zijn de Nationale Risico Assessments witwassen en terrorismefinanciering gepubliceerd en, voorzien van beleidsreactie, gedeeld met de Tweede Kamer.
Ook is het zogeheten UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten op 27 september 2020 van start gegaan. De verplichting tot het bouwen van dit register komt voort uit artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn. Het register wordt momenteel gevuld, waarvoor een periode van 18 maanden is uitgetrokken. Daarnaast wordt het register in deze periode doorontwikkeld en worden extra functionaliteiten bijgebouwd. Ook is in 2020 begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogenaamde UBO-register artikel 31), waarvan de verplichting tot het bouwen ervan uit artikel 31 van de vierde anti-witwasrichtlijn komt.

In 2020 is ook verder gewerkt aan het versterken van de maatschappelijke functie van de sector. Zo is het Wetsvoorstel nadere beloningsmaatregelen financiële ondernemingen is op 2 juli 2020 ingediend bij de Tweede Kamer. Hierin wordt een verplichting geïntroduceerd voor financiele ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.

Innovatie

Ook zijn er stappen gezet om de financiële sector innovatiever te maken. Om te komen tot een effectief beleid ten aanzien van FinTech is een onderzoek naar FinTech in Nederland uitgevoerd, waarbij is onderzocht tegen welke potentiële belemmeringen FinTech-bedrijven aanlopen. In 2020 is dit onderzoek samen met het Fintech actieplan naar de Tweede Kamer gestuurd[5]. In dit actieplan staan doelgerichte maatregelen om onnodige barrières voor financiële innovatie weg te nemen. Daarnaast heeft de ACM op verzoek van de minister een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingen op de Nederlandse betaalmarkt in relatie tot BigTechs[6]. Ook heeft DNB in 2020 een onderzoek gepubliceerd naar de mogelijkheden van aliasgebruik (het koppelen van een alias aan een bankrekeningnummer) om overstappen in Nederland te vereenvoudigen.

Beleidsmatige conclusie

De financiële sector speelt een belangrijke rol in het borgen en bevorderen van een financieel gezond Nederland. In 2020 heeft het ministerie uitvoering gegeven aan aangekondigde maatregelen uit de Agenda. Er is hiermee een belangrijke volgende stap gezet naar een financiële sector die stabiel, integer en innovatief is.

---

[5] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 0123, nr. 242
[6] Kamerstukken II, 2020-2021, 27 863, nr. 91

Nieuw financieringskader staatsschuld

In 2020 is conform het nieuwe beleidskader gehandeld en is (ruimschoots) voldaan aan de gestelde doelstellingen en indicatoren. Tevens is een deel van de rentederivaten voortijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het RRB bij te sturen in lijn met de doelstellingen. Minimaal één keer in de zeven jaar wordt het beleidskader voor de financiering van de staatsschuld herzien en vindt de afweging tussen een voor de Staat acceptabel risico en de kosten van de financiering plaats. In 2019 heeft een beleidsevaluatie plaatsgevonden en is het nieuwe beleidskader voor de jaren 2020-2025 vastgesteld[7]. De belangrijkste elementen hierin zijn een verlenging van de looptijd van de schuldportefeuille en het verminderen van de afhankelijkheid van renteswaps.

De gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille wordt verlengd van 6,4 jaar eind 2019 richting 8,0 jaar eind 2025 binnen een bandbreedte van 6,0 jaar tot 8,0 jaar. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd.

Voor het beheersen van de renterisico's worden twee risicomaatstaven gehanteerd: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het renterisicobedrag (RRB). Het RRB is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld. Het RRB is gemaximeerd op 30%.

Thema 2. Belastingdienst: goede uitvoering en toezicht

De Belastingdienst heeft een roerig jaar achter de rug. De minister van Financiën heeft op 11 januari 2020 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin interventies worden aangekondigd op vier gebieden: (1) het versterken van de ambtelijke aansturing van Belastingdienst, Toeslagen en Douane; (2) het zorgen voor verbeteringen in de managementinformatie en ICT; (3) het verbeteren van de dienstverlening naar burgers en bedrijven; (4) het bewerkstelligen van een cultuur binnen de Belastingdienst met oog voor de menselijke maat en een veilige werkomgeving. Douane en Toeslagen worden ontvlochten van de Belastingdienst om op termijn als zelfstandige onderdelen een plaats te krijgen binnen het ministerie van Financiën. Er zijn drie nieuwe directeuren-generaal aangesteld voor Toeslagen, de Douane, en de Belastingdienst.

Vanaf maart 2020 werd duidelijk dat het coronavirus grote impact zou hebben op het functioneren van de Belastingdienst. Het fiscale pakket dat getroffen is naar aanleiding van de coronacrisis heeft een forse inzet van de Belastingdienst gevraagd. De Belastingdienst heeft sinds de start van de coronacrisis daadkrachtig opgetreden met een aantal fiscale maatregelen om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. De belangrijkste maatregel is het ruimhartige beleid voor uitstel van belastingbetaling voor ondernemers.

De Belastingdienst ervaart al langer de noodzaak zich om te vormen tot een eigentijdse en moderne Belastingdienst en daarmee de aansluiting te vinden op de vele digitale uitdagingen en ontwikkelingen waarmee de maatschappij en dus ook de Belastingdienst wordt geconfronteerd. De brief van 14 september 2020 van de beide staatssecretarissen aan de Kamer met als titel 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland' getuigt daar opnieuw van. Het verandertraject heeft - in combinatie met organisatorische aanpassingen zoals de aanpassing van de topstructuur – de afgelopen jaren een groot beroep gedaan op het aanpassingsver-

[7] Kamerstuk 31 935, nr. 61

mogen van medewerkers en managers. De organisatorische aanpassingen zijn nog niet volledig afgerond. Ondanks het feit dat relevante stappen zijn gezet met de activiteiten van Beheerst Vernieuwen (met zijn pijlers Personeel, ICT, Sturing en beheersing en Cultuur), is de Belastingdienst nog niet robuust genoeg om snel essentiële verbeteringen door te voeren.

De Belastingdienst voert essentiële publieke taken uit, waarbij het handelen een grote impact kan hebben op belastingplichtigen en toeslaggerechtigden. Dit is de reden geweest voor het besluit van de beide staatssecretarissen van Financiën een inspectie op de domeinen belastingen, toeslagen en douane op te richten. De inspectie dient te opereren vanuit het perspectief van burgers en bedrijven. Deze toezichthouder kan problemen in de kwaliteit van de dienstverlening signaleren, onderzoeken en agenderen en de aandacht voor de rechtsstatelijkheid van de dienstverlening versterken.

Dienstverlening moet fundamentele transformatie ondergaan

Het bureau EY heeft in 2020 opdracht gekregen onderzoek te doen naar een fundamentele transformatie van de dienstverlening bij de Belastingdienst. Op 14 september 2020 heeft de Tweede Kamer het eerste deelrapport, de probleemanalyse, ontvangen als bijlage bij de brief 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'. Uit de probleemanalyse bleek dat voor Douane beperkt knelpunten worden geïdentificeerd, waarbij geldt dat voor bijna al deze knelpunten al oplossingen zijn voorzien. Op 26 november 2020 heeft de beide staatssecretarissen het tweede rapport 'Handelingsperspectieven voor de fundamentele transformatie' naar de Kamer gestuurd. Deze handelingsperspectieven hebben betrekking op zowel Belastingdienst als Toeslagen voor de komende drie tot vijf jaar. In het eerste kwartaal van 2021 zal de Kamer worden geïnformeerd over de aanpak van de fundamentele transformatie van dienstverlening.

In 2020 zijn de eerste stappen om de dienstverlening te verbeteren in gang gezet. De Kamer is hierover geïnformeerd in de hiervoor genoemde brief van 14 september 2020. Om het contact met burgers en bedrijven te verbeteren, wordt ingezet op uitbreiding van de mogelijkheden van persoonlijk contact (zoals bezoeken, bellen, digitaal contact of contact via een intermediair). Verder is geïnvesteerd in de zogeheten Stellateams, bijvoorbeeld door hen meer ruimte te geven voor maatwerk om problemen op te lossen. Onderzocht wordt hoe de bereikbaarheid van de balies kan worden verbeterd, zodat iedereen binnen een redelijke afstand terecht kan bij een balie. Daarnaast wordt onderzocht of de fiscale hulp naar de burger toe kan komen, bijvoorbeeld via locatiebezoeken aan GGZ's en verzorgingstehuizen. Het bestaande kennisnetwerk voor maatschappelijk dienstverleners wordt uitgebreid met een forumfunctionaliteit. Bij de Voorlopige aangifte is de toelichting op de voorlopige aanslag verbeterd, zodat voor de burger duidelijker wordt wat te doen als hij het er niet mee eens is.

In het voorjaar 2020 heeft het kabinet aanvullende middelen vrijgemaakt om structurele verbeteringen te realiseren bij de dienstverlening. Deze middelen worden ingezet om de bereikbaarheid te verbeteren door de wachttijden te verminderen en meer mensen in één contact met de BelastingTelefoon te kunnen helpen. De verbeteringen die zijn gerealiseerd bij de Belastingtelefoon zijn zichtbaar in een betere klanttevredenheid. Op kleine schaal is gestart met de mogelijkheid een terugbelverzoek aan te maken als de wachttijden bij de BelastingTelefoon oplopen. Burgers en bedrijven worden dan op rustiger momenten teruggebeld. Vanaf 1 maart 2020 is gestart met een pilot op Instagram; deze is eind 2020 succesvol afgerond. Met dit kanaal lijkt de Belastingdienst een manier te hebben gevonden om jongeren beter te kunnen bereiken. Daarnaast is een pilot met

videobellen en met live chat in voorbereiding. Beide pilots worden volgend jaar uitgevoerd.

Toeslagen is in 2020 met het Programma Vernieuwing Dienstverlening gestart. Dit is toegelicht in de derde Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die de Kamer op 29 september 2020 ontving. Toeslagen heeft eerst en vooral gewerkt aan het op sterkte brengen van de organisatie. Daarnaast zijn de eerste verbeteringen ontwikkeld: pilots met persoonlijke begeleiding, de lancering van de Kinderopvangtoeslag-app en een digitale uploadfunctie voor in te sturen documenten voor burgers. Toeslagen vervolgt het programma Vernieuwing Dienstverlening en werkt in 2021 verder aan het ouders proactief attenderen met brieven, appberichten of andere kanalen als grondslagen van hun kinderopvangtoeslag lijken af te wijken van actuele gegevens.

Toeslagen in het teken van de kinderopvangtoeslagaffaire

Gedurende het hele jaar 2020 is hard gewerkt aan de problematiek rond de kinderopvangtoeslag. Toeslagen stond voor de opgave te herstellen wat fout is gegaan en te leren van deze fouten. Er is door de Belastingdienst een tijdelijke crisisorganisatie opgericht om de hersteloperatie vorm te geven, de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT). UHT is een organisatie met circa 500 fte. Het doel was om op 1 juni 2020 de gehele herstelorganisatie operationeel te hebben. Dat bleek niet realistisch. Bij brief van 18 augustus 2020 heeft de staatssecretaris de Kamer gemeld dat de herstelorganisatie nog onvoldoende robuust was ingericht om de gewenste mate van snelheid, zorgvuldigheid en dienstverlening te kunnen bieden, met als gevolg dat het aantal ouders dat in 2020 kon worden uitbetaald lager was dan de eerdere inschatting van 5.500.

UHT heeft prioriteit gegeven aan het bieden van directe hulp aan ouders in acute probleemsituaties, naast het goed inrichten van de organisatie. Vanaf begin november 2020 is UHT gestart met de integrale beoordelingen van ouders. Eind 2020 hebben zich daar ruim 9.000 ouders voor aangemeld. De persoonlijk zaakbehandelaars, beoordelaars en vaktechnisch coördinatoren hebben zich gericht op de 430 ouders in acute en schrijnende situaties. Verder is aan het eind van 2020 aan ouders die al lang moeten wachten een compensatiebedrag van 750 euro toegekend. Op 22 december 2020 heeft het kabinet besloten alle getroffen ouders een aanbod te doen om vooruitlopend op de afhandeling van hun dossier een bedrag van € 30.000 uit te keren. Dit bedrag wordt niet verrekend met lopende toeslagen en hoeft niet terug te worden betaald. Ouders die al eerder een bedrag hebben ontvangen, worden aangevuld tot € 30.000. De uitvoering wordt zo snel mogelijk opgepakt, beginnend met eerste betalingen in januari zodat alle ouders uiterlijk mei het aanbod zullen hebben gekregen. De Tweede Kamer is in 2020 over de problematiek van de kinderopvangtoeslag periodiek geïnformeerd door middel van specifieke voortgangsrapportages kinderopvangtoeslag.

Daarnaast is ook veel aandacht besteed aan het verbeteren van het toeslagenstelsel op het gebied van maatwerk en praktische rechtsbescherming. Ook zijn de eerste stappen op weg naar een nieuw toeslagenstelsel gezet. Op 30 juni 2020 is de Wet hardheidsaanpassing Awir aangenomen door de Eerste Kamer en op 7 juli 2020 is deze in werking getreden. De wetswijzigingen ingevolge de Wet hardheidsaanpassing Awir zijn van groot belang voor de hersteloperatie en creëren een wettelijke grondslag voor de compensatieregeling, hardheidsregeling, vangnetbepaling en O/GS-tegemoetkoming in de Awir. Daarnaast is door deze wetswijziging een hardheidsclausule en een bepaling met het evenredigheidsbeginsel opgenomen in de Awir. Door deze wetswijzigingen is er een wettelijke grondslag gecreëerd voor de herstelbetalingen en is er meer maatwerk mogelijk in de uitvoering van de toeslagregelgeving door de Belastingdienst/Toeslagen.

Verder is de Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen bij het Belastingplan 2021 behandeld en aangenomen. De wetswijzigingen ingevolge deze wet hebben tot doel om de menselijke maat in het toeslagenstelsel te verhogen, de praktische rechtsbescherming van de burgers te verbeteren en schrijnende situaties als gevolg van partnerschap te voorkomen. Daarnaast is met dit wetsvoorstel geregeld dat ouders die voor 1 november 2020 een verzoek voor herstel hebben ingediend bij de Belastingdienst/Toeslagen, een eenmalige tegemoetkoming hebben gekregen van € 750.

Het kabinet onderzoekt opties voor een alternatief toeslagenstelsel. Op 14 december 2020 is de Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel aan de Eerste en Tweede Kamer verstuurd.[8]Met deze rapportage wordt een brede set aan opties gegeven om bij een komende formatie te kunnen besluiten om het toeslagenstelsel, geheel of gedeeltelijk, te hervormen of zelfs af te schaffen. Na het eindadvies van de Adviescommissie uitvoering toeslagen is in interdepartementaal verband onderzocht of en hoe de herstelregelingen uitgebreid konden worden naar andere toeslagen. In december heeft dit geleid tot een kabinetsbesluit om de compensatieregeling, de OGS-tegemoetkoming en de vangnetregeling te verbreden naar andere toeslagen (niet-KOT). De komende periode wordt dit kabinetsbesluit verder uitgewerkt, zodat vanaf het moment dat wetgeving gereed is, mensen die zich melden ook snel geholpen kunnen worden. Bovendien is de noodvoorziening opengesteld voor gedupeerden van andere toeslagen die nu al bekend zijn bij UHT. In 2021 wordt bezien wanneer en hoe de groep gedupeerden van andere toeslagen betrokken en ingepast kan worden in de hersteloperatie om niet-KOT gedupeerden in een acute en schrijnende situatie met spoed te kunnen helpen.

Toezicht onder druk

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit betrof in de eerste plaats de niet voorziene coronafactor. Daarnaast speelde de kwestie over het oneigenlijk gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces. Sinds de uitbraak van corona heeft de Belastingdienst sommige toezichtactiviteiten opgeschort. Gedurende de lockdowns waren fysieke controles en boekenonderzoeken niet mogelijk. Bij brief van 10 juli 2020 hebben de staatssecretarissen van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek naar de Fraude Signalering Voorziening (FSV). Er bleek niet te worden voldaan aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG, en noodzakelijke waarborgen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen zijn onvoldoende. Een aantal risicomodellen zijn, al dan niet tijdelijk, uitgezet. Bij brief van 13 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB) ontvangen gericht op het wegnemen van deze onrechtmatigheden en het verbeteren en waarborgen van de gegevensverwerkingen en data-analyses door de Belastingdienst.

Op meerdere momenten heeft de Tweede Kamer zorgen geuit over het dalende niveau van toezicht achteraf door de Belastingdienst. Naar aanleiding van die zorgen onderzoeken opdrachtgever DGFZ en de Belastingdienst als opdrachtnemer gezamenlijk wat een acceptabel niveau is van toezicht achteraf. In het eerste kwartaal van 2021 wordt de Kamer over de uitkomsten van dit onderzoek geïnformeerd.

Investeringen in bestrijding ondermijning en witwassen

Het kabinet heeft in 2020 financiële middelen ter beschikking gesteld voor

[8] Aanbiedingsbrief Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

het multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst krijgt met de dienstonderdelen MKB, FIOD en Douane een actieve rol in het MIT. Het doel van het MIT is, naast het (strafrechtelijk) aanpakken van criminele kopstukken, het duurzaam verstoren van criminele ondermijnende (bedrijfs)processen. Belangrijk onderdeel hierbij zijn de financiële en digitale facilitators.

De witwasbestrijding bleef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. Dat betekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) voortdurende inzet op onderwerpen als publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Beheerst vernieuwen (personeel, ICT, sturing en cultuur)

Met Beheerst vernieuwen wordt beoogd voor de bedrijfsvoering de randvoorwaarden te creëren voor een goed functioneren van de Belastingdienst, Toeslagen en Douane. In de eerste en tweede Voortgangsrapportage Jaarplan 2020 Belastingdienst is de Tweede Kamer tussentijds over deze onderwerpen gerapporteerd.

Personeel
De doelstelling voor 2020 was oorspronkelijk een instroom te bewerkstelligen van 1.850 tot 2.150 nieuwe medewerkers. Door de bij Voorjaarsnota 2020 toegekende extra middelen is de formatie van de Belastingdienst opgehoogd naar 31.155 fte in 2020. Daarmee is de totale instroomopgave toegenomen naar ruim 5.000 fte. Het absorptievermogen van de Belastingdienst is niet toereikend om alle benodigde medewerkers al in 2020 in te laten stromen. Daarom is ervoor gekozen om de werving te spreiden over 2020 en 2021. Ultimo 2020 zijn 2.750 nieuwe medewerkers ingestroomd. Daarmee houdt de Belastingdienst een onderbezetting van 1.400 tot 1.500 fte. De onderbezetting is grotendeels opgevangen door de inzet van externe inhuur en uitzendkrachten.

ICT
De Belastingdienst had in 2020 als doelstelling het achterstallig onderhoud (technische schuld) van het ICT-landschap te verkleinen tot maximaal 39%. De stand is eind 2020 uitgekomen op 36%. Daarmee is de Belastingdienst goed op koers om het uiteindelijke doel van maximaal 30% eind 2022 te realiseren. Op advies van het Bureau ICT-toetsing (BIT) is in 2020 gewerkt aan een verbeterde prioritering van de ICT-werkpakketten voor 2021 en 2022. Daarnaast is in 2020 het ICT-Verbeterprogramma van start gegaan met als doel de ICT-uitvoeringsorganisatie én de sturing op de uitvoering van de ICT-projecten binnen de Belastingdienst zodanig te verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever kunnen opereren. In de brief van 14 september 2020 aan de Tweede Kamer 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'[9] is dit programma nader toegelicht. Het Verbeterprogramma dient eind 2022 te worden afgerond.

Sturing en beheersing
De planning voor 2020 van het programma ter verbetering van managementinformatie en risicomanagement is grotendeels gehaald. In de eerste plaats is een nieuwe set van kritische prestatie-indicatoren (kpi's) ontwikkeld die beter aansluit bij de strategie van de Belastingdienst. Deze vernieuwde set is opgenomen in de Begroting IX 2021. Verder is een verbeterde versie van het concerndashboard beschikbaar gekomen voor het topmanagement. Daarnaast is voor de keten Bezwaar, beroep en klachten een dashboard beschikbaar gekomen voor de sturing en is risicomanagement ingericht. De ketens Auto, Overige middelen[10], Schenk- en erfbelasting Toeslagen, Inning en betalingsverkeer worden afgerond in het eerste kwartaal van 2021. De dashboards bevatten logistieke sturingsinformatie

[9] De keten Overige middelen omvat tien belastingsoorten. Het programma ondersteunt de keten bij de kansspelbelasting en de overdrachtsbelasting.
[10] Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 648

zoals doorlooptijden van bezwaren en aangiften.

Cultuurprogramma
In 2019 is begonnen met het programma leiderschap en cultuur voor de Belastingdienst. In april is de externe klankbordgroep gestart die als opdracht heeft de organisatie een spiegel voor te houden op het gebied van leiderschap en cultuur en over deze onderwerpen gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen. Verder zijn twee personeelsraadsleden actief die voor een jaar zijn aangesteld om in de organisatie signalen op te halen over mogelijke onregelmatigheden en advies uit te brengen over de opvolging van deze signalen. Verder heeft Deloitte een onderzoek uitgevoerd naar de cultuur van de Belastingdienst dat op 25 mei 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd. In de brief van 14 september 2020 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland' is het cultuurprogramma nader ingevuld.

Fiscaal beleid en uitvoering

2020 werd ook op het gebied van fiscaal beleid in hoge mate bepaald door de coronacrisis. Zo zijn via het Belastingplan 2021 extra maatregelen getroffen om economische groei in de coronacrisis te stimuleren. Uitvoerbaarheid van het belastingstelsel is het kompas bij aanpassingen van belastingwetgeving. Iedere nieuwe wet is daarom begeleid door een uitvoeringstoets. Om het takenpakket van de Belastingdienst niet onnodig te verzwaren, is voor nieuwe duale en niet-fiscale taken een afwegingskader ingevoerd, dat uitgaat van 'nee, tenzij'. Ook 'uitvoerbaarheid' door belastingplichtigen is belangrijk. Daarom worden belastingvoorstellen die aan het parlement worden voorgelegd in het vervolg voorzien van de zogenoemde Doenvermogentoets.

Thema 3. Nederland in Europa en de wereld

Meerjarig Financieel Kader (MFK) EU

Op 27 mei 2020 presenteerde de Commissie in reactie op de coronacrisis een aangepast voorstel voor het volgende MFK, aangevuld met een nieuw tijdelijk herstelinstrument (Next Generation EU) van 750 miljard euro. Het herstelinstrument bestaat uit een aantal onderdelen. Het grootste programma is de nieuw in te stellen Recovery and Resilience Facility (RRF) met 312,5 miljard euro aan subsidies en 360 miljard euro aan leningen, waaruit lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Het budgettaire effect voor Nederland van het subsidiedeel van NGEU slaat pas neer in de raming van de Nederlandse afdrachten op de begroting van Buitenlandse Zaken vanaf 2028. Voor het leningenonderdeel van NGEU is een garantieverplichting in de begroting van Financiën opgenomen.

Het bereikte akkoord komt op voor Nederland belangrijke elementen in grote mate overeen met de Nederlandse inzet[1] Zo komt er ten opzichte van het vorige MFK een sterkere nadruk op moderniseringsprioriteiten zoals onderzoek en innovatie en klimaat en komt er een koppeling tussen EU-ontvangsten en het rechtsstatelijkheidsmechanisme. De Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting (inclusief bijdrage van het VK) nemen over de periode van het volgende MFK als geheel niet meer toe dan reeds in de Rijksbegroting was voorzien. Hierin was rekening gehouden met economische groei en inflatie. Voor wat betreft de RRF is Nederland tevreden over de koppeling van hervormingsvoorwaarden aan steun uit het Herstelfonds. Deze is in de finale RRF-verordening intact gebleven. Ook de wijze waarop wordt besloten over de goedkeuring van plannen en de uitkering van middelen, die voorziet in een grote betrokkenheid van de Raad, is in stand gebleven. Er wordt verder gewerkt aan de, in eind 2020 gestarte, nationale goedkeuring van het nieuwe Eigenmiddelenbesluit

(EMB). De lidstaten hebben zich gecommitteerd aan een zo spoedig mogelijke ratificatie van het nieuwe EMB zodat de middelen voor NGEU gemobiliseerd kunnen worden en bijdragen aan het herstel van de Europese economieën.

Brexit

Sinds 1 februari 2020 maakt het Verenigd Koninkrijk formeel geen deel meer uit van de Europese Unie. Op 24 december is er een handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK per 1 januari 2021 tot stand gekomen, waarmee een 'no-deal' Brexit is voorkomen. Tevens presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor de Brexit Adjustment Reserve (BAR); een speciaal instrument buiten de plafonds van het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK, 2021-2027) bedoeld om de negatieve economische gevolgen van Brexit in de zwaarst getroffen lidstaten en sectoren te verzachten.

Het handelsakkoord brengt in beginsel met zich mee dat geen sprake zal zijn van tarieven en quota. Wel is er sprake van verschillende andere handelsbelemmeringen. Door de afgesproken overgangsperiode veranderde er voor burgers en bedrijven vrijwel niets tot en met 31 december 2020. Het was lang onzeker of er een handelsakkoord zou komen. In de voorbereiding en de communicatie daarbij rekening gehouden met alle scenario's. Voor Financiën lag bij de voorbereiding het zwaartepunt op het terrein van Douane, financiële diensten en de belastingdienst. De Douane heeft circa 930 medewerkers geworven en opgeleid ter voorbereiding van de Brexit. Ook is een 40-tal huisvestingsprojecten gerealiseerd. Ondernemers die handel drijven met het VK hebben verschillende brieven ontvangen over de voorbereidende maatregelen die zij in 2020 al konden treffen. Door middel van de intensieve voorbereidingen, de communicatie-inzet richting het bedrijfsleven, het inrichten van een crisisstructuur, de (operationele en bestuurlijke) oefeningen en de aansluiting bij partners binnen de logistieke keten heeft de Douane zich voorbereid op 1 januari 2021.

Verdiepen kapitaalmarktenunie en bankenunie

Nederland hecht groot belang aan verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie (CMU) en heeft daarom samen met Duitsland en Frankrijk het initiatief genomen om via een ingestelde werkgroep (NextCMU) verdere ontwikkeling van de CMU hoog op de Europese Agenda te krijgen. De Europese Commissie presenteerde in 2020 een nieuw actieplan dat volgt op het eerste actieplan uit 2015 en tevens een reactie is op de Raadsconclusies van december 2019 over de verdieping van de CMU. Nederland verwelkomt dit actieplan[11]. De Commissie kondigt aan om de komende jaren acties te ondernemen om haar doelstelling voor een sterkere interne markt met goed ontwikkelde kapitaalmarkten te verwezenlijken.

In 2020 heeft het ministerie zich ingezet om de bankenunie verder te versterken. Voor het ministerie was daarbij van belang dat zowel gewerkt werd aan risico reducerende maatregelen (zoals de weging van staatsobligaties) als risicodeling (EDIS). Een belangrijke mijlpaal ten aanzien van de bankenunie is het akkoord over het vervroegd invoeren van de gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds geweest. In Europees verband is er afgesproken dat staatssteunregels voor banken zullen worden herzien, en dat het beleid rond stresstesten wordt aangescherpt. PM FM doel

Vestigingsklimaat

Een deel van het bedrijfsleven is zwaar geraakt door de coronacrisis. Het kabinet heeft daarom een ruimhartig pakket aan maatregelen genomen

[11] Kamerstukken II, 2020-2021, 22 112, nr. 2953

om deze bedrijven te steunen. De baangerelateerde investeringskorting (BIK) stimuleert het doen van investeringen, voorkomt het uitstellen van investeringen en haalt investeringen naar voren.

Hoewel er is afgezien zien van de verlaging van het hoge vennootschapsbelastingtarief is met ingang van januari 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief verlaagd van 16,5% naar 15%. De eerste tariefschijf – waar vanaf 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief van 15% geldt - is verlengd naar € 245.000 in 2021 en € 395.000 in 2022. Deze maatregelen zijn in 2020 uitgewerkt en afgerond.

Belastingontwijking en -ontduiking

In 2020 zijn verschillende maatregelen tegen belastingontwijking genomen die reeds in werking zijn getreden of binnen afzienbare tijd in werking zullen treden. In dat kader is er in het Belastingplan 2021 een maatregel uit rapport van Adviescommissie Ter Haar belastingheffing van multinationals[12] omgezet in wetgeving. Deze maatregel is in 2020 ingediend en afgerond. Met deze beperking zijn de verliezen – met ingang van 1 januari 2022 - zowel voorwaarts als achterwaarts slechts tot een bedrag van € 1 miljoen aan belastbare winst volledig verrekenbaar. Bij een hogere winst zijn de verliezen slechts tot 50% van die hogere belastbare winst in een jaar verrekenbaar. Deze maatregel leidt tot een meer evenwichtige belastingheffing bij multinationals en zorgt er ook voor dat Nederland meer in de pas loopt met omringende landen.

In 2020 is een tweede maatregel die het kabinet naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie Ter Haar treft, omgezet in wetgeving en voorgelegd voor een Uitvoeringstoets. Dat betreft een aanpassing in de toepassing van het zogenoemde 'arm's-lengthbeginsel'. Het arm's-lengthbeginsel kan door landen verschillend of niet worden toegepast waardoor er in internationale situaties (verschillen) 'mismatches' ontstaan. Om deze mismatches weg te nemen zal in het voorjaar 2021 een afzonderlijk wetsvoorstel aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Als gevolg hiervan wordt – in lijn met de aanbevelingen van de Adviescommissie Ter Haar - deze vorm van belastingontwijking voorkomen en loopt Nederland internationaal meer in de pas. Om deze mismatches weg te nemen zal - in het voorjaar van 2021 - een afzonderlijk wetsvoorstel aan uw Kamer aanbieden.

In 2020 is het wetsvoorstel dat ziet op het tegengaan van dividendstromen naar laagbelastende jurisdicties uitgewerkt. Het wetsvoorstel wordt naar verwachting in het voorjaar van 2021 ingediend bij de Tweede Kamer. Met deze maatregel wordt – met ingang van 1 januari 2024 - een aanvullende bronbelasting op dividenden geïntroduceerd. Op die manier wordt de mogelijkheid om vrij van Nederlandse bronheffing een dividend uit te keren aan lichamen gevestigd in laagbelastende jurisdicties zoveel mogelijk aan banden gelegd. Omdat met de aanvullende maatregelen tegen dividendstromen eenzelfde bereik wordt beoogd als de reeds ingevoegde bronbelasting op renten en royalty's, is ervoor gekozen om de bronbelasting op dividenden te integreren in de Wet bronbelasting 2021.

In 2020 is het wetsvoorstel waarmee de liquidatie- en stakingsverliesregeling wordt beperkt, uitgewerkt en afgerond. Met dit wetsvoorstel worden beperkingen gesteld aan de reikwijdte van deze regelingen. Deze maatregel beperkt de omvang van de aftrek van liquidatie- en stakingsverliezen, en zorgt ervoor dat deze verliezen niet op een willekeurig tijdstip gepland kunnen worden. Deze maatregel past binnen een van de belangrijke doelstellingen die ten grondslag lag aan de aanbevelingen van de Adviescom-

[12] Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 623.

missie Ter Haar: het creëren van een ondergrens in de vennootschapsbelasting voor bedrijven met winstgevende activiteiten in Nederland.

In 2020 is de wettelijke aanpassing van de specifieke renteaftrekbeperking gericht tegen winstdrainage uitgewerkt en afgerond. Deze specifieke rentaftrekbeperking ziet – kort gezegd - op constructies waarbij binnen concernverband eigen vermogen in Nederland wordt omgezet in vreemd vermogen (zonder dat het totale vermogen in Nederland een wijziging ondergaat). Met de doorgevoerde wettelijke aanpassing in 2020 kan deze antimisbruikmaatregel niet langer leiden tot een ongewenste vrijstelling.

In 2020 is de wettelijke aanpassing uitgewerkt en afgerond om een verhoging van het effectieve tarief van zeven naar negen procent te bewerkstelligen. Deze verhoging van het effectieve tarief van de innovatiebox leidt ertoe dat de winst die wordt behaald door in Nederland gevestigde innovatieve bedrijven en voortvloeit uit innovatie zwaarder dan voorheen wordt belast. Uit het rapport van de Adviescommissie Ter Haar komt naar voren dat Nederland met een effectief tarief van de innovatiebox van negen procent niet uit de toon valt bij ons omringende landen. Daarbij is het van belang dat bedrijven in Nederland ook op andere wijze worden gestimuleerd om te innoveren. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk, waardoor bedrijven en zelfstandigen een tegemoetkoming kunnen krijgen in de loonkosten van werknemers die aan innovatieve projecten werken.

In 2020 is wetgeving uitgewerkt en afgerond om voorzien in samenloopregeling tussen de hybridemismatchmaatregelen uit de tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking (ATAD2) die per 1 januari 2020 in werking is getreden. Deze maatregel regelt dat voor de situaties dat er (in het eerdere jaar) meerdere soorten aftrekposten gecorrigeerd zijn, in het latere jaar een evenredig deel van de rente ten opzichte van de gehele gecorrigeerde aftrekpost als rente aangemerkt moet worden voor de earningsstrippingmaatregel, respectievelijk de minimumkapitaalregel voor banken en verzekeraars.

In 2020 is de essaybundel « Tax Governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een code?» gepubliceerd. Het ministerie van Financiën wil met behulp van deze essaybundel de dialoog over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van belastingplichtigen en adviseurs in relatie tot belastingontwijking, verder op gang brengen. Dit betekent bijvoorbeeld eenduidige codes en regels voor ethisch handelen voor belastingadviseurs en transparantie van bedrijven op fiscaal gebied.

Thema 4. Versterking, verduurzaming en vergroening van de Nederlandse economie

Vergroening van het belastingstelsel

In 2020 zijn twee grote fiscale vergroeningsmaatregelen uit het Klimaatakkoord en Regeerakkoord omgezet in wetgeving. Allereerst is de wetgeving voor de CO2-heffing industrie uitgewerkt en in beide Kamers behandeld. De CO2-heffing is per 1 januari 2021 ingevoerd en vormt een belangrijke bouwsteen uit het Klimaatakkoord. Industriële bedrijven moeten voortaan over het teveel aan CO2-uitstoot een heffing betalen en worden hierdoor gestimuleerd om efficiënter te produceren. Ten tweede is per 1 januari 2021 een nationale vliegbelasting ingevoerd voor alle passagiers die vertrekken vanaf een Nederlandse luchthaven. Het wetgevingsproces is in 2020 afgerond.

Tot slot is in 2020 – conform afspraak uit het Klimaatakkoord en ten behoeve van de volgende kabinetsformatie - een onderzoek uitgevoerd naar 'Betalen naar Gebruik'. De onderzoekrapportages zijn eind 2020 naar de Tweede Kamer verzonden.

Een financiële sector die bijdraagt aan de vergroening van de Nederlandse economie

Er is zowel nationaal als internationaal een belangrijke stap gezet naar een financiële sector die bijdraagt aan de transitie naar een duurzame economie en de Europese klimaatopgave. Hoewel er veel aandacht is voor deze opgaven, blijft verdere inzet op deze terreinen belangrijk.

Beleggingen en financieringen van banken, pensioenfondsen en verzekeraars spelen een onmisbare rol in de transitie naar een duurzamere economie. Daarnaast gaan duurzaamheidsontwikkelingen zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit gepaard met financiële risico's. Het kabinet zet daarom in op verduurzaming van de financiële sector.

De financiële sector heeft in juli 2019 toegezegd om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. Om de ontwikkelingen van dit klimaatcommitment in kaart te brengen is in 2019 de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK) van start gegaan. De eerste voortgangsrapportage van de Commissie is eind oktober 2020 toegestuurd aan de Kamer[13].

Ook op Europees niveau is er in 2020 ingezet voor het verder betrekken van de financiële sector bij de klimaatopgave. Er is samen met de minister van Economische Zaken en Klimaat ingezet voor een ambitieuze uitwerking van de Europese taal voor duurzaamheid, in navolging van de taxonomieverordening die in 2020 tot stand is gekomen[14]. Ook is er bijgedragen aan de Europese beleidsvorming voor verduurzaming van de financiële sector en het beperken van duurzaamheidsrisico's, in samenwerking met de toezichthouders DNB en AFM. Dit komt onder andere tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld voor de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[15], de Richtlijn niet-financiële informatie[16], en het toezichtsraamwerk voor verzekeraars[17]. Tenslotte was de opname van de Environment, Social en Governance (ESG)-criteria in financiële wetgeving een integraal onderdeel van de internationale inzet. Binnen de convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) met de financiële sector (pensioensector, verzekeringssector en bankensector), is in 2020 samen met de sector, ngo's en vakbonden verder ingezet op het voldoen aan deze ESG-criteria. Dit is onder andere gedaan door het bieden van handvatten hoe de financiële sector kan voldoen aan OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles.

Invest-NL: de nieuwe Nederlandse investeringsbank

Na inwerkingtreding van de Machtigingswet oprichting Invest-NL heeft de staat investeringsinstelling Invest-NL eind december 2019 opgericht. Bedrijven wisten Invest-NL snel te vinden met een goed gevulde investeringspijplijn als gevolg. Maar ook voor Invest-NL geldt dat de plannen voor 2020 zijn doorkruist door de coronacrisis. De eerste investeringen zijn dan ook gedaan als onderdeel van het ten gevolge van de crisis opgezette TOPSS-programma, gericht op het ondersteunen van noodlijdende innovatieve start- en scale-ups.

Het jaar 2020 stond voor Invest-NL daarnaast in het teken van verdere opbouw van de organisatie en het uitwerken van een lange termijnstrategie. De komende jaren zal het zwaartepunt van de activiteiten liggen in de transitie naar een CO_2-neutrale en circulaire economie. Bovendien wordt ingezet op het ontsluiten van Europese middelen. Een voorbeeld hiervan

[13] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 240
[14] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 23
[15] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2900
[16] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2887
[17] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 238

is de lancering van het Dutch Future Fund, in samenwerking met het European Investment Fund (EIF), afgelopen november. Dit initiatief, waarvoor Invest-NL en EIF beiden € 150 mln. beschikbaar stellen, is gericht op het ondersteunen van Nederlandse innovatieve start- en scale-ups.

Vergroening van de ekv-portefeuille en SDG's

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering was er ook in 2020 op gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groenmethodiek als 'groen' geclassificeerd kunnen worden te vergroten. Volgens de groenmethodiek heeft de Staat afgelopen jaar in totaal X groene transacties (ca. X%) in verzekering genomen. Van deze transacties kwalificeren X als 'donkergroen', X als 'middelgroen' en X als 'lichtgroen'. In vergelijking met 2019 betekent dit een toename van X 'donkergroene' transacties, X 'middelgroene' transacties en X 'lichtgroene' transacties. Deze stijging van groene transacties ten opzichte van 2019 kan (deels) verklaard worden door de verschillende beleidsinitiatieven die in 2019 (en eerder) zijn genomen. Zo zijn X transacties terug te leiden naar beleidsmaatregel Y. Het aantal groene transacties dat door de Staat jaarlijks in verzekering wordt genomen wordt sinds 2019 als kerngetal in het jaarverslag opgenomen.

Op verzoek van de Tweede Kamer (motie van Raan en Diks, Kamerstukken II 2017-2018 26485 nr. 263) is onderzocht wat het effect van de verzekerde portefeuille van 2019 is op de SDG's in de ontvangende landen. De analyse laat zien dat veel van de potentiële positieve effecten verondersteld worden op SDG 8 (Waardig werk en economische groei), 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur), 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en 7 (Betaalbare en duurzame energie). Aan de andere kant worden SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie), 3 (Goede gezondheid en welzijn) en 13 (Klimaatactie) gekenmerkt voor potentiële negatieve impact. Dit onderstreept het belang van het mvo-beleid wat door de ekv gevoerd wordt om de negatieve effecten op mens, milieu en dier zo veel mogelijk te voorkomen. Het is niet uitvoerbaar om voor uitzonderlijke ekv-transacties te rapporteren op de verschillende SDGs.

Green bonds voor de groei van een groene kapitaalmarkt

Het doel van de groene obligatie uitgifte is om de groei van de groene kapitaalmarkt te bevorderen. Eén van de voorwaarden die wordt gesteld aan het uitgeven van een groene obligatie is dat achteraf verantwoording wordt afgelegd aan de investeerders over de groene projecten die gekoppeld zijn aan de obligatie en wat de milieuimpact van deze projecten is geweest (t.a.v. C02-reductie, klimaatrisicobeheersing etc.). Het gaat om investeringen en projecten op het terrein van duurzame energie (SDE-regeling), energie-efficiëntie (STEP-regeling), duurzaam vervoer (uitgaven en investeringen in spoorinfrastructuur) en klimaatadaptatie (Deltafonds). In 2020 is de eerste groene obligatie rapportage gepubliceerd[18], waarbij over de allocatie en impact van de groene obligatie is gerapporteerd richting investeerders en andere belanghebbenden van de groene obligatie. Via een externe verificatie door Sustainalytics is hierbij bevestigd dat de groene obligatie in lijn is met de Climate Bond Standards van het Climate Bonds Initiative. De Nederlandse staat heeft in mei 2019 een groene obligatie uitgegeven. Het uitstaande volume van deze groene obligatie is inmiddels gestegen tot € 9,0 mld.

[18] Kamerstuk 35300-IX nr. 19

3.2 Samenvatting Nationale Schuld

Disclaimer dd 11 januari '21: Onderstaand betreft voorlopige cijfers die nog gecontroleerd moeten worden en die nog zullen veranderen. Onderstaande tabel geeft slechts een indicatie.

De EMU-schuld (overheidsschuld) is de uitstaande schuld van de hele collectieve sector en is eind 2020 uitgekomen op € PM mld. De staatsschuld is onderdeel van de EMU-schuld en betreft de schuld van de Rijksoverheid. Dit is de schuld die door het Agentschap wordt gefinancierd. De staatsschuld bedroeg ultimo 2020 € 359,4 mld., dat is € 39,1 mld. hoger dan geraamd in de begroting. De belangrijkste oorzaak van deze stijging is de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 2 Kerncijfers ontwerpbegroting en realisaties 2020 (bedragen x € 1 mld.)[1]

	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Stand schuld (ultimo 2020)			
EMU-schuld	PM	397,3	PM
Staatsschuld	359,4	320,3	39,1
Schuldverhouding met ABN AMRO	– 0,7	– 0,8	0,1
Interne schuldverhouding	11,3	5,8	5,5
Rentelasten relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten vaste en vlottende schuld (art. 11)	4,8	4,8	0,0
Rentelasten interne schuldverhouding (art. 12)	– 0,1	– 0,1	0,0
Totaal	**4,7**	**4,7**	**0,0**
Niet relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten derivaten	– 1,0	– 1,1	0,1
Voortijdige beëindiging derivaten	– 3,5	-	– 3,5
Totaal	**– 4,5**	**– 1,1**	**– 3,5**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

De Staat heeft ook een schuldverhouding met de publieke instellingen die deelnemen aan het schatkistbankieren. De volgende groepen doen mee aan schatkistbankieren: ministeries, de sociale fondsen, agentschappen, RWT's, decentrale overheden en een aantal derden (veelal instellingen met een publieke taak of instellingen die publieke middelen beheren). Deelnemers hebben vorderingen (via rekening-couranttegoeden en deposito's) en schulden bij de Staat (via leningen en roodstand op de rekening-courant). Het saldo van de vorderingen en schulden wordt de interne schuldverhouding genoemd. De interne schuldverhouding is ultimo 2020 € PM mld. positief. Dit houdt in dat de Staat per saldo een schuld heeft aan de deelnemers van het schatkistbankieren. In 2020 is de interne schuldverhouding met € PM mld. toegenomen (€ PM mld. meer dan begroot), met name veroorzaakt door PM.

De Nederlandse Staat heeft eind 2020 nog een vordering op ABN AMRO van € 0,7 mld. De rente die op deze vordering van ABN AMRO is ontvangen is meegeteld in de € 4,8 mld. aan netto rentelasten van artikel 11 en bedraagt € 34 mln.

De rentebaten op derivaten zijn met € 0,1 mld. gedaald ten opzichte van de begroting (negatieve rentelasten van – € 1,0 mld. in plaats van – € 1,1 mld.). Deze daling is veroorzaakt doordat in 2020 rentederivaten voortijdig zijn beëindigd. In 2020 zijn rentederivaten voortijdig beëindigd wat een éénmalige ontvangst van € 3,5 mld. heeft opgeleverd. Bij de voortijdige beëindiging van rentederivaten wordt de netto contante waarde van de toekomstige rentestromen in één keer ontvangen. Als gevolg hiervan dalen de verwachte rentebaten op derivaten in latere jaren. De voortijdige beëindigingen van rentederivaten hebben plaatsgevonden om de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille te verhogen en om het gemiddelde renterisicobedrag (RRB) de komende jaren onder de 30% te houden, hetgeen beide in lijn is met het beleidskader 2020-2025.

Financieringsbehoefte

Tabel 3 Opbouw en dekking van de financieringsbehoefte van het Rijk in 2020, inclusief de geldmarkt (bedragen x € 1 mld.)

	Realisatie[1]
Financieringsbehoefte	
Aflossingen kapitaalmarkt in 2020	29,8
Geldmarkt ultimo 2019 incl. uitzettingen	14,3
Mutatie onderpand in contanten 2020	3,4
Kassaldo Rijk 2020 (+ is kastekort)	36,7
Totaal	**84,2**
Dekking	
Kapitaalmarktuitgifte 2020 (op kasbasis[2])	43,5
Geldmarkt ultimo 2020 incl. uitzettingen	40,7
Totaal	**84,2**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.
2 De kapitaalmarktuitgifte is in deze tabel weergegeven op kasbasis. De nominale waarde van de uitgifte op de kapitaalmarkt was € 41,2 mld. Daarnaast is bij de uitgifte van de leningen € 2,3 mld. aan agio ontvangen. Agio is het bedrag dat een belegger boven de nominale waarde op een lening stort wanneer de prijs van de aangeboden obligatie hoger was dan de nominale waarde. In de verantwoordingsstaten wordt het agio gedurende de looptijd van de lening als rentebaten evenredig toegerekend aan de netto rentelasten van de lening (op transactiebasis). In de tabel budgettaire gevolgen van beleid wordt het agio meegenomen in de netto rentelasten vaste schuld die eveneens op transactiebasis worden weergegeven.

De financieringsbehoefte bedroeg in 2020 € 84,2 mld. en bestond deels uit herfinancieringen van leningen die afgelost moesten worden en deels uit extra financiering als gevolg van het opgelopen begrotingstekort. Leningen op de geldmarkt lopen per definitie korter dan een jaar en worden dus allemaal afgelost binnen het jaar. De financieringsbehoefte hangt ook af van de verandering in het onderpand in contanten in 2020. Onderpand betreft kasgeld dat banken bij de Staat plaatsen wanneer rentederivaten een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. Hiermee wordt het kredietrisico, het risico dat de tegenpartij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen, ondervangen. De omvang van het onderpand is afhankelijk van de marktwaarde van de swapcontracten. Het onderpand in contanten is in 2020 met € 3,4 mld. afgenomen, met name doordat rentederivaten voortijdig zijn beëindigd. Een afname van het onderpand vanwege beëindigingen van renteswaps heeft geen effect op de financieringsbehoefte omdat het kassaldo met hetzelfde bedrag verbetert als het onderpand afneemt. Het kassaldo van het Rijk was negatief en droeg met een tekort

van € 36,6 mld. het meest bij aan de verhoging van de financieringsbehoefte. Het negatieve kassaldo wordt veroorzaakt door de coronacrisis. In bovenstaande tabel is te zien dat de financieringsbehoefte is gedekt met de uitgifte van nieuwe langlopende leningen op de kapitaalmarkt en nieuwe kortlopende leningen op de geldmarkt.

3.3 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen van de afgelopen 6 jaar. Voor de realisatie van andere onderzoeken, zie bijlage 2 'Afgerond evaluatie- en overig onderzoek'.

Tabel 4 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Art.	Naam artikel	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Geheel artikel?
1	Belastingen								
	Dienstverlening		X link				X link		nee
	Toeslagen			X link					nee
	Toezicht en opsporing en massale processen				X link				nee
2	Financiële markten				X link				ja
3	Financieringsactiviteiten publiek-private sector			X link			X link		ja
4	Internationale financiële betrekkingen			X link					ja
5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	X link		x					nee
6	BTW-compensatiefonds			X link					ja
9	Douane							* januari 2021 gaat deze naar de kamer, link kan rond 5 feb worden toegevoegd	ja
11	Financiering staatsschuld		X link			X link			ja
12	Kasbeheer	X link				X link			ja
n.v.t.	Begrotingsbeleid			X link			X link		n.v.t.

Artikel 9 Douane

PM

3.4 Overzicht risicoregelingen

Tabel 5 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Nr.	Artikel	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
1	1 Belastingen	Garantie procesrisico's	330	460	460	330	460	0
2	2 Financiele markten	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	175	0	0	175	0	175
3	2 Financiele markten	NBM	2.500	0	0	2.500	0	2.500
4	2 Financiele markten	Terrorismeschades (NHT)	50.000	0	0	50.000	0	50.000
5	2 Financiele markten	WAKO (kernongevallen)	9.768.901	0	0	9.768.901	0	9.768.901
6	2 Financiele markten	Waarborgfonds motorverkeer	2.500	0	0	2.500	0	2.500
7	2 Financiele markten	DGS BES-eilanden	66.762	0	0	66.762	0	66.762
8	2 Financiele markten	Single Resolution Fund	4.163.500	0	0	4.163.500	0	4.163.500
9	3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector	Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen	309.165	2.160.000	300.000	2.169.165	0	2.469.165
10	3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector	Financieringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO)	5.507.000	0	0	5.507.000	0	5.507.000
11	4 Internationale financiele betrekkingen	Kredieten EU-betalingsbalanssteun	2.450.000	1.262.000	0	3.712.000	0	3.712.000
12	4 Internationale financiele betrekkingen	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	29.824	270	0	30.094	0	30.094

Tabel 5 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Nr.	Artikel	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
13	4	Internationale financiele betrekkingen	EIB - kredietverlening in ACP en OCT	58.464	0	0	58.464	0	58.464
14	4	Internationale financiele betrekkingen	EIB - pan Europees Garantiefonds	0	1.301.381	0	1.301.381	0	1.301.381
15	4	Internationale financiele betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	35.429.900	0	6.200	35.423.700	0	35.423.700
16	4	Internationale financiele betrekkingen	Wereldbank	5.387.429	48.760	0	5.436.189	0	5.436.189
17	4	Internationale financiele betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	589.100	0	0	589.100	0	589.100
18	4	Internationale financiele betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	34.154.159	0	0	34.154.159	0	34.154.159
19	4	Internationale financiele betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	9.895.547	1.900.425	0	11.795.972	0	11.795.972
20	4	Internationale financiele betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechnism (EFSM)	2.940.000	0	168.418	2.771.582	0	2.940.000
21	4	Internationale financiele betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	734.378	6.644	0	741.022	0	741.022
22	4	Internationale financiele betrekkingen	DNB - deelneming in kapitaal IMF	43.832.909	716.759	0	44.549.668	0	44.549.668

Tabel 5 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Nr.	Artikel	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
23	4 Internationale financiele betrekkingen	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)	0	6.071.150	0	6.071.150	0	6.071.150
24	4 Internationale financiele betrekkingen	Next Generation EU (NGEU)	0	27.401.109	0	27.401.109	0	27.401.109
25	5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Exportkredietverzekering	16.402.594	6.000.000	6.000.000	16.402.594	10.000.000	0
26	5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Herverzekering leverancierskredieten	0	12.000.000	0	12.000.000	0	12.000.000
	Totaal		**171.775.137**	**58.868.958**	**6.475.078**	**224.169.017**	**10.000.460**	**208.234.511**

Tabellen zijn op basis van standen 2e sup. Worden nog geupdate

Tabel 6 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x € 1.000)									
Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	saldo 2019	Uitgaven 2020	Inkomsten 2020	Saldo 2020
1	1	Belastingen	Garantie procesrisico's	156	0	– 156	305	0	– 305
2	2	Financiële markten	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	0	0	0	0	0	0
3	2	Financiële markten	NBM	0	0	0	0	0	0
4	2	Financiële markten	Terrorismeschades (NHT)	0	875	875	0	625	625
5	2	Financiële markten	WAKO (kernongevallen)	0	516	516	0	614	614
6	2	Financiële markten	Waarborgfonds motorverkeer	0	0	0	0	0	0
7	2	Financiële markten	DGS BES-eilanden	0	0	0	0	0	0
8	2	Financiële markten	Single Resolution Fund	0	0	0	0	0	0
9	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen	0	4.800	4.800	0	9.156	9.156
10	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Financieringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO)	0	0	0	0	0	0
11	4	Internationale financiële betrekkingen	Kredieten EU-betalingsbalanssteun	0	0	0	0	0	0
12	4	Internationale financiële betrekkingen	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	0	0	0	0	0	0
13	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - kredietverlening in ACP en OCT	0	0	0	0	0	0
14	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - pan Europees Garantiefonds	0	0	0	0	0	0
15	4	Internationale financiële betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	0	0	0	0	0	0
16	4	Internationale financiële betrekkingen	Wereldbank	0	0	0	0	0	0
17	4	Internationale financiële betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	0	0	0	0	0	0
18	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	0	0	0	0	0	0
19	4	Internationale financiële betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	0	0	0	0	0	0
20	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechnism (EFSM)	0	0	0	0	0	0
21	4	Internationale financiële betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	0	0	0	0	0	0
22	4	Internationale financiële betrekkingen	DNB - deelneming in kapitaal IMF	0	0	0	0	0	0

Tabel 6 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x € 1.000)									
Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	saldo 2019	Uitgaven 2020	Inkomsten 2020	Saldo 2020
23	4	Internationale financiële betrekkingen	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)	0	0	0	0	0	0
24	4	Internationale financiële betrekkingen	Next Generation EU (NGEU)	0	0	0	0	0	0
25	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Exportkredietverzekering	184.726	217.575	32.849	127.900	105.000	–22.900
26	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Herverzekering leverancierskredieten	0	0	0	150.000	210.000	60.000
	Totaal			**184.882**	**223.766**	**38.884**	**278.205**	**325.395**	**47.190**

Toelichting per risicoregeling

De gedurende dit jaar verleende en vervallen bedragen aan garanties groter dan € 1 mln. worden toegelicht, alsmede de uitgaven en ontvangsten groter dan € 1 mln. die dit jaar binnen de garantieregelingen hebben plaatsgevonden. Garantieregelingen onder de algemene faciliteit voor het schatkistbankieren op de begroting Nationale Schuld (beleidsartikel 11 & 12) worden niet opgenomen in het overzicht risicoregelingen. Voor een algemene toelichting op de risicoregelingen, zie in de begroting het overzicht risicoregelingen.

11. Kredieten EU-betalingsbalanssteun

Verleende en vervallen garanties

De garantie kredieten EU-betalingsbalanssteun is verhoogd met € 1,262 mld. De reeds gerapporteerde Nederlandse garantie is op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld aangevuld met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unieschuld. Hiernaast is het Nederlandse aandeel in de garanties voor het BoP-instrument aangepast. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (momenteel 5,8%). Het VK staat echter via het Terugtrekkingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen, waardoor het Nederlandse aandeel daarin bepaald blijft door het aandeel van het Nederlandse bruto nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%).

14. EIB - pan-Europees garantiefonds

Verleende en vervallen garanties

Nederland heeft een garantie ter hoogte van € 1,3 mld. afgegeven aan het pan-Europees garantiefonds. In 2020 is als reactie op de coronacrisis het pan-Europees garantiefonds Covid-19 tot stand gekomen beheerd door de EIB-groep. Het fonds heeft als doel de economische gevolgen van corona in de reële economie op te vangen door het verstrekken van liquiditeit aan bedrijven in Europa[19].

[19] kamerbrief «oprichting pan-Europees garantiefonds (EGF) Europese Investeringsbank» 2020

15. European Stability Mechanism (ESM)

Verleende en vervallen garanties

De garantieverplichting aan het ESM is met € 6,2 mln. gedaald. De garantstelling van de Nederlandse Staat aan het ESM neemt in 2020, 2021 en 2023 af, vanwege het verlopen van de kortingsperiode van Malta, Slowakije en Estland. Nu de kortingsperiode van deze landen verstreken is, verhogen Malta, Slowakije en Estland hun garantstelling aan het ESM. Omdat het totale bedrag aan garantiekapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat de garantstelling van andere lidstaten aan het ESM lager uitvalt.

16. Wereldbank

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan de IFC- en IBRD-onderdelen van de Wereldbank worden bijgesteld aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van het CPB. Deze worden naar boven bijgesteld met € 49,0 mln.

19. European Investment Bank (EIB)

Verleende en vervallen garanties

De garantie van Nederland aan het EIB wordt verhoogd met € 1,9 mld. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingelegde kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het Verenigd Koninkrijk garant stond wordt aangevuld via een hogere garantstelling door de overige 27 EU-lidstaten[20]. Daarnaast leidt de assymetrische kapitaalverhoging van Polen en Roemenië tot een verhoging vande Nederlandse garantie.

20. European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)

Verleende en vervallen garanties

De garantie aan het EFSM wordt neerwaarts bijgesteld met € 168 mln. De garantie wordt voortaan gebaseerd op aflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld (die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland) in plaats van op basis van het ooit overeengekomen maximum van dit instrument omdat verder gebruik van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast worden de rentteverplichtingen toegevoegd, net als bij Kredieten EU-betalingsbalanssteun en SURE.

21. Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) worden met € 6,6 mln. aangepast aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van de euro ten opzichte van de dollar van het CPB.

22. DNB – deelneming in kapitaal Internationaal Monetair Fonds (IMF)

– 0000108465

[20] Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1541

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan DNB inzake IMF worden met € 716,8 mln. aangepast aan de hand van de wisselkoersstand van de euro ten opzichte van de Special Drawings Rights (SDR) van het IMF en door en ophoging van het PRGT met 500 mln. SDR.

23. Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)

Verleende en vervallen garanties

Nederland verleend in totaal een garantie van € 6,1 mld. aan SURE. In 2020 is SURE opgericht om lidstaten financiële assistentie te bieden met betrekking tot uitgaven als gevolg van de coronacrisis die direct gerelateerd zijn aan arbeidsmarktmaatregelen en relevante gezondheidszorg. Op basis van de garantstelling van de lidstaten is de EC in staat om op de kapitaalmarkt obligaties uit te geven waardoor leningen kunnen worden uitgegeven aan steun behoevende lidstaten. Het Nederlandse aandeel in de garantstelling bedraagt € 5,8 mld., gebaseerd op de Europese BNI-verdeelsleutel (EU-27) Net als bij het EFSM en Kredieten EU-betalingsbalanssteun wordt deze garantie aangevuld met een geraamde garantie voor de renteverplichtingen. Het toevoegen van de rente leidt tot een opwaartse bijstelling van de verplichting met € 306 mln. voor SURE. De totale verleende garantie komt daarmee op € 6,1 mld.

24. Next Generation EU (NGEU)

Verleende en vervallen garanties

Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU en wordt voor 2020 geraamd op € 27,4 mld. (inclusief rente). NGEU is ingesteld in reactie op de coronacrisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen. Via NGEU kan de Europese Unie tot het eind van 2026 voor maximaal € 386 mld. aan leningen verstrekken aan lidstaten en de daarvoor benodigde middelen zelf lenen op de kapitaalmarkt. Voor dit deel van NGEU is een garantie opgenomen, in lijn met de garanties voor de kredieten EU-betalingsbalanssteun, EFSM en SURE. Deze garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen in de komende jaren. Zodra het instrument is ingezet zal deze raming aan de werkelijke schuldduitgifte door de Unie worden aangepast.

25. Exportkredietverzekering (ekv)

Verleende en vervallen garanties

De Staat biedt exporteurs de mogelijkheid om betalingsrisico's verbonden aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland te verzekeren. Het productassortiment van de ekv-faciliteit omvat momenteel onder andere de kapitaalgoederenverzekering, de financieringsverzekering, de koersrisicoverzekering, de exportkredietverzekering en de verzekering van garanties. In 2019 is voor € p.m. mld. aan nieuwe verplichtingen aangegaan en is er voor € p.m. mld. aan verplichtingen vervallen. Het uitstaande obligo van de ekv bedraagt in totaal € p.m. mld.

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorziening

Voor de totale ekv-faciliteit is de risicovoorziening ekv opgericht ter dekking van verwachte en onverwachte schades. Ultimo 2020 bedroeg deze voorziening € p.m. mln.

26. Herverzekering leverancierskredieten

Verleende en vervallen garanties

De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. In 2020 is voor € p.m. aan nieuwe verplichtingen aangegaan en is er voor € p.m. aan verplichtingen vervallen. Het uitstaande obligo van de herverzekering leverancierskredieten bedraagt in totaal € p.m.

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorzieining.

Bijlage: Overzicht Coronasteunmaatregelen

Cijfers in onderstaande tabel moeten nog bijgewerkt worden.

Het jaar 2020 is voor een belangrijk deel getekend door de coronacrisis. Het kabinet heeft diverse (nood)maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het ministerie van Financiën zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual.

Tabel 7 Overzicht coronasteunmaatregelen (x € 1 mln.)

Maatregel	Verplichtingen 2020	Uitgaven 2020	Ontvangsten 2020	Relevante Kamerstukken
Belasting- en invorderingsrente 1.0	– 18	– 18	– 106	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Herverzekering leverancierskredieten	12.080	1.030	390	Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 2.0	– 4	– 4	– 70	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
SURE	6.071			Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Garantie aan DNB inzake IMF	620			Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1
Garantie EIB	1.301	260		Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1 en nr. 2
Steunmaatregelen KLM	3.160	1.000	22	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 1
Europees herstelinstrument (NGEU)	27.401			Kamerstukken II 2019-2020, 21 501 20, nr. 1575
Belasting- en invorderingsrente 3.0	– 3	– 3	– 23	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0			– 59	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0			– 158	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0			– 519	Kamerstukken II 2019-2020, 35 485, nr. 1
Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0			– 303	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1

Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Belasting- en invorderingsrente 1.0
Het eerste noodpakket economie en banen betrof onder andere een verlaging van de belasting- en invorderingsrente naar 0,01 procent. Dit resulteerde enerzijds in lagere uitgaven (- € 18 mln.), maar vooral in fors lagere ontvangsten (- € 106 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Herverzekering leverancierskredieten
Met kortlopende leverancierskredieten wordt in Nederland op jaarbasis door commerciële kredietverzekeraars meer dan 200 miljard euro aan handel mogelijk gemaakt. Als gevolg van de COVID-19 crisis is deze dienstverlening onder druk komen te staan. De enige manier om de risico's te beheersen en zo te voorkomen dat de verzekeraars zelf in financiële problemen komen – waardoor deze kredietverlening geheel zou dreigen te verdwijnen – is dan het verlagen van de zogeheten kredietlimieten. Daarom heeft de staat in het voorjaar van 2020 besloten over te gaan tot herverzekering van de gehele portefeuilles van de verzekeraars voor het hele kalenderjaar 2020 met mogelijkheid tot een verlenging van drie maanden in 2021.

Aangezien de herverzekering minstens het hele jaar 2020 zal lopen, betekent dit dat op kasbasis een significant deel van de schades pas in 2021 zal worden uitgekeerd en eveneens een iets groter deel van de incasso's pas in 2021 zal worden ontvangen. Naar huidig inzicht schat het ministerie dat driekwart van de verwachte schade in 2020 zal vallen en de rest in 2021 (en tevens wordt tweederde van de incasso's in 2020 verwacht en de rest later). In het najaar van 2020 zal er een analyse komen van de baten en lasten van deze herverzekering en daarbij gaan we tevens in op mogelijkheden om de kosten voor de staat te verdelen over betrokken partijen zoals de verzekeraars en hun verzekerden.

Belasting- en invorderingsrente 2.0
Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van de belasting- en invorderingsrente. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

SURE
In de Eurogroep van 9 april 2020 is overeengekomen een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency,* SURE) op te richten. SURE biedt lidstaten leningen voor het financieren van hoofdzakelijk werktijdverkortingsregelingen of soortgelijke maatregelen ter bescherming van werknemers en zelfstandigen, en zodoende voor het verminderen van werkloosheid en inkomensverlies, en in aanvulling daarop, voor de financiering van sommige maatregelen op gezondheidsgebied, met name op de werkplek. SURE kan maximaal 100 mld. euro aan leningen verstrekken. Nederland staat hiervoor garant middels het Eigenmiddelenbesluit (zie hierboven), en via een bilaterale garantie die aan de Unie zijn versterkt. Zie ook paragraaf 2.5 Overzicht Risicoregelingen.

Garantie aan DNB inzake IMF
Als gevolg van de COVID-19 crisis is er acute behoefte aan financieringsmogelijkheden voor opkomende economieën en lage-inkomenslanden. Het IMF voorziet in deze financieringsbehoefte door concessionele leningen te verstrekken aan lage inkomenslanden via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Gezien de omvang en het aantal verzoeken voor noodliquiditeit bovenop de verwachte reguliere programma's, is de huidige omvang van het leningenaccount van het PRGT onvoldoende en is een additonele bijdrage aan Nederland gevraagd. Deze bijdrage is noodzakelijk om via het IMF ruimte vrij te maken voor investeringen in de gezondheidszorg en om de impact van de economische crisis te bestrijden en bedraagt 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMF), gelijk aan € 620 mln. De Nederlandse bijdrage wordt verstrekt in de vorm van een lening van De Nederlandsche Bank (DNB) namens de Nederlandse staat aan het IMF. De Nederlandse staat garandeert de lening van DNB aan IMF. Deze systematiek is gebruikelijk voor Nederlandse bijdragen aan het IMF. Budgettair leidt de Nederlandse bijdrage in 2020 tot een verhoging van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van € 620 mln. zoals gemeld in de vijfde incidentele suppletoire begroting 2020.

Garantie EIB
De European Investment Bank (EIB) heeft een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de COVID-19 crisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd afgesproken. Door de oprichting van een garantiefonds van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot maximaal € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd. Doel van het garantiefonds is het financieren van hoge risicoprojecten, waarbij de focus ligt op het mkb. De investeringsperiode van

het garantiefonds loopt tot 31 december 2021 met mogelijkheid tot een verlenging van zes maanden als een meerderheid van de deelnemende lidstaten hiervoor stemt. Hierna kan de investeringsperiode alleen verlengd worden als alle deelnemende lidstaten hier unaniem mee instemmen. De investeringen onder het garantiefonds zullen een hoog risicoprofiel hebben. Nederland acht het daarom waarschijnlijk dat de garantie ingeroepen zal worden. De verwachte nettoverliezen van het garantiefonds van € 25 mld. worden ingeschat op 20 procent. Het percentage verwachte verliezen is sterk afhankelijk van de uiteindelijke productmix die ingezet wordt (leningen, garanties, equity). Het Nederlandse aandeel in de verwachte verliezen komt – op basis van het percentage verwachte verliezen van 20 procent, toegepast op het Nederlandse aandeel in de garantie van € 1,3 mld. – neer op € 260 mln. verdeeld over de looptijd van het fonds.

Steunmaatregelen KLM
De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt. Daarnaast garandeert de Nederlandse staat maximaal 90 procent van een kredietfaciliteit van € 2,4 mld., die door een consortium aan banken aan de KLM wordt verstrekt. Dit resulteert in een garantie van € 2,16 mld. Voor deze garantie ontvangt de Nederlandse staat tevens een garantiepremie die gedurende de looptijd in percentage oploopt.

Europees herstelinstrument (NGEU)
Op 21 juli 2020 heeft de Europese Raad overeenstemming bereikt over de belangrijkste kenmerken van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de Europese Unie voor de periode 2021-2027, een herstelinstrument in reactie op de COVID-19-crisis (*Next Generation EU*; NGEU) en de financiering daarvan via een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB).

Hoewel deze politieke afspraken nog door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement uitgewerkt moeten worden in de relevante Europese verordeningen en besluiten, en het EMB nog door alle lidstaten moet worden goedgekeurd, zijn de contouren van de afspraken voldoende duidelijk om deze budgettair te verwerken.

De gevolgen voor de verwachte Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting worden toegelicht op de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De verwachte Nederlandse afdrachten t.a.v. NGEU zullen op termijn zichtbaar worden op deze begroting.

Het belangrijkste onderdeel van NGEU is de *Recovery and Resilience Facility* (RRF), waaruit lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Voor het deel van de RRF dat gebruikt kan worden voor het verstrekken van leningen aan lidstaten wordt een garantieverplichting opgenomen op de begroting van het ministerie van Financiën. De financieringsmethode van dit deel van het herstelfonds is vergelijkbaar met die van het mechanisme voor financiële ondersteuning van de betalingsbalansen van de lidstaten zonder de euro (*Balance of Payments facility,* BoP), het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM) en het Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency,* SURE.

Belasting- en invorderingsrente 3.0 (Steun- en herstelpaket)
Onderdeel van het op 28 augustus aangekondigde Steun- en herstelpakket betreft het (grotendeels) verlengen van de verlaagde rentetarieven bij

de belasting- en invorderingsrente. De invorderingsrente blijft hiermee t/m 31 december 2021 0,01%. De belastingrente gaat per 1 oktober 2020 t/m 31 december 2021 voor alle belastingmiddelen terug naar 4%. Voor de vennootschapsbelasting is dit lager dan het oorspronkelijke tarief van 8%.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0 (Noodpakket economie en banen 1.0)
De verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen werden opgeschort, wat leidde tot minder ontvangsten (- € 59 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0
Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0
De afdracht aan het Gemeentefonds wordt met € 519 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief compensatiepakket coronacrisis medeoverheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de incidentele suppletoire begroting 2020 van datzelfde ministerie.[21] De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 519 mln.

Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0
De afdracht aan het Gemeentefonds wordt in 2020 met € 303 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief Steun- en herstelpakket en de incidentele suppletoire begroting 2020 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 303 mln.

Overig

Naast bovengenoemde noodmaatregelen is het ministerie van Financiën ook indirect betrokken bij de coronacrisis via staatsdeelnemingen, de EU en internationale financiële instellingen. Hieronder volgt een korte schets van de impact van de coronacrisis op deze beleidstereinen, en de rol van het ministerie.

Staatsdeelnemingen
Door de coronacrisis zijn bepaalde deelnemingen onmiddellijk hard geraakt. Zo had de NS in maart en april 2020 te maken met 90 procent minder reizigersvervoer op het spoor, verminderde het aantal vluchten van en naar Schiphol drastisch, net als het aantal vluchten van KLM en werden alle vestigingen van Holland Casino tijdelijk gesloten. Voor andere staatsdeelnemingen was een dusdanig grote impact niet direct aan de orde, maar zal de tijd uitwijzen hoe groot de impact op de langere termijn zal zijn. In artikel 3 van dit jaarverslag worden deze effecten nader toegelicht.

Maatregelen EU
Het kabinet hecht sterk aan Europese samenwerking om de corona uitbraak in te dammen en de menselijke en economische gevolgen zo goed mogelijk op te vangen. Er zijn met steun van Nederland snel na het uitbreken van de crisis afspraken gemaakt om lidstaten de flexibiliteit te bieden

[21] Kamerstukken II 2019-2020, 35420 43, II 2019-2020, 35480, nr. 1

om te reageren. Zo is de algemene uitzonderingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact in werking getreden en is er een tijdelijk staatssteunkader voor corona vastgesteld. Ook is afgesproken dat lidstaten hun Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) zo flexibel en snel mogelijk kunnen inzetten.

Daarnaast zijn er diverse Europese instrumenten opgericht die op korte termijn inzetbaar zijn (zie ook hierboven het herstelinstrument NGEU, SURE en Garantie EIB). Zie ook paragraaf 3.4 Overzicht Risicoregelingen.

Maatregelen Internationale Financiële instellingen (IFI's)
De aanpak van de crisis door de IFI's is tweeledig. In eerste instantie richtten de corona maatregelen van de Wereldbank, Europese Investeringsbank (EIB), Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB) en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) zich op het snel beschikbaar stellen van financiering voor acute projecten in de gezondheidszorg in landen en het verlenen van liquiditeitssteun aan bedrijven.

In tweede instantie richten de IFI's zich op het versterken van economische weerbaarheid en het versnellen van breed sociaal-economisch herstel op de middellange termijn.

Overige (fiscale) maatregelen
In verband met de coronacrisis heeft het kabinet uitstel van betaling voor verschillende belastingmiddelen verleend en een aantal specifieke (fiscale) maatregelen genomen om de coronacrisis het hoofd te bieden. Een deel van deze maatregelen loopt door in 2021. Het betreft onder andere de volgende maatregelen:

- Btw-nultarief op mondkapjes
- Btw-vrijstelling voor uitlenen zorgpersoneel
- Fiscale coronareserve
- Verlaging gebruikelijk loon directeuren-groot aandeelhouders bij omzetdaling
- Verhoging vrije ruimte in de werkkostenregeling
- Tijdelijke versoepeling urencriterium

4. Beleidsartikelen

Artikel 1 Belastingen

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doeltreffende en doelmatige uitvoering van deze wet- en regelgeving dragen bij aan de bereidheid van burgers en bedrijven om hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).

Onder «compliance» verstaat de Belastingdienst dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke fiscale verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen. De term 'bereidheid' geeft aan dat de Belastingdienst ernaar streeft dat belastingplichtigen uit zichzelf fiscale regels naleven, zonder (dwingende en kostbare) acties van de kant van de Belastingdienst. Als burgers en bedrijven hun wettelijke verplichtingen nakomen, dan komt belastinggeld de staatskas binnen zoals de wetgever beoogt en worden overheidsgelden niet onterecht uitbetaald.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een regisserende rol op het terrein van de fiscaliteit. Daarbij gaat het om:

- het te voeren fiscale beleid;
- het opstellen van fiscale wet- en regelgeving;
- het internationaal behartigen van de Nederlandse fiscale belangen.

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een uitvoerende rol op het terrein van:

- de heffing en inning van de premies werknemers- en volksverzekeringen;
- de heffing en inning van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet;
- de heffing en inning voor derden van een aantal belastingen, heffingen en overige vorderingen;
- de vaststelling en de uitbetaling van toeslagen;
- handhavingstaken op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Invorderingswet 1990 voert de Belastingdienst de heffing en inning van de rijksbelastingen uit. Op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) voert de Belastingdienst/Toeslagen de toeslagregelingen uit voor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Op grond van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten voert de Fiscale Inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) de handhavingstaken uit op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

De minister bevordert, door inzet van de Belastingdienst, naleving van wet- en regelgeving door passende dienstverlening te leveren, massale

processen juist en tijdig uit te voeren, adequaat toezicht uit te oefenen en waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

Het fiscale pakket dat getroffen is naar aanleiding van de coronacrisis heeft een forse inzet van de Belastingdienst gevraagd. De Belastingdienst heeft sinds de start van de coronacrisis daadkrachtig opgetreden met een aantal fiscale maatregelen om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. De belangrijkste maatregel is het ruimhartige beleid voor uitstel van belastingbetaling voor ondernemers.

De Belastingdienst heeft bij Voorjaarsnotabesluitvorming 2020 extra middelen gekregen voor de uitvoering van de toeslagenregelingen, het verbeteren van dienstverlening, het borgen van stabiliteit van de cruciale processen en het tegengaan van ondermijning en witwassen.

Toeslagen heeft eerst en vooral gewerkt aan het op sterkte brengen van de organisatie. Ook is gestart met het Programma Vernieuwing Dienstverlening. Daarnaast is een specifieke organisatie opgericht voor het herstel van de fouten bij de kinderopvangtoeslag. Het reguliere proces van toeslagen heeft stabiel gepresteerd, de streefwaarden van de prestatie-indicatoren zijn gehaald.

Wat betreft de doelstellingen voor dienstverlening blijkt dat de realisatie op diverse onderdelen is verbeterd. De gemiddelde bereikbaarheid van de Belastingtelefoon is in 2020 toegenomen van 84% naar 88%, daarmee is het echter nog niet op het gewenste niveau van minimaal 90%. De klanttevredenheid voldeed bij alle onderdelen aan de normen. De doelstelling van tijdige afhandeling van de ingediende bezwaren binnen de Awb-termijn is echter niet gerealiseerd.

Wat betreft de doelstellingen van toezicht en massale processen zijn, met een enkele uitzondering, de gewenste prestaties behaald. Hetzelfde geldt voor het tegengaan van ondermijning en witwassen.

Compliance

Compliance wordt afgemeten aan de mate waarin burgers en bedrijven zich tijdig registreren, tijdig, juist en volledig aangifte doen en tijdig betalen.

Tabel 8 Realisatie prestatie-indicatoren Compliance (meetbare gegevens)						
Per jaar[1]	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streef-waarde 2020	Realisatie 2020
Bedrijven						
Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen	94,9%	95,3%	95,6%	95,6%	>95%	95%
Percentage aangiften loonheffingen tijdig ontvangen	99,2%	99,3%	99,1%	99,1%	>99%	99%
Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort MKB[2]	5,2%	n.v.t.	5,7%	n.v.t.	<6%	pm
Burgers						
Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort Particulieren	1,0%	0,9%	0,7%	n.v.t.	<0,7%	0,5%
Bedrijven en burgers						
Percentage aangiften Inkomensheffingen en vennootschapsbelasting tijdig ontvangen	94,5%.	n.v.t.%[3]	94,7%	91,9%	>94%	92,4%
Tijdige betaling van belastingen en premies	98,4%	98,4%	98,5%	98,5%	>98	98,5%
Oninbare belastingen en premies	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%	<0,6%	pm

1 Het jaartal is het jaar waarin de uitkomsten van de metingen worden gerapporteerd.
2 Het nalevingstekort betreft uitsluitend de positieve correcties (correcties ten nadele van de belastingplichtige).
3 N.v.t. betekent dat in het gegeven jaar de (streefwaarde van de) prestatie-indicator niet of anders is gemeten en/of gerapporteerd in de begroting, waardoor vergelijking over de jaren niet mogelijk is.

Toelichting

Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen

PM jaarafsluiting

(99% = afronding/nagenoeg niet gehaald)

Percentage aangiften inkomensheffingen en vennootschapsbelasting tijdig ontvangen

PM

Juist en volledig aangiften doen

PM

Tijdige betaling van belastingen en premies

Van de ontvangsten in 2020 is 98,5% zodanig tijdig ontvangen dat er geen aanmaning verstuurd hoefde te worden.[22]

Oninbare belastingen en premies

Bepaalde belastingvorderingen kunnen niet, of maar voor een deel, geïnd worden. Dit kan verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld faillissementen, wettelijke of minnelijke schuldsanering. Vanaf 2015 volgt de Belastingdienst niet direct inbare vorderingen enige jaren via dynamisch monitoren. Door dynamisch monitoren blijft de realisatie van de indicator voor oninbare belastingen en premies al enkele jaren ruim onder de streefwaarde van 0,6%. Wel moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat het percentage de komende jaren stijgt door een vermoedelijke toename van het aantal faillissementen als gevolg van de coronacrisis en omdat bij dynamisch monitoren oude vorderingen op een bepaald moment definitief oninbaar zullen zijn.

Belastingmoraal

De houding ten aanzien van het nakomen van belastingverplichtingen dui-

22 Dit is inclusief de betaalperiode na een eventuele herinnering.
[RS((1]Akkoord met schrappen
[RS((2]

den we ook wel aan als de belastingmoraal en vormt een aspect van compliance. De Belastingdienst meet ieder jaar met de Fiscale Monitor de belastingmoraal bij de belangrijkste doelgroepen:

Tabel 9 Realisatie kengetallen Belastingmoraal (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
Belasting-ontduiking is onaanvaardbaar[1]	92%	91%	93%	93%	92%
Zelf belasting ontduiken is uitgesloten	89%	87%	87%	88%	89%
Belasting betalen betekent iets bijdragen	37%	40%	43%	39%	45%
Ervaren kans op ontdekking	84%	84%	84%	81%	85%

1 Inclusief de categorie 'neutraal'.

De belastingmoraal vertoont enige schommeling van jaar tot jaar, maar blijft de afgelopen vijf jaren min of meer gelijk. De cijfers bij «belasting betalen betekent iets bijdragen» en de ervaren kans op ontdekking waren in 2019 gedaald, maar zijn in 2020 weer op het niveau van eerdere jaren.

Op de website van de Belastingdienst zijn de resultaten van de Fiscale Monitor 2020 terug te vinden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**3.651.055**	**2.936.066**	**3.347.387**	**2.993.664**	**3.381.468**	**2.864.839**	**516.629**
Waarvan betalingsverplichtingen:	3.650.902	2.935.908	3.347.080	2.993.549	3.381.259	2.864.439	516.820
Waarvan garantieverplichtingen:	153	158	307	115	209	400	– 191
Procesrisico's	153	158	307	115	209	400	– 191
Uitgaven (1) + (2)	**3.323.566**	**3.069.422**	**3.182.409**	**3.061.677**	**3.365.384**	**2.944.639**	**420.745**
(1) Programma-uitgaven	**136.211**	**145.397**	**217.078**	**530.241**	**626.144**	**495.609**	**130.535**
Bekostiging	**5.789**	**6.170**	**6.104**	**9.378**	**41.950**	**6.178**	**35.772**
Vergoeding proceskosten	5.789	6.170	6.104	9.378	41.950	6.178	35.772
Garanties	**0**	**0**	**0**	**156**	**209**	**245**	**– 36**
Garantie procesrisico's	0	0	0	156	209	245	– 36
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**0**	**0**	**0**	**15.697**	**17.632**	**14.908**	**2.724**
Waarderingskamer	0	0	0	2.011	2.017	1.953	64
Kadaster	0	0	0	9	1.972	1.971	1
Kamer van Koophandel	0	0	0	4.141	2.009	4.270	– 2.261
Overige bijdrage ZBO's/RWT's	0	0	0	9.537	11.635	6.714	4.921
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	**0**	**0**	**0**	**8.089**	**7.766**	**437**	**7.329**
Internationale Douaneraad	0	0	0	168	232	175	57
Overige internationale organisaties	0	0	0	7.921	7.534	262	7.272
Opdrachten	**0**	**0**	**0**	**267.513**	**338.799**	**258.961**	**79.838**
ICT opdrachten	0	0	0	216.681	285.239	209.043	76.196
Overige opdrachten	0	0	0	50.833	53.560	49.918	3.642

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Bijdrage agentschappen	**0**	**0**	**64.593**	**118.097**	**94.986**	**104.880**	**– 9.894**
Logius	0	0	0	112.999	89.106	104.690	– 15.584
CIBG	0	0	0	338	0	190	– 190
Overig	0	0	64.593	4.760	5.880	0	5.880
Bijdrage aan medeoverheden	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.786**	**0**	**10.786**
Bijdrage aan medeoverheden	0	0	0	0	10.786	0	10.786
Rente	**130.422**	**139.227**	**146.381**	**111.310**	**114.016**	**110.000**	**4.016**
Belasting- en invorderingsrente	130.422	139.227	146.381	111.310	114.016	110.000	4.016
(2) Apparaatsuitgaven	**3.187.355**	**2.924.025**	**2.965.330**	**2.531.436**	**2.739.240**	**2.449.030**	**290.210**
waarvan: Uitvoering fiscale wet- en regelgeving en douanetaken Caribisch Nederland	11.885	13.283	13.312	13.879		13.000	– 13.000
Personele uitgaven	**2.464.980**	**2.284.363**	**2.302.651**	**2.197.950**	**2.371.674**	**2.109.698**	**261.976**
waarvan: Eigen personeel	2.203.409	2.097.312	2.098.935	1.916.735	2.032.512	1.868.318	164.194
waarvan: Inhuur externen	261.571	187.051	203.716	272.715	332.297	233.664	98.633
waarvan: Overig Personeel				8.501	6.865	7.716	– 851
Materiële uitgaven	**722.375**	**639.662**	**662.679**	**333.485**	**367.566**	**339.332**	**28.234**
waarvan: ICT	224.413	190.759	267.080	14.165	19.830	22.188	– 2.358
waarvan: Bijdrage SSO's	216.934	209.007	166.004	213.648	219.164	199.745	19.419
waarvan: Overige	281.028	239.896	229.595	105.672	128.571	117.399	11.172
Ontvangsten (3) + (4)	**121.876.136**	**137.141.007**	**144.168.866**	**157.215.788**	**136.754.113**	**156.369.310**	**– 19.615.197**
(3) Programmaontvangsten	**121.850.938**	**137.109.749**	**144.130.146**	**157.057.332**	**136.677.510**	**156.326.216**	**– 19.648.706**
waarvan: Belastingontvangsten	121.044.798	136.288.069	143.236.163	155.984.044	135.911.857	155.435.235	– 19.523.378

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Rente	**361.879**	**414.676**	**452.990**	**601.114**	**468.137**	**474.377**	**– 6.240**
Belasting- en invorderings-rente	361.879	414.676	452.990	601.114	468.137	474.377	– 6.240
Boetes en schikkingen	**245.675**	**199.225**	**200.135**	**229.203**	**154.613**	**203.777**	**– 49.164**
Ontvangsten boetes en schikkingen	245.675	199.225	200.135	229.203	154.613	203.777	– 49.164
Bekostiging	**198.586**	**207.780**	**240.859**	**242.970**	**142.903**	**212.827**	**– 69.924**
Kosten ver-volging	198.586	207.780	240.859	242.970	142.903	212.827	– 69.924
(4) Appa-raatsont-vangsten	**25.198**	**31.258**	**38.720**	**158.456**	**76.603**	**43.094**	**33.509**

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

De verplichtingen in 2020 vallen voor € PM mln. hoger uit ten opzichte van de vastgestelde begroting voor 2020. De hogere realisatie op de verplichtingen hangt voor een deel samen met de hogere uitgaven (€ PM mln.). Dit deel wordt toegelicht bij de uitgaven.

Bij begroting 2021 is het verplichtingenbudget in 2020, los van de uitgaven, opgehoogd met € 313 mln. vanwege de herijking van de meerjarige verplichtingen. De herijking van de meerjarige verplichtingenraming is een van de verbeteracties die is uitgevoerd naar aanleiding van de onvolkomenheid verplichtingenbeheer Belastingdienst.

Daarnaast is het verplichtingebudget voor externe inhuur bij de 2e suppletoire begroting 2020 met ca. € 30 mln. opgehoogd, terwijl het kasbudget voor externe inhuur is verlaagd met € 59 mln. De verplichtingenrealisatie van externe inhuur ligt hoger dan de kasrealisatie aangezien de inhuurcontracten voor 2021 in 2020 worden aangegaan. De hogere verplichtingen voor externe inhuur in 2021 zijn het gevolg van de extra activiteiten die zijn gemeld in de eerste suppletoire begroting 2020 en ontwerpbegroting 2021 ten behoeve van het op orde brengen van de Belastingdienst.

PM slotwet mutaties: een aantal contracten zijn verlengd en voor een ander bedrag verplicht dan eerder gedacht. PM welke contracten dat zijn. PM oorzaak minder verpl. bij over materieel, minder verpl. bij ict opdrachten en meer verpl. bij overige opdrachten en meer verpl. bij eigen personeel.

Uitgaven

De uitgaven zijn in totaal € PM mln. hoger dan in de ontwerpbegroting geraamd. De belangrijkste oorzaken van hogere uitgaven worden hieronder vermeld.

Bekostiging (+ € pm mln.)
De uitgaven voor bekostiging zijn € pm mln. hoger dan begroot. Dit komt

door de compensatie van gedupeerden voor de herstelactie toeslagen, waavoor bij de Voorjaarsnota 2020 middelen beschikbaar zijn gesteld. Naast compensatiemiddelen is tevens een eenmalige tegemoetkoming van € 750 betaald aan alle ouders die zich voor 1 november bij de Belastingdienst hadden gemeld als gedupeerde.

Opdrachten (+ € PM mln.)
In het kader van «Belastingdienst op orde» zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de ICT-organisatie om de problematiek aldaar en de steeds groter wordende afhankelijkheid van ICT dienstverlening aan te pakken. Ook prijsstijgingen en het vergroten van de netwerk- en opslagcapaciteit heeft geleid tot een hogere realisatie. PM slotwetmutatie

Bijdrage aan medeoverheden (+ € 10,8 mln.)
De Belastingdienst heeft een akkoord met de VNG gesloten om de betrokken gemeenten voor € 11 mln. in 2020 te compenseren voor de kosten die gepaard gaan met de hulp die gemeenten bieden aan toeslagengedupeerden. Hiervan wordt € 0,2 mln. in het btw-compensatiefonds gestort. De derde voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag[23] gaat nader in op de samenwerking met gemeenten in relatie tot de herstelorganisatie.

Rente (+ € PM mln.)
De uitgaven voor de belasting- en invorderingsrente zijn € PM mln. hoger dan begroot. Dit is met name het gevolg van hogere belastingteruggaven en -verminderingen waarover rente moet worden vergoed. De als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om de belastingrente te verlagen naar 0,01% heeft een neerwaarts effect gehad op de uitgaven.

Personele uitgaven (+ € PM mln.)
De personele uitgaven zijn € PM mln. hoger dan begroot. Dit komt door extra personele uitgaven voor het op orde brengen van de Belastingdienst waarvoor in de 1e suppletoire begroting 2020 en begroting 2021 middelen zijn toegekend. Daarnaast zijn de loonkosten gestegen als gevolg van een stijging in de cao-lonen en zijn er incidenteel hogere uitgaven als gevolg van de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB). De eerder toegekende budgetten om de Belastingdienst op orde te brengen, zijn niet geheel besteed, voornamelijk als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is bijvoorbeeld de werving vertraagd en waren er minder reis- en verblijfkosten.

De stijging van inhuur externen wordt veroorzaakt door de extra uitgaven die samenhangen met 'Belastingdienst op orde', zoals meer inhuur van externen voor de ICT-organisatie en voor de herstelorganisatie Toeslagen.

Materiële uitgaven (+ € PM mln.)
Gezien de uitbreiding van personeel in het kader van «Belastingdienst op orde» vallen de uitgaven aan huisvesting, facilitaire dienstverlening en werkplekondersteuning ook hoger uit.

Ontvangsten

De ontvangsten, exclusief de belastingontvangsten, vallen in totaal € PM mln. lager uit.

Belastingontvangsten (+ € PM mld.)
Voor een toelichting op de belastingontvangsten, zie het FJR.

Rente (+ PM mln.)
De ontvangsten voor de belasting- en invorderingsrente zijn € pm mln. hoger dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Als gevolg van de coronamaatregelen, waarbij de rente tijdelijk verlaagd is naar 0,01%, zijn dit

[23] Kamerstukken II 2020-2021, 31 066 IX, nr. 704

2020052 03599

voorjaar lagere ontvangsten aan belasting- en invorderingsrente geraamd. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. Dat de gerealiseerde ontvangsten in 2020 hoger zijn dan begroot, komt door hogere ontvangsten aan rente (4% of 8% voor vpb) over hogere belastingaanslagen uit eerdere belastingjaren. Bij een rente van 0,01% worden er namelijk nihil nieuwe rentevorderingen opgebouwd.

Boetes en schikkingen (- € PM mln.)
De ontvangsten aan boetes en schikkingen zijn € pm mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het verleende betalingsuitstel van belastingen geen betaalverzuimboetes op te leggen. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. De verzuimboete brengt de Belastingdienst normaliter in rekening als een belastingplichtige niet (tijdig) betaalt.

Bekostiging (- € PM mln.)
De opbrengsten van kosten vervolging zijn € pm mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het verleende betalingsuitstel van belastingen de (dwang)invordering op te schorten. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. Aan belastingplichtigen worden normaliter de kosten doorberekend van invorderingsmaatregelen (onder andere aanmaningen, dwangbevelen en beslaglegging).

Apparaatsontvangsten (+ € pm mln.)
De Belastingdienst heeft conform Rijksbrede afspraken meer facilitaire diensten en diensten op het gebied van ICT aan andere overheidspartijen geleverd dan vooraf begroot. Hierdoor zijn meer vergoedingen ontvangen.

F1. Fiscaal beleid en wetgeving

Genereren van inkomsten - fiscale wet- en regelgeving

Het genereren van inkomsten ten behoeve van uitgaven voor de rijksbelastingen, de sociale fondsen en de zorgverzekeringen door middel van het ontwikkelen van solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving die ook in internationale context werkbaar is.

Pakket Belastingplan

Op Prinsjesdag 2020 is het pakket Belastingplan 2021 ingediend en in het laatste kwartaal 2020 aanvaard door zowel de Tweede als Eerste Kamer. Het pakket Belastingplan 2021 bestond uiteindelijk uit de volgende tien wetten:
- Belastingplan 2021[24];
- Overige fiscale maatregelen 2021[25];
- Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen[26];
- Wet CO2-heffing industrie[27];
- Wet differentiatie overdrachtsbelasting[28];
- Wet aanpassing box 3[29];
- Eenmalige huurverlaging huurders met een lager inkomen[30];
- Vaststelling tarieven opslag duurzame energie- en klimaattransitie 2021 en 2022[31];

[24] Kamerstukken II 2020/21, 35572
[25] Kamerstukken II 2020/21, 35573
[26] Kamerstukken II 2020/21, 35574
[27] Kamerstukken II 2020/21, 35575
[28] Kamerstukken II 2020/21, 35576
[29] Kamerstukken II 2020/21, 35577
[30] Kamerstukken II 2020/21, 35578
[31] Kamerstukken II 2020/21, 35579

- Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling[32];
- Wet vliegbelasting[33].

Het Belastingplan 2021 bevat onder meer het inkomensbeleid voor 2021 en de fiscale maatregelen die daarmee (budgettair) samenhangen. Dat geldt in het bijzonder voor de omvangrijke steun- en herstelpakketten waarmee het kabinet zoveel mogelijk voorkomt dat mensen door de coronacrisis hun inkomen te verliezen. Verder zijn diverse andere maatregelen genomen, zoals de afbouw van de zelfstandigenaftrek om het verschil tussen zelfstandigen en werknemers te verminderen, verdere vergroening van het belastingstelsel en het verruimen van de gerichte vrijstelling voor scholingskosten. De novelle Belastingplan 2021[34]wijzigde het wetsvoorstel Belastingplan 2021 en had tot doel de baangerelateerde investeringskorting (BIK) aan te passen in zoverre dat de regeling niet op niveau fiscale eenheid kan worden toegepast en is de mogelijkheid opgenomen om dat alsnog te introduceren bij koninklijk besluit als de Europese Commissie de BIK heeft goedgekeurd. In Overige fiscale maatregelen 2021 zijn technische maatregelen opgenomen die geen budgettaire gevolgen hebben. De Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen bestaat vooral uit maatregelen die, in afwachting van de introductie van een nieuw systeem voor toeslagen, schrijnende situaties binnen het huidige systeem oplossen of de ouders op een andere manier behulpzaam zijn conform de motie Lodders c.s.[35]Met de Wet CO2-heffing industrie wordt bereikt dat bepaalde bedrijven geprikkeld worden om de uitstoot van broeikasgassen conform de doelstelling in het Klimaatakkoord te verminderen terwijl de kans op weglek van werkgelegenheid naar het buitenland wordt geminimaliseerd. De Wet differentiatie overdrachtsbelasting verstevigt de positie van koopstarters ten opzichte van andere kopers, zoals beleggers, via een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting en een verhoging van het tarief voor kopers die niet zelf in hun woning gaan wonen. De Wet aanpassing box 3 verhoogt onder andere het heffingvrije vermogen binnen box 3 tot € 50.000. Hiermee wordt meer voorkomen dat kleine spaarders op basis van het forfaitaire rendement in box 3 belasting betalen terwijl hun werkelijke rendement lager ligt. De Wet eenmalige huurverlaging huurders met een lager inkomen verlaagt eenmalig de huur voor huurders met een lager inkomen om hen tijdens de coronacrisis een steuntje in de rug te geven. In de Wet vaststelling tarieven opslag duurzame energie- en klimaattransitie 2021 en 2022 worden de tarieven conform Regeerakkoord en Klimaatakkoord aangepast. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling beperkt de genoemde twee regelingen binnen de vennootschapsbelasting langs de lijnen van het (concept-)initiatiefwetsvoorstel van de Tweede Kamerleden Snels (GroenLinks), Leijten (SP) en Nijboer (PvdA).[36]Hiermee wordt de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger. De Wet vliegbelasting introduceert een belasting per vertrekkende passagier waarbij de transferpassagier is uitgesloten om ervoor te zorgen dat men meer betaalt voor vervuilende keuzes. De novelle[37]op de Wet Vliegbelasting laat het oorspronkelijke voorstel om ook een vliegbelasting voor vrachtvliegtuigen in te voeren vervallen, omdat uit aanvullend onderzoek naar voren is gekomen dat deze belasting ingrijpende gevolgen voor de luchthavens Schiphol en Maastricht Aachen Airport kan hebben.

Afgeronde wetgeving:
- Fiscale verzamelwet 2021[38];
- Wet hardheidsaanpassing Awir.[39]

---

[32] Kamerstukken II 2020/21, 35568
[33] Kamerstukken II 2020/21, 35205
[34] Kamerstukken II 2020/21, 35572
[35] Kamerstukken II 2019/20, 31066 nr. 582
[36] Definitief initiatiefwetsvoorstel Wet aanpassing liquidatie- en stakingsverliesregeling in de vennootschapsbelasting, 2 oktober 2019.
[37] Kamerstukken II 2020/21, 35645
[38] Kamerstukken II 2020/21, 35437
[39] Kamerstukken II 2020/21, 35468

ATAD 2
De tweede Europese richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking (Anti Tax Avoidance Directive 2, ATAD2) is geïmplementeerd in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en afgerond.

F2. Belastingdienst

Dienstverlening

De Belastingdienst maakt het burgers en bedrijven zo gemakkelijk mogelijk om hun verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken door passende dienstverlening te leveren.

Doelbereiking

De tijdige afhandeling van bezwaren binnen de Awb-termijn is niet gerealiseerd als gevolg van grote achterstand bij de bezwaarbehandeling IH. De overige realisaties zijn op het gewenste niveau.

Tabel 11 Realisatie prestatie-indicatoren Dienstverlening (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020[1]	Realisatie 2020
Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	82%[2]	88%	78%	68%	90-95%	79,3%
Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	98%	98%	98%	96,6%	90-95%	93,3%
Klanttevredenheid (score 3 of hoger)	n.v.t.				Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)	
- telefonie		77%	73%	75,6%		80,5%
- websites		82%	79%	84,6%		85,5%
- balie		80%	82%	82,3%		80,0%
Klanttevredenheid (score 1,5 of lager)	n.v.t.				Maximaal 10% van de bellers, website- en balie-bezoekers	
- telefonie		7%	10%	8,2%	scoort een 1,5 of lager	6,1%
- websites		5%	5%	2,6%		2,3%
- balie		7%	6%	6,3%		6,2%
Zorgvuldig handelen van de Belastingdienst (aantal ontvangen klachten)	13.105	11.145	12.393	12.294	Minder klachten over het handelen van de Belastingdienst dan vorig jaar	9.632

1 Enkele streefwaarden van de Belastingdienst worden weergegeven in bandbreedtes. Hiermee geeft de Belastingdienst per prestatie-indicator aan wat de onder- en de bovengrens is.
2 De scores 2016 en 2017 zijn t.o.v. begroting 2019 gecorrigeerd i.v.m. dubbeltellingen BPM en MRB en tevens is 2017 bij Douane op niet beschikbaar gesteld omdat de Douane over het jaar 2017 geen bestuurlijke informatie kon vastleggen vanwege de implementatie van een nieuwe applicatie.

Toelichting

Afgehandelde bezwaren binnen Awb- termijn

In 2020 is het percentage Awb-conform afgehandelde bezwaren gestegen van 68% naar 79%. Dit is een verbetering t.o.v. 2019. In 2020 zijn de achterstanden bij de bezwaarbehandeling voor de inkomensheffing middels een plan van aanpak weg gewerkt, hiervoor zijn o.a. extra uitzendkrachten ingezet.

Klanttevredenheid

De dienstverlening binnen de Belastingdienst wordt langs diverse kanalen vormgegeven. De normen over de klanttevredenheid zijn in 2020 bij alle drie de kanalen gerealiseerd. De waardering voor de website laat een stabiel beeld zien en laat op beide indicatoren een verbetering zien. Bij de balies zijn de waarderingen in 2020 in lijn met 2019. De realisatie voldoet daarmee aan de streefwaarde.

De gemiddelde bereikbaarheid bij de Belastingtelefoon heeft in 2020 nog niet het beoogde niveau van 90% bereikt. Wel is de gemiddelde bereikbaarheid toegenomen van 81% in 2018, 85% in 2019 naar 88% in 2020. De bereikbaarheid heeft alleen in de 1e maanden van het jaar onder druk gestaan. De oorzaak hiervoor was dat er onvoldoende huisvesting was voor de geplande uitbreiding van de Belastingtelefoon. De beperkende maatregelen in verband met corona hadden tot gevolg dat vanaf half maart tijdelijk 1.100 medewerkers niet konden worden ingezet. Hierdoor konden we minder vragen van burgers beantwoorden. In de loop van de maand april zijn deze mensen geleidelijk aan weer ingezet. In de periode van de aangiftecampagne was de bereikbaarheid ondanks de genoemde oorzaken 84%. In de maanden vanaf mei is de bereikbaarheid nagenoeg in alle maanden boven de 90% uitgekomen. Alleen de maand september kende een kleine terugval als gevolg van een tweetal verstoringen op het Telefonie platform en de opstart van de invorderingswerkzaamheden. De verbeteringen bij Belastingtelefoon zijn ook zichtbaar in de wachttijd, deze was in 2019 nog 246 seconden en is in 2020 gedaald naar 197 seconden.

Toezicht

De Belastingdienst voert adequaat toezicht uit en dwingt waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af om ervoor te zorgen dat de verschuldigde belastingen bestendig de staatskas binnenkomen en de toeslagen rechtmatig worden uitbetaald.

Doelbereiking

De Belastingdienst heeft een takenpakket waarvan een groot deel altijd moet worden uitgevoerd, zoals het behandelen van bezwaar of een verzoek tot vooroverleg. Daarnaast wordt toezicht uitgevoerd om de naleving te bevorderen. De werkzaamheden voor het toezicht zijn gebaseerd op de uitvoering- en toezichtstrategie, die erop gericht is om het naleven van fiscale verplichtingen zo eenvoudig mogelijk te maken en fouten zoveel mogelijk te voorkomen. Deze strategie is ook de basis van het keuzeproces en de prioritering van de taken. Binnen de Belastingdienst worden daarom voortdurend afwegingen gemaakt over de inzet van de beschikbare capaciteit. Het is niet mogelijk om op alle aangiften gericht toezicht uit te oefenen. Daarom zet de Belastingdienst de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk in met risicogericht toezicht.

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit betrof in de eerste plaats de niet voorziene coronafactor. Daarnaast speelde de kwestie over het oneigenlijk gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces.

<u>Effecten corona op toezicht</u>
Tijdens de coronacrisis heeft de Belastingdienst zijn publieke taak zo veel mogelijk uitgevoerd. De beperkende maatregelen hebben gevolgen voor de wijze waarop de Belastingdienst het werk kon doen bij het toezicht en de invordering. Sinds de uitbraak van corona heeft de Belastingdienst sommige toezichtactiviteiten opgeschort. Gedurende de lockdowns waren buitentoezicht en boekenonderzoeken als regel niet mogelijk. De directies MKB en Grote ondernemingen (GO) hebben de buitenactiviteiten, zoals het afleggen van bedrijfsbezoeken en het opstarten en afronden van boe-

kenonderzoeken op locatie, vanaf eind maart 2020 opgeschort met uitzondering voor enkele specifieke gevallen, bijvoorbeeld in geval van ondermijning en vrees voor verduistering. In de zomer zijn de buitenwerkzaamheden hervat tot het moment dat tweede coronagolf weer noopte tot restricties. Andere toezichtactiviteiten zijn wel zoveel mogelijk doorgegaan. Aanvullend heeft de directie GO een instrument (Corona Impact Tool) voor grote ondernemingen ontwikkeld om het klantbeeld te verrijken met informatie over de gevolgen van de coronacrisis op de bedrijfsvoering van deze ondernemingen. Daardoor is GO beter in staat geweest de inzet van toezichtinstrumenten te differentiëren en maatwerk te leveren, gericht op dienstverlening en passend voor de individuele onderneming. Ook het toezicht op de Wet DBA (deregulering beoordeling arbeidsrelatie) is als gevolg van corona opgeschort. Het toezicht DBA wordt uitgevoerd onder het handhavingsmoratorium waarbij de Belastingdienst alleen kan handhaven in geval van kwaadwillendheid of wanneer aanwijzingen niet (voldoende) binnen de bepaalde termijn worden opgevolgd. De opsporingswerkzaamheden van de FIOD zijn in 2020 zoveel mogelijk doorgegaan. Sinds maart 2020 is de invordering van belastingen grotendeels stopgezet en zijn deurwaarders niet ingezet in de reguliere inningsprocessen.

Fraude signalering Voorziening en risicomodellen

Bij brief van 10 juli 2020 hebben de staatssecretarissen van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek van KPMG naar de verwerking van risicosignalen voor het toezicht. Er bleek niet te worden voldaan aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG, en noodzakelijke waarborgen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen zijn onvoldoende. In de CAF-zaken en in bepaalde selectieregels blijkt nationaliteit een rol te hebben gespeeld in het toezicht door de Belastingdienst. Een aantal risicomodellen is uitgezet, en deze worden pas weer gehanteerd nadat is aangetoond dat zij aan alle vereisten op het gebied van zorgvuldige gegevensverwerking voldoen. Bij brief van 13 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB) ontvangen gericht op het wegnemen van deze onrechtmatigheden en het verbeteren en waarborgen van de gegevensverwerkingen en data-analyses door de Belastingdienst.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Belastingheffing en toeslagen zijn gevoelig voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O), omdat de hoogte van de heffing en de verplichting tot betalen afhankelijk zijn van gegevens die belastingplichtigen en toeslaggerechtigden zelf verstrekken. Dit kan van invloed zijn op de volledigheid van de belastingontvangsten en de juiste uitbetaling bevoorschotting van toeslagen. Het tegengaan van M&O bij de uitvoering van wet- en regelgeving vormt derhalve een geïntegreerd onderdeel van het handhavingsbeleid. De uitvoering van deze werkzaamheden kent beperkingen. De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de beschikbaar gestelde personele en financiële middelen. Dit leidt tot het maken van keuzes over de inzet van het personeel. Verder zijn er maatschappelijke begrenzingen door wettelijke bepalingen, zoals privacywetgeving, die controlemogelijkheden beperken of verhinderen. Dit betekent dat ook bij een toereikend M&O-beleid beleid sprake blijft van inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

Toeslagen past thematisch en risicogericht toezicht toe op nieuwe en lopende toekenningen. Dit vindt plaats in die situaties waarin het vaak fout gaat en/of waarin burgers vergeten cruciale mutaties door te geven. Het gaat dan om acties zoals de toets op het voldoen aan de zorgverzekeringsplicht, eigen woning in combinatie met huurtoeslag, partnerschap of leeftijd van kinderen bij kinderopvang. Toeslagen heeft in 2020 keuzes moeten maken vanwege de beschikbare capaciteit. Veel capaciteit is ingezet op de bredere hersteloperatie. Binnen de grenzen van de beschikbare

capaciteit is voorrang gegeven aan de werkzaamheden nodig om burgers op tijd hun toeslag toe te kennen en uit te betalen. Het gevolg van deze keuze is geweest dat toezicht op de juistheid van toeslagaanvragen, wijzigingen en onze overige dienstverlening aan burgers op een lager niveau is komen te liggen dan normaal gesproken. In 2020 is daarnaast relatief veel aandacht besteed aan toezicht achteraf. Een belangrijke prioriteit heeft gelegen bij het afronden van de actie 'definitief toekennen 2018'.

Aanpak Verhuld Vermogen

Met het programma Verhuld Vermogen wordt beoogd te voorkomen dat belastingplichtigen in de verleiding komen om inkomen en vermogen buiten het zicht van de Belastingdienst te houden. Als gevolg van de coronacrisis heeft dit programma in 2020 vertraging opgelopen. Niettemin was de totale opbrengst van het programma in 2020 ongeveer € 190 miljoen aan belastingcorrecties inclusief rente en boete. Door de steeds verdere toename van de internationale gegevensuitwisseling sluit het net rondom deze belastingontwijkers zich steeds meer. De aanpak met behulp van het gebruik van de geautomatiseerde ontvangen gegevens (Common Reporting Standaard-gegevens) vanuit andere landen gaat steeds beter.

Ook de strafrechtelijke aanpak door de FIOD heeft vertraging ondervonden. Het aantal uren dat aan het thema Verhuld Vermogen is besteed ligt lager dan in 2019. In de onder handen genomen zaken zijn de geboekte resultaten goed. De strafrechtelijke onderzoeken zijn veelal zelf door de FIOD gegenereerd, het programma Verhuld Vermogen binnen de Belastingdienst heeft in 2020 geleid tot een relatief gering aantal aanmeldingen conform de Richtlijnen aanmelding en afhandeling fiscale delicten, douane- en toeslagdelicten (Richtlijnen AAFD). In een beperkt aantal grotere onderzoeken is sprake van goede samenwerking tussen de FIOD en het Programma Verhuld Vermogen binnen de Belastingdienst.

Aanpak arbeidsgerelateerde fraude

In het kader van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) werkt de Belastingdienst samen met andere toezichthouders (UWV, SVB, Inspectie SZW, Politie, OM en IND) aan fraudebestrijding binnen het sociale domein. In 2020 is aandacht besteed aan de thema's horeca, schoonmaak, malafide facilitators en wijkgerichte aanpak. Daarbij is de Belastingdienst verantwoordelijk voor het thema horeca. De activiteiten hebben als gevolg van corona (opschorten buitentoezicht) en andere prioriteiten vertraging opgelopen. In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LSI-samenwerking € ..PM mln. aan aanslagen opgelegd (2019: € 5,8 mln.).

Aanpak georganiseerde criminaliteit en ondermijning

De Belastingdienst heeft ook in 2020 een belangrijke bijdrage geleverd aan de aanpak van ondermijnende (georganiseerde) criminaliteit. De activiteiten binnen het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) en de Regionaal Informatie en Expertise Centra (RIEC) strekken zich uit van het verstrekken van informatie tot het uitvoeren van operationele activiteiten. Samen met onder andere gemeenten, Politie en Openbaar Ministerie (OM) wordt vooral aandacht besteed aan de aanpak van de illegale drugsindustrie. Verder is er aandacht voor de andere thema's binnen de LIEC/RIEC-samenwerking zoals vastgoedfraude, georganiseerde hennepteelt, witwassen en mensenhandel en -smokkel. Tot slot wordt ook samengewerkt binnen de zogenaamde regionale handhavingsknelpunten, bijvoorbeeld bij de aanpak van de Outlaw Motorcycle Gangs. De Belastingdienst vervult een belangrijke taak in de bestrijding van georganiseerde criminaliteit, ondermijning en het afpakken van crimineel vermogen.

In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LIEC/RIEC-samenwerking voor

€ PM mln. (exact bedrag pas medio februari 2021 bekend bij , BDO MKB) aan aanslagen opgelegd (2019: € 115,2 mln.).

De aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit wordt de komende jaren geïntensiveerd. Het kabinet heeft in 2020 financiële middelen ter beschikking gesteld voor het multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst krijgt met de dienstonderdelen MKB, FIOD en Douane een actieve rol in het MIT. Het MIT beoogt een halt toe te roepen aan ondermijning, door crimineel vermogen op te sporen en af te pakken, barrières op te werpen tegen crimineel handelen en het verkrijgen van zwart geld. Daarbij wordt internationaal geopereerd, met aandacht voor bron-, doorvoer- en bestemmingslanden van de illegale drugsindustrie en voor logistieke knooppunten als havens en vliegvelden. In de kwartiermakersfase in 2020 zijn samen met het Openbaar Ministerie, de Politie, de Koninklijke Marechaussee en het Ministerie van Justitie en Veiligheid voorstellen gedaan over de toekomstige samenwerking. Vanaf 1 september is de vervolgfase ingegaan van vormgeving, inrichting en het daadwerkelijk bouwen aan het MIT. Reeds bij de ontwikkeling van het MIT is gekozen voor een 'vliegende start'. Dat wil zeggen dat bestaande opsporingsonderzoeken van partners worden doorontwikkeld vanuit de filosofie van de nieuwe MIT-aanpak.

Met het strafrechtelijk afpakken van wederrechtelijk verkregen voordeel was in 2020 een bedrag gemoeid van € 1.128,1 mln. (2019: € 887,7 mln.). Verder is voor € 492,8 mln. conservatoir beslag gelegd (2019: € 156,3 mln.). In 2020 heeft de FIOD 907 onderzoeken afgerond, waarvan 319 op verzoek van het buitenland.

Witwassen

De witwasbestrijding bleef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. Dat betekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) voortdurende inzet op onderwerpen als publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het in juni 2019 gepresenteerde Nationale Plan van Aanpak Witwassen heeft in 2020 verdere uitwerking gekregen. De geïntensiveerde samenwerking met de banken is in 2020 van start gegaan. Deze samenwerking richt zich op een versterking van kennisdeling en –ontwikkeling en het opbouwen van een intelligence functie. De aanpak van Trade Based Money Laundering is het eerste project waarin overheid en banken op nieuwe wijze zijn gaan samenwerken. Het project is in januari 2020 gestart en zat eind 2020 in een afrondende fase met als concrete producten een indicatorenlijst en een barrièremodel voor de automobielsector.

Ook op internationaal gebied speelt de Belastingdienst een actieve rol in de aanpak van witwassen. Het AMLC neemt deel in het European multidisciplinary platform against criminal threats (EMPACT). Onder voorzitterschap van AMLC-FIOD is samen met de EMPACT-lidstaten de Operational Action Program-agenda voor 2021 vastgesteld. Het AMLC-FIOD is stuurgroeplid geworden van het Europols Financial Intelligence Public Private Partnership (EFIPPP), een samenwerkingsverband van Europese opsporingsdiensten en banken om meer zicht te krijgen op financiële criminaliteit en witwassen. Daarnaast in 2020 veel aandacht voor internationale signalen op onderwerpen met een witwascomponent zoals faillissementsfraude, cybercrime, ondergronds bankieren en goud. Vanuit het thema ondermijning is met name het vastgoedgebruik door de georganiseerde drugscriminaliteit onder de loep genomen. Het delen en bevorderen van kennis is een onmisbare schakel in de witwasbestrijding. Door het AMLC is een elektronische leeromgeving gemaakt voor medewerkers van de Belastingdienst die zij kunnen doorlopen om basiskennis over witwassen op te doen.

Tabel 12 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Belastingen (meetbare gegevens)						
	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streef-waarde 2020	Realisatie 2020
Percentage grote ondernemingen waarvan de klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is[1]	81%	86,5%	87,5%	93,9%	89%	94,7%
Percentage kasontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant	5,7%	5,8%	5,9%	6,0%	6-8%	5,5%
Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling IH (Particulieren en MKB)[2]	€ 1,5 mld.	€ 2,3 mld.	€ 1,7 mld.	€ 1,9 mld.	€ 1,2 mld.	€ 3,7 mld.
Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling Vpb (MKB)	€ 1,6 mld.	€ 1,5 mld.	€ 1,7 mld.	€ 1,8 mld.	€ 1,35 mld.	€ 1,43 mld.
Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken (MKB)	€ 985 mln.	€ 877 mln.	€ 834 mln.	€ 898 mln.	€ 735 mln.	€ 678 mln.
Percentage bezwaren ingediend na een correctie IH door de Belastingdienst	8,6%	10,2%	8,2%	8,7%	<8%	7,4%

Toelichting

Percentage grote ondernemingen waarvan de klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is

Voor elke grote organisatie, die in aanmerking komt voor horizontaal toezicht, wordt beoordeeld of de organisatie in aanmerking komt voor klantbehandeling in de actualiteit. Bij de beoordeling zijn drie gedrags-componenten daarbij bepalend: 1) de mate van transparantie, 2) de mate van fiscale beheersing en 3) de fiscale strategie van de organisatie. De analyse leidt tot een behandelstrategie en de vaststelling of een organisatie al dan niet voor klantbehandeling in de actualiteit in aanmerking komt. Mocht dit het geval zijn, dan wordt op directieniveau een gesprek gehouden en een aanvullende verkenning uitgevoerd. Eind 2020 is de beoordeling voor 94,7% bij deze grote ondernemingen uitgevoerd.

Percentage kasontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant

Het percentage kasopbrengsten MKB-ondernemingen onder FD-convenant blijft beneden de norm. In verhouding is de kasopbrengst MKB ondernemingen onder FD-convenant minder gegroeid dan de groei van het aantal MKB-ondernemingen in de betreffende periode

Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling Inkomensheffing (IH) en Vennootschapsbelasting (Vpb)

Voor beide prestatie-indicatoren geldt dat de streefwaarde is gehaald.

Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken

De streefwaarde is niet gehaald. Dit houdt verband met het feit dat als gevolg van de coronamaatregelen vanaf maart 2020 de boekenonderzoeken en bedrijfsbezoeken zijn opgeschort en, na een korte periode van hervatting in september, naar aanleiding van de nadere kabinetsmaatregelen wederom opgeschort. Daarbij speelt tevens dat er een aantal te onderzoeken entiteiten zijn overgeheveld van de directie MKB naar de directie Grote ondernemingen. De correctieopbrengsten bij deze entiteiten worden toegerekend aan de behandelende directie en komen tot uiting bij de prestatie-indicator correctieopbrengsten Vpb.

Percentage bezwaren ingediend na een correctie door de Belastingdienst

De realisatie van de indicator van bezwaren die zijn ingediend na een correctie voldoet aan de streefwaarde.

Tabel 13 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Toeslagen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Rechtmatige toekenning van toeslagen	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	De score van fouten en onzekerheden ligt onder de rapporteringsgrens op artikelniveau[1]	pm
Het percentage definitief toegekende toeslagen met een terug te betalen bedrag ≤ € 500[2]	91,6%	92,2%	93,3%	94,6%	91%	95%

1 Dit betreft de artikelen van de desbetreffende beleidsdepartementen SZW, VWS en BZK.
2 Voor kinderopvangtoeslag wordt een grens van € 1.000 aangehouden. Bij de toekenningen van kinderopvangtoeslag gaat het veelal om hogere bedragen dan bij toeslagen voor de huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

Toelichting

De afgelopen tijd is helder geworden dat er grote problemen zijn ontstaan bij de toeslagen voor de kinderopvang. In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt hier nader op ingegaan. De Tweede Kamer is bij brieven van 11 januari en 27 februari 2020 geïnformeerd over de aanpak voor herstel van het geschonden vertrouwen.[40]

Rechtmatige toekenning van toeslagen
Voor het rapporteren van fouten en onzekerheden gelden kwantitatieve rapportagegrenzen op artikelniveau, die jaarlijks in de Rijksbegrotingsvoorschriften worden vastgelegd.

PM resultaat 2020; volgt zsm

Terug te betalen bedragen
De Belastingdienst streeft er naar het ontstaan van terug te betalen bedragen bij het definitief toekennen zoveel mogelijk te beperken tot bedragen die inherent zijn aan de systematiek van de inkomensafhankelijke regelingen. De streefwaarde voor de prestatie-indicator is gerealiseerd. De berekende waarde voor 2020 is aangepast voor ca. 40.000 grote terugvorderingen die in 2019 berekend zijn en waarvan de beschikkingen in 2020 verzonden zijn. Dit betreft de tegengestelde aanpassing van die welke in het jaarverslag 2019 is vermeld. Door het buiten beschouwing laten van de genoemde terugvorderingen is de realisatie ongeveer 0,4% lager uitgekomen.

Tabel 14 Realisatie prestatie-indicatoren Inning (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Achterstand invordering	2,6%	2,7%	2,9%	3,0%	3–3,5%	7,5%
Inning invorderingsposten binnen een jaar	57,2%	54,5%	58,3%	58,7%	55-65%	53,8%

Toelichting

De streefwaarden van de KPI's 'Achterstand Invordering' en 'Inning invorderingsposten binnen één jaar' zijn niet gerealiseerd.
De streefwaarden van deze beide prestatie-indicatoren zijn niet gerealiseerd. Dit komt door de specifieke situatie als gevolg van de coronasituatie. In de eerste plaats door het ruimhartig toekennen en verlengen van bijzonder uitstel van betalingen voor ondernemers. In de tweede plaats zijn in een groot deel van het jaar geen dwanginvorderingsmaatregelen (dwangbevelen en beslag) opgestart. Het percentage achterstand invordering is een indicator voor de relatieve omvang van de betalingsachterstanden die burgers en bedrijven hebben bij de Belastingdienst. De realisatie bedraagt 7,4%. Deze bijna verdubbeling ten opzichte van 2019 is te

40 __https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/27/kamerbrief-aanpak-problemen-belastingdienst-douane-en-toeslagen

verklaren door uitstel van betalingen als maatregel van het kabinet in verband met de corona. Om diezelfde reden is de streefwaarde voor de inning binnen een jaar net niet gehaald.

Massale processen

De Belastingdienst maakt het burgers en bedrijven zo gemakkelijk mogelijk om hun verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken door massale processen juist, tijdig en efficiënt uit te voeren.

Doelbereiking

Alle realisaties die betrekking hebben op onderstaande prestatie-indicatoren zijn op het gewenste niveau uitgezonderd het aantal productieverstoringen (damage). Dit wordt hierna toegelicht.

Niet onvermeld mag blijven dat dit resultaat is bereikt ondanks een massale kanteling naar thuiswerken. Dit is een majeure uitdaging geweest en in de eerste plaats de verdienste van de medewerkers van de Belastingdienst die in de gegeven moeilijke omstandigheden dit resultaat hebben neergezet.

Tabel 15 Realisatie prestatie-indicatoren Massale processen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Voorinvulling van gegeven IH (VIA)	n.v.t.	n.v.t.	64,8%	68,5%	65%	68,7%
Garantieregeling IH 2018: in maart aangifte gedaan, vóór 1 juli bericht	99,5%	99,5%	100%	100%	100%	100%
Definitief vaststellen toeslagen	89,7%	85,5%	89,2%	87,8%	85%	90,6%
Percentage toeslagen dat tijdig[1] wordt uitbetaald[2]	99,9%	99,96%	99,95%	99,8%	99,9%	99,9%
Aantal ernstige productieverstoringen (aantal damages)	56	70	69	67	Minder verstoringen dan vorig jaar	77

1 Tijdig is als het voorschot voor de komende maand op de 20e van de voorafgaande maand voor 24.00 uur op de rekening van de toeslaggerechtigde is bijgeschreven. Indien de 20e in het weekend of op een feestdag valt, wordt het voorschot van de toeslag de volgende werkdag uitbetaald.
2 De cijfers over 2016 zijn op maandbasis berekend en niet gecorrigeerd voor productieverstoringen in het betaalverkeer. Vanaf 2017 wordt in de berekening rekening gehouden met productieverstoringen.

Toelichting

Voorinvulling van gegevens IH (VIA)
De Belastingdienst streeft ernaar om daar waar zij beschikt over beschikbare derden- of eigen gegevens, die van belang zijn voor het doen van de aangifte IH, deze in te zetten in de communicatie met belastingplichtigen. Doel is dat de VIA-gegevensset IH-2019 voor ten minste 65% van de ingediende aangiften van Particulieren (IH-niet winst) tot een juist vooraf ingevulde aangifte leidt. De realisatie ligt boven de norm en is met 68,7% nagenoeg gelijk aan vorig jaar (68,5%).

Garantieregeling IH 2018
De Belastingdienst is erin geslaagd om de garantieregeling goed uit te voeren. Dit betekent dat (nagenoeg) iedere belastingplichtige vóór 1 juli bericht heeft ontvangen in de vorm van een brief, een voorlopige aanslag 2019 of een definitieve aanslag 2019.

Definitief vaststellen toeslagen
Van de toeslaggerechtigden heeft 90,6% vóór 31 december de definitieve toekenning over 2019 gekregen. In 2020 was een groot aantal inkomensgegevens op huishoudniveau beschikbaar, waardoor het percentage boven de streefwaarde is uitgekomen.

Aantal (ernstige) productieverstoringen (aantal damages)

De telling van het aantal productieverstoringen (damages) ziet op verstoringen in het massale gegevensverwerkende proces die leiden tot overlast aan, benadeling van of onjuiste informatievoorziening aan burgers en/of bedrijven en/of schade voor de kasstroom van het Rijk en/of imagoschade voor het Rijk. Het aantal productieverstoringen is in 2020 gestegen ten opzichte van 2019 (77 in 2020 tegen 67 in 2019). De toename komt door een aantal werkzaamheden die handmatig uitgevoerd moesten worden, met name de herstelwerkzaamheden Toeslagen en corona. De meeste damages raken verhoudingsgewijs een klein aantal belastingplichtigen en worden vooral als damage gekwalificeerd vanwege overlast voor burgers en bedrijven en vanuit imagoschade. Doordat vanwege corona medewerkers vanuit huis moesten werken was de afstemming, met name bij handmatig ingrijpen in de massale processen, extra lastig waardoor er door miscommunicatie fouten konden ontstaan.

Kengetallen massale processen PM Jaarafsluiting
Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het aantal belastingplichtigen en toeslaggerechtigden over de afgelopen jaren weer.

Tabel 16 Volumeontwikkeling belastingplichtigen en toeslaggerechtigden (aantallen x 1.000)

	2015	2016	2017	2018	2019
Belastingplichtigen IB/IH	8.003	8.268	8.150	8.160	8.279
Belastingplichtigen Vpb	925	952	977	1.002	1.024
Inhoudingsplichtigen LB/LH	665	678	696	716	716
Belastingplichtigen OB	1.784	1.854	1.907	1.997	1.968
Toeslaggerechtigden	5.493	5.570	5.486	5.469	5.483

Toelichting

PM

Tabel 17 Ingediende aangiften inkomstenbelasting (belastingjaar t-1; aantallen x 1.000)

	2015	2016	2017	2018	2019
Ontvangen aangiften	11.503	11.705	11.797	12.079	12.676
Waarvan digitaal	11.130	11.403	11.524	11.825	12.429
Waarvan papier	373	302	272	253	247

Toelichting

PM

Tabel 18 Realisatie prestatie-indicatoren FIOD (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie	80%	84%	87%	84%	82-85%	72%
Gerealiseerde incasso-opbrengsten[1]	€ 273,5 mln.	€ 169,3 mln.	€ 101,6 mln.	€ 189,8 mln.	€ 126,3 mln.	€ 6,7 mln.
Omgevingsgerichte strafonderzoeken (% opsporingsuren)	20%	31%	36%	40%	>40%	44%

Toelichting

Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie
De streefwaarde is niet gerealiseerd. Er zijn dit jaar minder FIOD-onderzoeken behandeld. In overleg met het OM is per onderzoek bekeken of alternatieve afdoening (zonder tussenkomst van de rechter) een optie is. De coronacrisis heeft tot gevolg gehad dat er in 2020 een aantal maanden niet tot nauwelijks capaciteit bij de rechtbanken beschikbaar was voor FIOD-onderzoeken. Gevolg hiervan is geweest dat er door het Functioneel Parket (FP) naar andere afdoeningsmodaliteiten is gekeken. Daarnaast is

in een grote strafzaak veel geseponeerd vanwege onvoldoende bewijs. Het percentage veroordelingen en transacties zonder dat rekening wordt gehouden met de strafzaak waar de sepots in hebben plaatsgevonden, is 84%.

Gerealiseerde incasso-opbrengsten (FIOD)
Voor de realisatie van de incasso is de FIOD afhankelijk van het OM en Zittende Magistratuur (ZM). Vertraging van lopende onderzoeken waarin incasso een belangrijke rol speelt komt, afgezien van corona, ook voort uit een gewijzigde procedure om (grote) transacties te accorderen.

Omgevingsgerichte strafonderzoeken (% opsporingsuren)
Bij de aanpak van fraude wil de FIOD een duidelijk signaal afgeven en kiest de FIOD voor aanpak van strafonderzoeken met maatschappelijk effect: van incident naar impact. Met omgevingsgericht wordt gedoeld op zaken die voortvloeien uit de vooraf bedachte verbinding tussen partners in de keten van toezicht, opsporing en vervolging. Ten opzichte van 2019 is het percentage opsporingsuren van 40% naar 44% gestegen.

Artikel 2 Financiële markten

A. Algemene doelstelling

Beleid en regelgeving maken voor een stabiele en integere werking van financiële markten, met betrouwbare dienstverlening van financiële instellingen aan burgers en bedrijven.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën bevordert het goede functioneren van het financiële stelsel en heeft een regisserende rol. Hij is politiek verantwoordelijk voor de goede werking van het betalingsverkeer. De minister is verder verantwoordelijk voor goed functionerende en integere financiële markten en voor de Nederlandse wetten en regels ten aanzien van de financiële markten en de institutionele structuur van het toezicht. Verder is de minister verantwoordelijk voor wet- en regelgeving om het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld en het financieren van terrorisme te voorkomen. Ook is de minister verantwoordelijk voor de regelgeving van bepaalde bijzondere financiële beroepsgroepen, zoals accountants. DNB en de AFM voeren het daadwerkelijke toezicht op de financiële markten uit. Dat wil zeggen dat de minister verantwoordelijk is voor het functioneren van het toezichtsysteem als geheel en verantwoordelijk is voor de uitvoering van het toezicht door DNB en de AFM. Echter, om de onafhankelijke positie van de toezichthouders te bevorderen is de minister noch verantwoordelijk noch bevoegd ten aanzien van individuele besluiten van de toezichthouders, en beschikt de minister niet over toezichtvertrouwelijke informatie. Daarnaast worden steeds meer toezichttaken op Europees niveau belegd. Zo voert de Europese Centrale Bank (ECB) ook in belangrijke mate het toezicht op grote en grensoverschrijdende Europese banken uit.

De randvoorwaarden die de minister stelt voor een integer en stabiel systeem hebben hun basis in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft). Het gaat hierbij om (het toezicht op nakoming van) regelgeving die financiële instellingen stimuleert en verplicht om op integere en transparante wijze te werk te gaan. Deze regelgeving en dit toezicht dragen eraan bij dat consumenten en bedrijven met voldoende informatie en vertrouwen financiële producten kunnen afnemen.

Tot slot bevordert de minister het verantwoord financieel gedrag door de burger en is hij verantwoordelijk voor de ongestoorde voorziening van voldoende munten in circulatie.

Verantwoordelijkheden minister van Financiën op de BES-eilanden

Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) maken deel uit van Nederland. De eilanden zijn openbare lichamen in de zin van de Grondwet. De verantwoordelijkheid van de minister van Financiën ten aanzien van de toezichttaken is dezelfde voor de BES-eilanden als voor Europees Nederland, omdat de verhouding tussen de minister en de toezichthouders dezelfde is. Het toezicht op de BES-eilanden is net als in Nederland op afstand geplaatst bij DNB en de AFM; de minister van Financiën is systeemverantwoordelijk.

C. Beleidsconclusies

De financiële sector moet dienstbaar zijn aan burgers en bedrijven. Dat staat in de Agenda voor de financiële sector die de minister van Financiën in 2018 heeft gepubliceerd.[41] Drie domeinen staan hierbij centraal: stabiliteit, integriteit en innovatie. De Agenda is tot stand gekomen na uitgebreid overleg met experts uit de financiële sector, wetenschappers en andere stakeholders. Deze agenda is een belangrijke stap in de richting van een financiële sector die innovatief en duurzaam is, en klaar is voor de toekomst.

Het belang van een stabiel, integer en innovatief financieel stelsel is in 2019 onder andere tot uiting gekomen door:

- Het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen dat naar de Raad van State is gestuurd ter advisering. Met dit wetsvoorstel wordt, onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties en worden er strengere regels geïntroduceerd voor trustdienstverlening.
- Het zogeheten UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten dat op 27 september 2020 van start is gegaan. Daarnaast is begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogenaamde UBO-register artikel 31), waarvan de verplichting tot het bouwen ervan uit artikel 31 van de vierde anti-witwasrichtlijn komt.
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn die in werking is getreden.
- De wet verwijzingsportaal bankgegevens, die ziet op een betere toegang voor opsporingsdiensten tot bankgegevens, die in werking is getreden.
- Het Wetsvoorstel nadere beloningsmaatregelen financiële ondernemingen dat op 2 juli 2020 is ingediend bij de Tweede Kamer. Hierin wordt onder andere een verplichting geïntroduceerd voor financiële ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.
- De inzet op verduurzaming van de financiële sector en het beperken van duurzaamheidsrisico's in samenwerking met toezichthouders DNB en AFM. Dit komt onder andere tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld voor de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[42], de Richtlijn niet-financiële informatie[43], en het toezichtsraamwerk voor verzekeraars[44].
- Het besluit om de kennis- en ervaringstoets te schrappen ter invulling van het klimaatakkoord. Met dit besluit wordt de drempel

[41] Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 200
[42] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2900
[43] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2887
[44] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 238

2020052 03599

voor het afsluiten van een aanvullend hypothecair krediet voor energiebesparende maatregelen verlaagd.
- De publicatie van het besluit ex-kankerpatiënten in het Staatsblad. Met dit besluit wordt geregeld dat als iemand onafgebroken tien jaar vrij is van kanker, dan mogen verzekeraars bij het afsluiten van overlijdensrisico- en uitvaartverzekeringen de ziekte niet meer meewegen bij de vaststelling van premies. Bij jongeren tot 21 jaar gaat een termijn gelden van vijf jaar.
- De instemming van de Eerste Kamer met de aangescherpte antiwitwasregels in Caribisch Nederland, de Wwft BES.
- De inzet in Europees verband voor een Europees regelgevend kader ten aanzien van de regulering van cryptoactiva en cybersecurity.
- De aanstelling van twee kwartiermakers die zorgdragen voor de voortgang en de samenhang van alle uit de kabinetsreactie op rapport commissie-Toekomst accountancysector voortvloeiende maatregelen te bevorderen en te monitoren.
- De afronding van de aanbesteding voor munten die speciaal voor verzamelaars worden geslagen. DNB heeft een overeenkomst gesloten met de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) voor de uitgifte van deze munten.
- Het opstellen van tien bouwstenen door het platform Wijzer in geldzaken als kader voor de gezamenlijke aanpak voor financieel kwetsbare groepen.

Kengetallen financiële stabiliteit

Financiële stabiliteit staat centraal in het beleid van de minister van Financiën ten aanzien van de financiële sector. Een belangrijk onderdeel hierbij zijn de buffers die banken hebben zodat zij weerbaarder zijn. Twee belangrijke indicatoren hierbij zijn de zogenaamde (niet-risicogewogen) leverage ratio en de (risico gewogen) Common Equity Tier 1 (CET1) -ratio zoals beschreven in de Bazel III-normen. De wettelijke minima voor de leverage- en CET1-ratio conform Bazel III-normen zijn 3% en 4,5%. PM FM

Tabel 19 - 1. Gemiddelde leverage ratio (ongewogen) Nederlandse banken[1]

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	4,5	4,5	4,9	5,2

1 Bron: DNB - https://www.dnb.nl/over-dnb/taken/financiele-stabiliteit/indicatoren/krediet-leverage/index.jsp

Tabel 20 - 2. Gemiddelde CET1-ratio Nederlandse banken[1]

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	16,2	16,4	16,9	18

1 Bron: DNB - https://www.dnb.nl/over-dnb/taken/financiele-stabiliteit/indicatoren/krediet-leverage/index.jsp

Kengetallen betalingsverkeer PM FM

Het ministerie van Financiën zet zich, samen met DNB, in voor een efficient, veilig en toegankelijk betalingsverkeer.[45] Hierbij wordt nauw samengewerkt in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), waarin banken, betaaldienstverleners en maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd.

Teneinde de goede werking van het girale betalingsverkeer te borgen, is in de *Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer* opgenomen dat

[45] Anders dan het kengetal betalingsverkeer dat in het Jaarverslag 2019 en in de ontwerpbegroting 2020 is gecommuniceerd, zijn hier twee nieuwe kengetallen betalingsverkeer opgenomen (zie tabel). Deze kengetallen geven een beeld over zowel de beschikbaarheid van het girale betalingsverkeer als de toegang tot contant geld.

de beschikbaarheid van pinnen (incl. contactloos betalen) 99,88% moet zijn. Deze norm richt zich tot de private partijen die het girale betalingsverkeer verzorgen en wordt gehandhaafd door DNB. De norm is in 2019 behaald. Voor de beschikbaarheid van mobiel en internetbankieren bestaan geen wettelijke eisen. Desalniettemin is ook bij deze betaalmethodes de beschikbaarheid zeer hoog, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 21 Beschikbaarheid

Beschikbaarheid[1]	**2017**	**2018**	**2019 (gerealiseerd)**	**2019 (norm)**
Pinnen en contactloos betalen	99,88%	99,89%	99,89%	99,88%[2]
Mobiel bankieren	99,83%	99,75%	99,81%	n.b.
Internetbankieren	99,83%	99,72%	99,78%	n.b.

1 Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 2019-2020, 27 863, nr. 87 (MOB-rapportage 2019), en Betaalvereniging Nederland: https://factsheet.betaalvereniging.nl/#giraal-betalen
2 Cf. artikel 6.2. Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer

Voorts vindt het ministerie het van belang dat de toegang tot contant geld voldoende is. In het MOB zijn hier (niet-bindende) afspraken over gemaakt tussen de banken, maatschappelijke organisaties en DNB, waarbij de doelstelling is dat in principe alle Nederlandse huishoudens binnen een straal van 5 kilometer (hemelsbreed) contant geld moeten kunnen opnemen. Uit onderstaande cijfers blijkt dat deze norm vrijwel overal wordt gehaald.

Tabel 22 Vijfkilometernorm

Vijfkilometernorm [1]	**2017**	**2018**	**2019**
Het percentage aan huishoudens in Nederland dat binnen een straal van vijf kilometer contant geld kan opnemen.	99,58%	99,55%	99,50%

1 Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 27 863, nr. 87 (MOB-rapportage 2019), en Kamerstukken II, 2018-2019, 27 863, nr. 83.

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Contant	50%	45%	42%	37%	33%
Giraal	50%	55%	58%	63%	67%

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 24 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Financiële markten (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Verplichtingen	**4.185.048**	**151.029**	**50.454**	**48.054**	**80.484**	**26.608**	**53.876**
Waarvan betalingsverpichtingen	21.548	21.999	16.547	48.292	80.484	26.608	53.876
Afname munten in circulatie	0	0	1.702	27.535	57.562	0	57.562
Muntcirculatie	9.854	5.961	2.076	5.719	3.857	9.300	– 5.443
Vakbekwaamheid	5.097	4.726	3.762	3.733	4.584	4.500	84
Bijdrage DNB BES-toezicht en FEC	1.676	3.275	4.472	5.153	4.051	4.270	– 219
Schadeloosstelling SRH					0	0	0
Overige betalingsverplichtingen	4.921	8.037	4.536	6.153	10.430	8.538	1.892
Waarvan garantieverpichtingen:	4.163.500	129.030	– 67.000	– 238	0	0	0
Garantie verhoging plafond krediet-faciliteit AFM		– 6.000	– 2.000	3.000	0	0	0
Garantie stichting waarborgfonds		30	0	0	0	0	0
Garantie SRF	4.163.500		0	0	0	0	0
Garantie DGS BES		135.000	– 65.000	– 3.238	0	0	0
Uitgaven	**18.834**	**21.980**	**21.916**	**48.562**	**78.331**	**26.608**	**51.723**
Subsidies	**436**	**437**	**436**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vakbekwaamheid	436	437	436	0	0	0	0
Bekostiging	**8.879**	**7.062**	**10.013**	**33.336**	**62.262**	**10.700**	**51.562**
Accountantskamer	1.163	1.102	1.295	1.234	1.533	1.400	133
Muntcirculatie	7.606	5.960	6.836	4.171	2.925	9.300	– 6.375
Afname munten in circulatie	0	0	1.702	27.535	57.562	0	57.562
IMVO Convenanten				0	0	0	0
Overig	110	0	180	396	243	0	243
Garanties		**1.000**	**1.000**	**1.875**	**0**	**1.875**	**1.875**
Dotatie begrotingsreserve DGS BES		1.000	1.000	1.000	0	1.000	– 1.000
Dotatie begrotingsreserve NHT				875	0	875	– 875
Opdrachten	**6.686**	**9.600**	**4.964**	**6.999**	**8.408**	**7.613**	**795**
Wijzer in geldzaken	2.025	1.910	1.638	1.695	1.495	1.613	– 118
Vakbekwaamheid	4.661	4.289	3.326	3.933	4.994	4.500	494
Uitvoeringskosten SRH					346	0	346
Schadeloosstelling SRH					0	0	0
Overig		3.400	0	1.371	1.573	1.500	73
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	**2.073**	**3.871**	**5.123**	**5.932**	**7.080**	**5.980**	**1.100**
Bijdrage AFM BES-toezicht	397	339	361	450	624	505	119
Bijdrage DNB toezicht & DGS BES	1.676	3.341	4.472	1.980	968	1.300	– 332
Bijdrage FEC				3.173	3.084	2.970	114
Bijdrage Toezicht en Handhavig MIF				0	0	260	– 260
Bijdrage PSD II		191	291	330	363	195	168
Overig					2.042	750	1.292
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**760**	**10**	**380**	**420**	**582**	**440**	**142**
Caribbean Financial Action Task-force	0	10	0	0	162	20	142
IASB	760	0	380	420	420	420	0

Tabel 24 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Financiële markten (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Ontvangsten	**56.555**	**27.645**	**13.426**	**10.321**	**32.200**	**9.155**	**23.045**
Bekostiging	**26.970**	**18.896**	**2.036**	**2.155**	**26.417**	**2.000**	**24.417**
Ontvangsten muntwezen	10.576	3.325	2.036	2.155	505	2.000	– 1.495
Toename munten in circulatie	16.394	15.571	0	0	25.912	0	25.912
Opdrachten	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.137**	**1.455**	**– 318**
Wijzer in geldzaken	0	0	0	0	1.137	1.455	– 318
Overig	**29.585**	**8.748**	**11.390**	**8.166**	**4.646**	**5.700**	**– 1.054**
Overig	29.585	8.748	11.390	8.166	4.646	5.700	– 1.054

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Afname munten in circulatie (+ € 57,6 mln.)
In 2020 zijn er via DNB minder munten in omloop gebracht dan dat er uit omloop zijn teruggekomen. Als gevolg daarvan heeft DNB het afgelopen jaar per saldo een bedrag van € 57,6 mln. aan nominale waarde van in de markt uitgezette munten uit de schatkist ontvangen.

Muntcirculatie (- € 5,4 mln.)
In 2020 zijn minder munten geslagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste muntsoorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven en bijbehorende verplichtingen aan muntcirculatie vallen derhalve lager uit.

Uitgaven

Bekostiging (+ € 51,6 mln.)

Muntcirculatie (- € 6,4 mln.)
In 2020 zijn minder munten geslagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste muntsoorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven vallen derhalve lager uit.

Afname munten in circulatie (+ 57,6 mln.)
Zie de toelichting onder het kopje 'Verplichtingen'.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's (+ € 2,2 mln.)

Overig (+ € 1,3 mln.)
Bij eerste en tweede suppletoire begroting is extra budget vrijgemaakt voor de ontwikkeling en bouw van een UBO-register ('ultimate beneficial owners') voor trusts en soortgelijke constructies. De gerealiseerde uitgaven vallen als gevolg hiervan hoger uit dan intieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Ontvangsten

Bekostiging (+ € 24,4 mln.)

Ontvangsten muntwezen (- € 1,5 mln.)
In 2020 zijn er nieuwe muntcontracten afgesloten voor verzamelaarsmunten. Als gevolgd hiervan vallen de ontvangsten lager uit dan intieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Overig (- € 1,1 mln.)
In 2020 zijn minder ontvangsten binnengekomen bij het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) als gevolg van een lager aantal afgenomen Wft-examens (Wet op het financieel toezicht) door de coronacrisis. Het betreft hier echter geen afstel, maar uitstel naar een ander moment in de Permanente Educatie (PE)-periode. De huidige PE-periode eindigt op 31 maart 2022.

Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

A. Algemene doelstelling

Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen; in het bijzonder bij het investeren in en verwerven, beheren en afstoten van de financiële en materiële activa van de Staat.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën stimuleert en regisseert een verantwoorde en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Bedrijfseconomische expertise wordt ingezet bij staatsdeelnemingen, investeringsprojecten en transacties van de Rijksoverheid.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:
- een optimaal financieel resultaat bij het beheren, aangaan en afstoten van staatsdeelnemingen met inachtneming van de betrokken publieke belangen;
- het toetsen en adviseren op bedrijfseconomische doelmatigheid bij het realiseren van grote publieke investeringsprojecten, zodat vakdepartementen hun projecten binnen budget, op tijd en met de gewenste kwaliteit kunnen realiseren. Voorbeelden van deze projecten zijn DBFM(O)[46]-projecten, bedrijfsvoerings- en duurzaamheidsprojecten, en veilingen waarbij exclusieve rechten in de markt worden gezet;
- het overkoepelende DBFM(O)-beleid en de regie van het systeem dat ervoor moet zorgen dat DBFM(O) in Nederland structureel goed verankerd is en toegepast wordt;
- het beheren en afwikkelen van de tijdelijke overheidsinvesteringen in de gesteunde financiële instellingen. In dit kader is de minister van Financiën verantwoordelijk voor zwaarwegende en/of principiële beslissingen (onder andere exitstrategie en beloningsbeleid van de financiële instellingen) van NL Financial Investments (NLFI). Voorts houdt de minister van Financiën toezicht op NLFI;
- het toetsen van door vergunninghouders gestelde financiële zekerheid ter dekking van de kosten die voortvloeien uit het buiten gebruik stellen en de ontmanteling van instellingen vallend onder de Kernenergiewet.

De minister van Financiën heeft een aantal instrumenten tot zijn beschikking, die ingezet kunnen worden voor de invulling van zijn verantwoordelijkheid:
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Comptabiliteitswet 2016;
- de regeling financieel beheer van het Rijk, in het bijzonder artikel 2: huur-, huurkoop- en leaseovereenkomsten, zoals DBFM(O), mogen pas door de Staat worden gesloten na overeenstemming met de minister van Financiën;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Kernenergiewet;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Telecommunicatiewet;
- de Wet stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI);
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft als aandeelhouder op basis van Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de statuten van de ondernemingen;

[46] Design-Build-Finance-Maintain-(Operate).

- de gedragsregels uit de Corporate Governance Code voor zijn rol als aandeelhouder in staatsdeelnemingen;
- het kader voor het gebruik van businesscases binnen het Rijk (handleiding publieke businesscase);
- PPS-code (publiek-private samenwerking): de beheercode voor goede bedrijfsvoering binnen de Rijksoverheid gericht op een doelmatige en rechtmatige inzet van het instrument van publiek-private samenwerking bij de realisatie en de exploitatie van (met name meerjarige) investeringsprojecten. Deze beheercode is nader uitgewerkt in een aantal specifieke toezichtsafspraken op het gebied van huisvesting en infrastructuur;
- structureel en incidenteel overleg met bestuurders en commissarissen van de staatsdeelnemingen.

Bovenstaande instrumenten zijn verschillend van aard. De bevoegdheden die voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek, Comptabiliteitswet 2016, Wet stichting administratiekantoorbeheer financiële instellingen en de Kernenergiewet vormen de basis van de (formele) zeggenschap. De overige instrumenten hebben een meer informeel karakter, zijn richtinggevend (zoals de Corporate Governance Code) of dienen als randvoorwaarde om invulling te kunnen geven aan de beleidsdoelstelling (zoals de beschikbaarheid over en/of toegang tot de benodigde kennis).

Beleidsinformatie

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de staatsdeelnemingen waarvan het beheer van het aandeelhouderschap ligt bij het ministerie van Financiën. Hierbij staat aangegeven hoeveel procent van de aandelen in handen is van de Staat en op welke wijze deze aandelen worden gehouden. Daarnaast wordt aangegeven of het aandeelhouderschap permanent is, bij voorbaat tijdelijk (bij financiële instellingen), of dat de deelneming op termijn voor vervreemding in aanmerking zou kunnen komen (niet-permanent aandeelhouderschap). Tot slot is in deze tabel te zien wanneer de volgende evaluatie van het aandeelhouderschap zal plaatsvinden.

Tabel 25 Aandeelhouderschap ministerie van Financiën

Staatsdeelneming	Percentage aandelen (per 15/8/2019)	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
ABN AMRO	56,3%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Air France-KLM	14%	Direct	Permanent	2026
BNG Bank	50%	Direct	Permanent	2026
COVRA	100%	Direct	Permanent	2023
FMO	51%	Direct	Permanent	2024
Gasunie	100%	Direct	Permanent	2025
Havenbedrijf Rotterdam	29,2%	Direct	Permanent	2021
Holland Casino	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Invest-NL	100%	Direct	Permanent	2023
KLM	5,9%	Direct	Permanent	2021
Nederlandse Loterij	99%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Nederlandse Spoorwegen	100%	Direct	Permanent	2023
NIO	100%	Direct	Permanent	n.v.t.
NWB Bank	17,2%	Direct	Permanent	2026
RFS	1,25%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
SABB	3,7%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Schiphol	69,8%	Direct	Permanent	2024
SRH	100%	Direct	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
TenneT	100%	Direct	Permanent	2025
Thales Nederland	1%	Direct	Permanent	2022
UCN	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
De Volksbank	100%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen zien op de implementatie en uitvoering van het staatsdeelnemingenbeleid. Hierbij wordt alleen gekeken naar deelnemingen met volwaardige bedrijfsactiviteiten, waar de Staat >15% van de aandelen heeft, en deze met direct aandeelhouderschap beheert.

Tabel 26 Kengetallen deelnemingenbeleid			
	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van bestuur	80%	80%	70%
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van commissarissen	83,3%	92%	92%
Percentage van de deelnemingen waar een meerjarig dividendbeleid is herijkt	42% (n=12)	100%	PM
Aantal deelnemingen waarvan het aandeelhouderschap is geevalueerd in het betreffende begrotingsjaar	0	2	PM

Meer kengetallen over het deelnemingenbeleid (zoals de omvang van het balanstotaal van alle staatsdeelnemingen, de vermogenspositie van staatsdeelnemingen en het door staatsdeelnemingen gerealiseerde rendement) zijn te vinden in het meest recente Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen[47].

C. Beleidsconclusies

Corona gerelateerde zaken nog niet toegevoegd in afwachting van hoe hier in zijn totaliteit mee wordt omgegaan in het jaarverslag.

De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 vormt de basis van het beleid rondom staatsdeelnemingen. In 2020 is een beleidsdoorlichting van het deelnemingenbeleid uitgevoerd[48]. In de beleidsdoorlichting wordt geconcludeerd dat het aannemelijk is dat de versterking van de aandeelhoudersrol en professionalisering van de invulling van de zeggenschapsrechten een belangrijk positief effect hebben gehad op het primaire doel: de borging van de publieke belangen. De belangrijkste aanbevelingen uit deze beleidsdoorlichting focussen op het optimaliseren van processen, de rol van het beleidsdepartement en de monitoring en sturing op de financiele positie van deelnemingen. De aandachtspunten en aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting worden onderschreven door het kabinet. Het kabinet ziet in de aandachtspunten voldoende aanleiding voor een nieuwe nota Deelnemingenbeleid.

In 2020 is verder gewerkt aan de oprichting van de internationaal gerichte zusterinstelling van Invest-NL. Deze instelling zal Invest International gaan heten. Het betreft een gezamenlijke onderneming tussen de Staat en ontwikkelingsbank FMO. Invest International zal Nederlandse bedrijven over de grens gaan helpen, onder andere door middel van exportfinanciering. Vergelijkbaar met Invest-NL, zal Invest International een investerings- en een ontwikkeltak opzetten. Een derde activiteit wordt het uitvoeren van reeds bestaande regelingen, over te brengen vanuit RVO. Het wetsvoorstel Machtigingswet oprichting Invest International is op 14 december jl. in de Tweede Kamer behandeld en aangenomen. De verwachting is dat de Eerste Kamer het voorstel in de eerste helft van 2021 zal behandelen en

[47] Kamerstukken II 2019–2020, 28 165, nr. 326.
[48] Kamerstukken II 2019–2020, 28 165, nr. 326.

dat de instelling daarna kan worden opgericht.

Op het gebied van de energietransitie in relatie tot de staatdeelnemingen heeft het ministerie van Financiën in 2020 meer grip kunnen krijgen op welke factoren ervoor zorgen dat grote energietransitieprojecten rendabel kunnen worden. Dit bleek sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de elektriciteit-, gas- en vooral CO2-prijs. Aan de hand van dit inzicht is in verschillende projecten met EZK en de deelnemingen gewerkt om onrendabele toppen te kwantificeren en beter inzicht te krijgen onder welke condities projecten op termijn volledig rendabel kunnen worden. In 2021 wordt dit samen met EZK verder uitgewerkt in een investerings- en beleidsagenda.

Tenslotte is in juli 2020 de eerste 5G-veiling van telecom frequenties afgerond. De opbrengst bedroeg in totaal ca. € 1,2 miljard. In de voorbereiding op deze veiling heeft Financiën samen met EZK gewerkt aan een efficiënte allocatie van de frequenties door middel van een optimaal veilingmodel met een strak informatieregime en adequate minimum prijzen. De ervaringen met deze eerste veiling zullen worden gebruikt voor de tweede 5G-veiling die begin 2022 staat gepland.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 27 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**223.513**	**220.501**	**5.612.568**	**1.414.354**	**292.265**	**143.836**	**148.429**
Waarvan betalingsverplichting:	3.400.941	279.701	117.571	1.414.354	283.289	443.836	– 160.547
Verwerving vermogenstitels				744.396	0	0	0
Kapitaalinjectie InvestNL				50.000	0	330.000	– 330.000
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	0	100.000	– 100.000
Lening SRH		164.062	1.656	1.658	0	1.660	– 1.660
Lening KLM					277.083	0	277.083
Schikking Alawwal Bank				93.297	0	0	0
Kapitaalinjectie Tennet	780.000	0	0	410.000	0	0	0
Overgenomen schuld Propertize	2.386.461	0	0	0	0	0	0
Overige betalingsverplichtingen	56.661	15.371	13.998	12.198	6.206	12.176	– 5.970
Waarvan garantieverplichting:	– 3.177.428	– 59.200	– 5.730.139	0	8.976	– 300.000	308.976
Garantie DNB winstafdracht	0	0	– 5.700.000	0	0	0	0
Garanties en vrijwaringen staatsdeelnemingen	– 554.328	– 59.200	– 30.139	0	8.976	– 300.000	308.976
Garantie SNS Propertize	– 2.623.100	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**2.615.449**	**266.104**	**466.499**	**1.693.064**	**289.950**	**442.176**	**– 152.226**
Vermogensverschaffing	**15.900**	**150.000**	**350.000**	**1.484.396**	**0**	**330.000**	**– 330.000**
Kapitaalinjectie TenneT	0	150.000	350.000	690.000	0	0	0
Kapitaalinjectie InvestNL				50.000	0	330.000	– 330.000
Conversie schuld KNM	15.900	0	0		0	0	0
Verwerving vermogenstitels	0	0	0	744.396	0	0	0
Vermogensonttrekking	**177.819**	**100.268**	**101.927**	**102.806**	**0**	**100.000**	**– 100.000**
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	0	100.000	– 100.000
Bijdragen aan ZBO's en RWT's	**24.729**	**8.000**	**5.000**	**4.770**	**5.065**	**5.000**	**65**
NLFI	24.729	8.000	5.000	4.770	5.065	5.000	65
Garanties	**4.824**	**4.800**	**4.806**	**4.818**	**8**	**3.176**	**– 3.168**
Regeling BF	24	0	6	16	6	20	– 14
Dotatie begrotingsreserve TenneT	4.800	4.800	4.800	4.800	2	3.156	– 3.154
Overig	0	0	0	2	0	0	0

Tabel 27 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Opdrachten	**5.716**	**3.035**	**4.766**	**96.275**	**7.794**	**4.000**	**3.794**
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	5.716	3.035	3.674	94.373	6.046	4.000	2.046
Opstart InvestNL			1.092	1.901	1.748	0	1.748
Lening	**2.386.461**	**0**	**0**	**0**	**277.083**	**0**	**277.083**
Overgenomen schuld Propertize	2.386.461	0	0	0	0	0	0
Lening KLM					277.083	0	277.083
Ontvangsten	**7.921.995**	**7.526.800**	**2.096.992**	**2.783.753**	**1.381.850**	**1.816.656**	**– 434.806**
Vermogensonttrekking	**5.531.581**	**7.349.001**	**2.087.316**	**2.770.923**	**1.317.717**	**1.809.000**	**– 491.283**
Opbrengst verkoop vermogenstitels	3.264.213	5.715.676	0	490.451	0	0	0
Dividend en afdrachten staatsdeelnemingen	1.915.857	1.492.495	1.869.999	1.999.876	680.474	1.455.000	– 774.526
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	0	100.000	– 100.000
Winstafdracht DNB	173.692	40.561	115.391	177.790	637.243	254.000	383.243
waarvan Griekse inkomsten ANFA	46.899	59.850	48.450	0		0	0
waarvan Griekse inkomsten SMP	70.402	57.950	51.300	47.000		6.250	– 6.250
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	**20.902**	**7.457**	**4.403**	**6.864**	**60.643**	**4.500**	**56.143**
NLFI	20.902	7.457	4.403	6.864	60.643	4.500	56.143
Garanties	**13.515**	**9.334**	**4.846**	**4.819**	**3.158**	**3.156**	**2**
Premieontvangsten garantie TenneT	4.800	4.800	4.800	4.800	3.156	3.156	0
Premieontvangsten garantie Propertize	7.800	4.053	0	0	0	0	0
Premieontvangsten garantie KLM					0	0	0
Overig	915	481	46	19	2	0	2
Opdrachten	**175**	**6**	**427**	**1.148**	**331**	**0**	**331**
Terug te vorderen kosten staatsdeelnemingen	175	6	427	1.148	0	0	0
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen					331	0	331
Leningen	**2.355.822**	**161.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lening SRH		161.000	0	0	0	0	0
Overgenomen schuld Propertize	2.355.822	0	0	0	0	0	0
Rentebaten lening KLM					0	0	0

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Afdrachten Staatsloterij (+ € pm mln.)
Om te voldoen aan de Wet op de kansspelen wordt in de begroting en verantwoording een technische post opgenomen bij zowel de uitgaven, betalingsverplichtingen als de ontvangsten ter hoogte van de afdrachten van de Staatsloterij. Deze post is met € pm mln. bijgesteld.

Lening KLM (+ € 3,16 mld.)
Middels een kamerbrief[49] en incidentele suppletoire begroting[50] heeft het kabinet op 26 juni 2020 het parlement geïnformeerd over de steunmaatregelen KLM. Een groep van internationale banken verstrekt liquiditeit aan KLM tot € 2,4 mld. in de vorm van een revolving credit facility (RCF) waarbij KLM de liquiditeit kan aantrekken wanneer nodig en dient terug te storten wanneer deze overvloedig is. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze faciliteit (€ 2,16 mld.).

pm: vermelden hoeveel liquiditeit KLM op 31-12-2020 binnen deze garantie heeft opgenomen?

De Nederlandse staat verstrekt daarnaast een directe lening aan KLM met een omvang van maximaal € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt (zie ontvangsten).

pm obv realisaties checken evt andere verplichtingen om toe te lichten

Uitgaven

Vermogensverschaffing (+ € 7,8 mln.)
Er is vermogenswinstbelasting betaald als gevolg van de fusie tussen Alawwal Bank en de Saudi British Bank (SABB). De belastingplicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als desaldering verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Vermogensonttrekking (+ € pm mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen': Afdrachten Staatsloterij.

Opdrachten (+ € pm mln.)
De uitvoeringskosten van staatsdeelnemingen zijn dit jaar hoger (+ € pm mln.), met name vanwege coronagerelateerde kosten.

Lening (+ € 277,1 mln.)
De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van maximaal € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse Staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt (zie ontvangsten). De omvang van de daadwerkelijke in 2020 door de Staat aan KLM verstrekte lening bedraagt € 277,1 mln.

[49] Kamerstukken II, 2019-2020, 29 232 nr. 41
[50] Kamerstukken II, 2019-2020, 35 505 nr. 1

pm obv realisaties checken evt andere uitgaven om toe te lichten
Ontvangsten

Vermogensontrekking (- € 491,3 mln.)

Opbrengst verkoop vermogenstitels (+ € 39,1 mln.)
De Staat heeft zijn resterende belang in de Saudi British Bank (SABB) en RFS Holdings afgewikkeld. De opbrengst van de verkoop betreft € 31,3 mln. Verder is vermogenswinstbelasting betaald als gevolg van de fusie tussen Alawwal Bank en SABB. De belastingplicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als desaldering verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Dividenden en afdrachten staatsdeelnemingen (- € pm mln.)
De realisatie voor 2020 valt door het effect van de coronacrisis op staatsdeelnemingen substantieel lager uit dan geraamd in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt primair doordat de staatsdeelnemingen die actief zijn in de financiële sector sinds de start van de coronacrisis op aanbeveling van de ECB voor het jaar 2020 geen dividend uitgekeerd hebben.

Afdrachten Staatsloterij (+ € pm mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen': Afdrachten Staatsloterij.

Winstafdracht DNB (+ € 384,4 mln.)
De winstafdracht 2020 is naar boven bijgesteld vanwege het feit dat DNB in 2019 meer winst maakte dan verwacht en het gevolg van wijzigingen in het monetaire beleid. Hieronder valt onder andere:

- het opkoopprogramma van de ECB, waarin extra staats- en bedrijfsobligaties beschikbaar zijn gekomen.
- de ontwikkeling in de rentecurve, waardoor DNB in 2019 een lagere voorziening voor het renterisico aan diende te houden en er in 2020 een deel van de voorziening is vrijgevallen.

Doordat het de winstafdracht betrof over de gerealiseerde winst in 2019 had de coronacrisis dus nog geen invloed.

Garanties (+ € 48 mln.)
In 2010 heeft de Staat een garantie van € 300 mln. voor 10 jaar afgegeven aan TenneT. Als vergoeding voor deze garantie heeft TenneT in totaal € 48 mln. aan premies betaald. De Staat heeft deze premies in een begrotingsreserve gestort ter dekking van eventuele schade. De garantie is in 2020 komen te vervallen zonder dat er een claim heeft plaatsgevonden. Het opgebouwde bedrag van € 48 mln. uit de reserve is daarom vrijgevallen.

Leningen (+ € pm mln.)
De Nederlandse staat ontvangt een premie voor de afgegeven garantie inzake de revolving credit facility voor KLM (zie hierboven onder verplichtingen). Voor het jaar 2020 is in totaal € pm mln. aan premie ontvangen.
De Nederlandse staat ontvangt rente voor de verstrekte lening aan KLM. Voor het jaar 2020 is in totaal € pm mln. aan rente ontvangen. Gezien KLM alleen rente betaalt over het getrokken deel van de lening en de exacte rentepercentages afhankelijk zijn van schommelingen in de euribor, wijken de gerealiseerde renteontvangsten af van de raming die is opgenomen in deze incidentele suppletoire begroting.[51]

[51] Kamerstukken II, 2019-2020, 35 505 nr. 1

pm obv realisaties checken evt andere ontvangsten om toe te lichten

Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen

A. Algemene doelstelling

Een bijdrage leveren aan een financieel gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Nederlandse economie wordt door zijn openheid en relatief beperkte grootte sterk beïnvloed door internationale financieel-economische ontwikkelingen. Dit betreft voor een belangrijk deel ontwikkelingen in de lidstaten van de EU. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse export en import gaat naar of komt uit andere Europese landen. Een sterke Europese economie heeft daarmee een direct effect op de Nederlandse economie. Mede om die reden is Nederland gebaat bij een gezonde financieel-economische ontwikkeling en een stabiele budgettaire en monetaire ontwikkeling in de EU en haar lidstaten, waarbij ook de financiële stabiliteit binnen de eurozone gewaarborgd is.

De minister van Financiën speelt in Nederland op dit gebied een regisserende rol en maakt daarbij gebruik van een aantal instrumenten. Ten behoeve van de bevordering van de financiële stabiliteit neemt de minister actief deel aan internationale overleggen (onder andere de Ecofinraad en de Eurogroep) ter versterking van de begrotingsdiscipline van lidstaten van de EU en een stabiele macro-economische omgeving in de eurozone. Hieronder valt ook de economische beleidscoördinatie in de EU en de EMU in het kader van het Europees Semester.

Verder neemt de minister van Financiën besluiten over het Nederlandse standpunt met betrekking tot toetreding van landen tot het Exchange Rate Mechanism (ERM-II) en invoering van de euro. Tevens draagt de minister van Financiën het Nederlandse standpunt over de EU-begroting uit. De minister ziet erop toe dat deze EU-begroting volgens de afspraken van het MFK (het huidige MFK loopt van 2014 tot 2020) wordt vormgegeven.

In internationaal verband zijn maatregelen getroffen om de wereldeconomie minder gevoelig te maken voor financieel-economische crises en te zorgen dat de gevolgen, mocht een dergelijke crisis toch plaatsvinden, zo beperkt mogelijk blijven. De minister van Financiën draagt bij aan het beheer van stabilisatiemechanismen, zoals het EFSF en het ESM ten behoeve van het bewaken van de financiële stabiliteit in de eurozone.

Internationale financiële instellingen (IFI's), waaronder het IMF, de Wereldbank, de EBRD, de EIB en de AIIB, dragen in belangrijke mate bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling. Tevens vervullen de IFI's een belangrijke rol bij het financieel-economisch beleidstoezicht, bevorderen zij de ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden en vormen zij een financieel vangnet in het geval van een crisis. De minister houdt als aandeelhouder toezicht op deze IFI's en hun financiële soliditeit en bestuur, met als doel deze instellingen gezond en sterk te houden. Hierbij bewaakt de Minister ook de financiële belangen van de Nederlandse overheid en de Nederlandse burger. Ook ziet de Minister toe op de effectiviteit van de internationale financiële architectuur, waarbij het cruciaal is dat IFI's hun eigen rol hierbinnen uitvoeren en hun middelen effectief en efficiënt inzetten. In de tabel in onderdeel E wordt ter verduidelijking een overzicht gegeven van het Nederlandse aandeel in deze financiële instellingen.

Daarnaast levert de minister een bijdrage aan de internationale beleidsdiscussies en beleidsresponses bij internationale fora zoals de Ecofinraad, de Eurogroep, de G20, verschillende OESO-werkgroepen en commissies en discussies bij het IMF, de Wereldbank en andere IFI's.

C. Beleidsconclusies

EU/Eurozone

MFK en RRF
In 2020 is er een akkoord bereikt voor het nieuwe MFK (2021-2027) en hierbij werden tevens de Commissievoorstellen voor een herstelstrategie in reactie op de coronacrisis betrokken. Het grootste onderdeel van het herstelinstrument is de Recovery and Resilience Facility (RRF) van € 672,5 mld. Het bereikte akkoord komt in grote mate overeen met de Nederlandse inzet en op voor Nederland belangrijke elementen[52]. Zie hiervoor ook paragraaf 3.1, thema 3.

Brexit
Gedurende de onderhandelingen tussen de EU en het VK over een handelsakkoord heeft Nederland ingezet op het bereiken van een zo breed en diep mogelijk akkoord. Het akkoord is uiteindelijk in de laatste dagen van 2020 overeengekomen. Een «no-deal» brexit is daarmee voorkomen. Het bereikte akkoord, dat voor Financiën relevant is voor douane, financiële diensten en belastingen, kan op steun van Nederland rekenen.[53]Zie hiervoor ook paragraaf 3.1, thema 3.

ESM
Eind 2020 is een politiek akkoord bereikt over de wijzigingsovereenkomst van het ESM-verdrag en de invoering van de gemeenschappelijke achtervang voor het bankresolutiefonds in 2022. In de wijzigingsovereenkomst van het ESM-verdrag worden de afspraken uit december 2018 over versterking van het ESM, zoals een grotere rol voor het ESM in ontwerp en uitvoering van macro-economische aanpassingsprogramma's en een verbetering van het raamwerk voor houdbare overheidsschulden, alsook de afspraken over de gemeenschappelijke achtervang omgezet in een aangepaste ESM-verdragstekst. Het kabinet zal de invoeringswet voor de wijzigingsovereenkomst in 2021 aan het parlement voorleggen. Na afronding van de ratificatie van de wijzigingsovereenkomst kan middels een separaat unaniem besluit door de Raad van gouverneurs van het ESM de gemeenschappelijke achtervang worden geactiveerd. Waar activering oorspronkelijk beoogd was in 2024 is besloten de achtervang vervroegd in te voeren, in 2022, omdat er in Europese bankensector – gemeten naar niveaus van niet-presterende leningen en de opbouw van bail-inbare buffer (MREL), voldoende risicoreductie heeft plaatsgevonden. Waar er nog zwakke plekken resteren in de Europese bankensector zijn er aanvullende afspraken gemaakt risico's verder te reduceren. Daarnaast heeft het ESM heeft op 15 mei jl. de *Pandemic Crisis Support* (PCS) kredietlijn voor landen ingericht, voor gezondheid gerelateerde uitgaven als een gevolg van de coronauitbraak.

SURE
Onder dit instrument kunnen de EU-lidstaten gezamenlijk tot 100 miljard euro lenen van de Europese Unie ter financiering van werktijdsverkortingsregelingen alsook sommige uitgaven ten behoeve van gezondheid. Zie hiervoor ook de paragaaf 3. Overzicht Coronamaatregelen.

Internationale Financiële Instellingen

Coronamaatregelen IFI's
Als gevolg van de coronacrisis ontstond er in 2020 in zowel opkomende economieën en lage-inkomenslanden als ontwikkelde landen acute behoefte aan financiering, onder andere voor investeringen in de gezondheidszorg en liquiditeitssteun aan bedrijven. Internationale Financiële Instellingen (IFI's) hebben hun mondiale bereik, breed publieke- en private sector-instrumentarium en anticyclische financieringscapaciteit ingezet

[52] Kamerstukken II, 21501-20, nr.1624.
[53] https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2020A07042#.

2020052 03599

om de impact van corona te mitigeren. Zie hiervoor paragraaf 3. Overzicht Coronamaatregelen.

Voor lage inkomenslanden wordt door het International Monetair Fons (IMF) via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) concessionele leningen aangeboden wat met name tijdens een crisis van belang om de schuldhoudbaarheid van deze landen te borgen. Budgettair heeft de Nederlandse bijdrage tot een verhoging geleid van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMG), wat gelijk staat aan € 592 mln[54].

De Europese investeringsbank (EIB) heeft in 2020 een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om liquiditeitsverschaffing aan bedrijven te faciliteren, waarbij de focus ligt op het mkb omdat deze doelgroep vaak over minder grote buffers beschikt ten opzichte van grotere bedrijven. Door de oprichting van het garantiefonds met een doelomvang van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd.

Andere IFI's (Wereldbank, Aziatische Infrastructuur Investeringsbank en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) hebben door middel van herprogrammering van bestaand instrumentarium en via frontloading snel middelen beschikbaar gesteld om de impact van corona op de gezondheidszorg en liquiditeitspositie van bedrijven te adresseren. Dit heeft geen budgettaire gevolgen gehad voor de Financiënbegroting. Zo heeft de Wereldbank een steunpakket van $ 160 mld. geïntroduceerd voor getroffen landen. Sinds de start van de pandemie is er al een groot deel (ongeveer 80%) van dit toegekende budget via de verschillende Wereldbank onderdelen (IBRD, IFC en IDA) gecommitteerd. In het geval van IDA (Wereldbankloket voor armste landen) zijn middelen vrijgemaakt door het naar voren halen van $ 35 mld. van de 19e middelenaanvulling (IDA19). De Wereldbank heeft tijdens de Voorjaarsvergadering in april 2020 aangegeven dat hierdoor onvoldoende financiering beschikbaar is na juni 2021 om de IDA-19 ontwikkelingsdoelen te behalen en de gevolgen van corona het hoofd te bieden. De AIIB heeft in totaal $13 mld. aan financiering tot 2021 vrijgemaakt, waarvan in 2020 reeds $ 7,1 mld. is goedgekeurd. De EBRD implementeerde een crisisresponspakket, met als belangrijkste onderdeel een faciliteit van € 4 mld. gericht op het ondersteunen van bestaande cliënten van de EBRD met liquiditeitssteun en werkkapitaal.

IMF 15e quotaherziening

Om de financiële slagkracht van het IMF te waarborgen is in het International Monetary and Financial Committee (IMFC) in oktober 2019 besloten tot een verdubbeling van de New Arrangements to Borrow (NAB) en een verlenging van een deel van de bilaterale leningen (BBA) per 1 januari 2021. Dit is in 2020 geformaliseerd en de 15e quotaherziening is in de begroting 2021 verwerkt en daarmee afgerond. Nederland beschouwt het IMF als de belangrijkste instelling in het centrum van het mondiale financiele vangnet en heeft daarom ingestemd met het verzoek om de financiële slagkracht van het IMF te behouden. De corona crisis en record aan steunaanvragen van landen voor financiering onderstrepen het belang van een goed geëquipeerd IMF met voldoende middelen om landen te ondersteunen.

Gecombineerd zorgt de verdubbeling van NAB en verlenging van een deel van de BBAs vanaf 2021 voor een afname van de Nederlandse garantie aan het IMF van € 2,31 mld.

[54] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 35 492, nr. 1. Wisselkoers EUR/SDR 23 december 2020.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 28 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 4 Internationale financiële betrekkingen (bedragen x € 1.000)							
					Realisa-tie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**– 33.540.633**	**11.434.921**	**1.106.696**	**1.628.248**	**889.802**	**912.681**	**– 22.879**
Waarvan betalingsver-plichtingen:	12.218	678.313	107.144	121.352	889.802	912.681	– 22.879
Wereldbank		690.280	0	116.703	855.403	877.856	– 22.453
AIIB	5.562	– 13.661	1.296	3.399	0	0	0
Technische assistentie kiesgroeplanden		1.694	2.548	1.250	1.389	1.731	– 342
SMP/ANFA			103.300	0	33.010	33.010	0
Overige betalingsver-plichtingen					0	84	– 84
waarvan garantiever-plichtingen:	**– 33.552.851**	**10.756.607**	**999.551**	**1.506.897**	**0**	**0**	**0**
Wereldbank	466.850	– 599.648	199.750	862.876	0	0	0
Garantie aan DNB inzake IMF	– 18.563.822	11.451.012	654.645	529.184	0	0	0
Kredieten EU-betalingsba-lanssteun	2.500	0	50.000	50.000	0	0	0
EFSM	3.000	0	60.000	60.000	0	0	0
AIIB	24.873	– 94.757	31.555	14.922	0	0	0
EIB			3.601	5.415	0	0	0
ESM				– 15.500	0	0	0
SURE					0	0	0
EIB - pan-Europees garan-tiefonds					0	0	0
NGEU					0	0	0
EFSF	– 15.486.252	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**597.440**	**39.163**	**502.045**	**363.829**	**215.674**	**103.694**	**111.980**
Bijdrage aan (inter)na-tionale organisaties	**596.017**	**38.030**	**397.312**	**362.506**	**181.651**	**68.869**	**112.782**
Wereldbank	518.329	3.132	361.037	325.280	181.651	68.869	112.782
AIIB	77.688	34.898	36.276	37.226	0	0	0
Leningen	**0**	**0**	**103.300**	**0**	**33.010**	**33.010**	**0**
Teruggave winsten - Ont-vangsten Griekenland					0	0	0
Teruggave winsten SMP/ANFA	0	0	103.300	0	33.010	33.010	0
Opdrachten	**1.423**	**1.132**	**1.432**	**1.323**	**1.013**	**1.815**	**– 802**
Technische assistentie kiesgroeplanden	1.423	1.132	1.432	1.323	1.013	1.731	– 718
Bijdrage kiesgroepkan-toor IMF					0	84	– 84
Ontvangsten	**10.053**	**6.101**	**5.415**	**6.828**	**54.918**	**52.804**	**2.114**
Garanties	**0**	**0**	**0**	**2.000**	**8.550**	**0**	**8.550**
Garantie ESM	0	0	0	2.000	8.550	0	8.550

Tabel 28 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 4 Internationale financiële betrekkingen (bedragen x € 1.000)							
					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**4.620**	**3.828**	**3.059**	**2.792**	**4.086**	**3.279**	**807**
Ontvangsten IFI's	4.620	3.828	3.059	2.792	4.086	3.279	807
Ontvangsten ESM					0	0	0
Leningen	**5.433**	**2.273**	**2.356**	**2.036**	**42.282**	**49.525**	**– 7.243**
Renteontvangsten lening Griekenland	5.433	2.273	2.356	2.036	325	7.569	– 7.244

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Betalingsverplichtingen (p.m.)

Wereldbank (- € p.m.)
De betalingsverplichting voor de 19e middelenaanvulling aan de International Development Association (IDA) is aangepast aan het onderhandelingsresultaat. Dit leidt tot een neerwaartse bijstelling van de verplichting in 2020 met € 13,7 mln.

Garantieverplichtingen (p.m.)

Wereldbank (p.m.)
De uitstaande garantieverplichtingen aan het Wereldbankonderdeel IBRD zijn aangepast aan realisatiewisselkoersen over 2020.

Kredieten EU-betalingsbalanssteun (+ € 1,262 mld.)
De garantie voor de kredieten EU-betalingsbalanssteun zijn verhoogd met € 1,262 mld. De reeds gerapporteerde Nederlandse garantie is op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld aangevuld met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unieschuld. Hiernaast is het Nederlandse aandeel in de garanties voor het BoP-instrument aangepast. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (momenteel 5,8%). Het VK staat echter via het Terugtrekkingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen, waardoor het Nederlandse aandeel daarin bepaald blijft door het aandeel van het Nederlandse bruto nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%). Deze veranderingen hebben geleid tot een verhoging van deze garantie.

EFSM (p.m.)
De garantie voor EFSM wordt neerwaats bijgesteld met € 168 mln. De garantie wordt voortaan gebaseerd op aflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld (die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland) in plaats van op basis van het ooit overeengekomen maximum van dit instrument omdat verder gebruik van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast worden de renteverplichtingen toegevoegd, net als bij Kredieten EU-betalingsbalanssteun en SURE.

EIB (p.m.)
De garantie van Nederland aan het EIB wordt verhoogd met € 1,9 mld. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingelegde kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het

Verenigd Koninkrijk garant stond wordt aangevuld via een hogere garantstelling door de overige 27 EU-lidstaten[55]. Daarnaast leidt de assymetrische kapitaalverhoging van Polen en Roemenië tot een verhoging vande Nederlandse garantie.

SURE (+ € 6 mld.)
De reeds gerapporteerde Nederlandse garantie op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld, is net als bij het EFSM en Kredieten EU-betalingsbalanssteun aangevuld met een geraamde garantie voor de renteverplichtingen. Het toevoegen van de rente leidt tot een opwaartse bijstelling van de verplichting met € 306 mln. voor SURE.

Next Generation EU (+ € p.m. mln.)
NGEU is ingesteld in reactie op de coronacrisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen. Via NGEU kan de Europese Unie tot het eind van 2026 voor maximaal € 386 mld. aan leningen verstrekken aan lidstaten en de daarvoor benodigde middelen zelf lenen op de kapitaalmarkt. Voor dit deel van NGEU is een garantie opgenomen, in lijn met de garanties voor de kredieten EU-betalingsbalanssteun, EFSM en SURE. Deze garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen in de komende jaren. Zodra het instrument is ingezet zal deze raming aan de werkelijke schulduitgifte door de Unie worden aangepast. Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU en wordt voor 2020 geraamd op € 27,4 mld. (inclusief rente).

Uitgaven

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties (+ € 112,8 mln.)
Een deel (+ € 115,5 mln.) van de voor 2021 geraamde bijdrage aan de Wereldbank (voor de onderdelen IDA, IBRD en IFC) is in 2020 betaald om beter aan te sluiten op het kasritme van de Staat. Deze bijstelling is budgetneutraal en leidt meerjarig niet tot hogere uitgaven aan de Wereldbank. De uitgaven aan IBRD vielen uiteindelijk lager uit in verband met lagere stand wisselkoers (EUR/USD) ten tijde van betaling.

Ontvangsten

Garanties (+ € 8,6 mln.)
De realisatie van ESM is € 8,6 mln. hoger uitgekomen dan begroot. In 2021 zou € 7,8 mln. worden ontvangen vanuit de garantie ESM. Deze ontvangsten zijn echter al in 2020 ontvangen, waardoor de realisatie in 2020 is gestegen.

Leningen (- € 7,2 mln.)
De renteontvangsten op de lening aan Griekenland worden aangepast aan de hand van de meest recente ramingen van het CPB. Gezien de lage rentestanden dalen de ontvangsten significant.

[55] Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1541

Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

A. Algemene doelstelling

Het verzekeren van betalingsrisico's die zijn verbonden aan Nederlandse export en buitenlandse investeringen die zonder deze verzekering niet tot stand zouden zijn gekomen, en het creëren en handhaven van een internationaal gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op het terrein van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën heeft de rol van regisseur bij de uitvoering van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit). De Nederlandse staat treedt op als verzekeraar en Atradius Dutch State Business N.V. (ADSB) voert de ekv-faciliteit uit, in naam van en voor rekening en risico van de Staat. De minister stelt de randvoorwaarden vast waaronder ADSB verzekeringen mag afgeven. De minister van Financiën is budgetverantwoordelijk, maar is samen met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking beleidsverantwoordelijk voor het verstrekken van de verzekeringen. Beide ministers stimuleren een gelijkwaardig speelveld op het gebied van de exportondersteunende maatregelen.

Op basis van de «Kaderwet financiële verstrekkingen Financiën» biedt de Nederlandse staat, in aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Met de verschillende producten binnen de exportkrediet- en investeringsverzekeringen kunnen Nederlandse bedrijven meer exportorders binnenhalen die in het bijzonder op (middel)lange termijn gefinancierd worden.[56]De ekv-faciliteit van de Nederlandse staat is aanvullend aan de markt. Dit betekent dat exporteurs aanspraak kunnen maken op de ekv-faciliteit als exportorders niet commercieel verzekerd kunnen worden. Zo kan de export, ook naar politiek en economisch ingewikkelde landen, toch doorgaan. Er is duidelijk vastgelegd welke risico's (looptijd, omvang en landen) verzekerd kunnen worden op de private markt en dus voor welke risico's de Nederlandse Staat aanvullende zekerheid kan bieden. Daarnaast stelt de minister van Financiën voor alle verzekeringsproducten een risicokader vast. Hierin staan de randvoorwaarden voor het afgeven van een verzekering, waarmee de Staat vaststelt welke risico's als verantwoord worden beschouwd.

Net als Nederland hebben veel landen in de wereld een eigen ekv-faciliteit. Nederland zet zich internationaal in om afspraken te maken over exportondersteuning en om Nederlandse exporteurs en hun financiers onder gelijke voorwaarden te kunnen laten concurreren. Deze afspraken zijn vastgelegd in de «Arrangement» en waarborgen een internationaal gelijk speelveld.[57]Zo worden er afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder exportkredietverzekeringen mogen worden verstrekt, zoals kostendekkendheid, minimumpremies, maximale looptijden, het gebruik van ontwikkelingshulpgelden en verantwoord leenbeleid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) heeft internationaal, maar ook nationaal de aandacht. De Nederlandse staat vervult bij het uitvoeren van de ekv een voorbeeldfunctie voor niet ekv-gedekte exporttransacties, er is continu aandacht voor een gedegen uitvoering van het beleid voor mvo binnen de ekv-aanvragen. Het Nederlandse beleid voor de toetsing van ekv-aanvragen op de milieu- en sociale-effecten, dat in

[56] Het productassortiment dat ADSB namens de Staat aanbiedt betreft onder andere: kapitaalgoederenverzekering, financieringsverzekering werkkapitaaldekking en de exportkredietgarantie (ekg). Zie voor een volledige beschrijving van het productassortiment de website van ADSB: www.atradiusdutchstatebusiness.nl/index.html

[57] De Arrangement of the Offically Suported Export Credits. Voor EU-lidstaten is de Arrangement bindend.

een aantal opzichten strenger is dan de internationale richtlijnen op dit gebied, is vastgelegd in het zogeheten Beleidsdocument mvo.[58]In het jaarverslag van ADSB worden de inspanningen en resultaten beschreven.

C. Beleidsconclusies

Eind 2020 staat er in totaal voor € XX mld. uit aan verplichtingen. Dit is een combinatie van definitieve verplichtingen (afgegeven verzekeringspolissen) en voorlopige verplichtingen (dekkingstoezeggingen; een wederzijdse juridische verplichting tussen de Staat enerzijds en exporteur of bank anderzijds).

Figuur 7 Totaal uitstaande garantieverplichtingen (bedragen x € 1 mld.)

Bovenstaande figuur geeft de ontwikkeling van de totale uitstaande verplichtingen weer. In 2020 is de portefeuille qua omvang iets [PM] toegenomen/afgenomen.

Tabel 29 Trend van het aantal nieuwe klanten (meetbare gegevens)

	2017	2018	2019
Nieuwe klanten	40	29	39

Sinds 2016 is het streven om meer nieuwe klanten en met name nieuwe klanten uit de mkb-sector te bereiken. Atradius DSB (ADSB) heeft zich hier in opdracht van de Staat de afgelopen jaren specifiek voor ingezet. In het bovenstaande overzicht is te zien dat er jaarlijks een significant aantal nieuwe klanten bij ADSB zijn bijgekomen. Deze nieuwe klanten behoren vrijwel allemaal tot het midden- en kleinbedrijf.

Tabel 30 Realisatie prestatie-indicatoren (meetbare gegevens)

	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**streef-waarde 2020**
Bijdrage bbp in % (berekening CBS)	0,17%	0,12%	0,11%	0,11%	> 0.18%[1]
BERB	€ 365 mln. n.v.t.	€478 mln. n.v.t.	€ 518 mln. n.v.t.	> € 0 mln. n.t.b.	XX
Nieuw aangegane donkergroene transacties in %				19%	> 0%

1 De *realisatiecijfers voor 2020 worden pas later bekend.*

[58] Kamerstukken II 2017–2018, 26 485, nr. 255.

Toelichting

Bijdrage bbp

De ekv-faciliteit is belangrijk voor Nederland om de export te kunnen bevorderen. Voor vrijwel alle ekv-gedekte export geldt dat het aannemelijk is dat die niet tot stand was gekomen zonder ekv-dekking. Wat Nederland had kunnen exporteren verschuift dan naar buitenlandse concurrenten die wel gebruik kunnen maken van ekv-dekking. Elk jaar stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast wat de positieve bijdrage van de ekv-faciliteit is aan de Nederlandse economie. Zij berekenen aan de hand van het volume van de ekv-gedekte export wat de bruto bijdrage is aan het bbp en aan de totale werkgelegenheid. In de periode 2015-2019 bedroeg de bijdrage aan het bbp gemiddeld 0,17% en werden gemiddeld 14,5 duizend arbeidsjaren per jaar gecreëerd met de verzekerde export. In 2019 was de bijdrage aan het bbp (circa 0,11%) en aan de werkgelegenheid (circa 9,6 duizend arbeidsjaren) net als in 2018 wat lager uit dan in eerdere jaren, volgens het CBS komt dit met name doordat de waarde van de verzekerde export lager was.

Realisatie bedrijfseconomisch resultaat (berb)

Met de berb wordt jaarlijks berekend of de ekv-faciliteit kostendekkend is. Het bedrijfseconomisch resultaat is een cumulatief resultaat over alle polissen die vanaf 1 januari 1999 zijn afgesloten, rekening houdend met de verwachte schades over de lopende verplichtingen. Nederland gebruikt dit model om te toetsen of we voldoen aan de internationale afspraken. Het cumulatieve resultaat sinds 1999 is voor 2020 XX en was in 2019 XX. Daarmee is de ekv ruimschoots kostendekkend en wordt de doelstelling bereikt.

Vergroening ekv en SDGs

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering is erop gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groenmethodiek als 'groen' geclassificeerd kunnen worden te vergroten *(zie alinea 'Vergroening van de ekv-portefeuille en SDG's' van Thema 4 onder 3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten)*

OOM

Met de Omzetpolis Opkomende Markten (OOM) wordt sinds 2019 in de vorm van een pilot aan exporteurs de mogelijkheid geboden om dekking te verkrijgen voor kortlopende betalingsrisico's bij de uitvoer van bijvoorbeeld consumentengoederen naar opkomende landen. Anders dan bij de reguliere ekv, waarbij een verzekering telkens op basis van één specifieke transactie met één specifieke debiteur wordt gesloten, wordt onder de OOM alle omzet van een exporteur in een opkomend land verzekerd. Zoals in de begroting 2020 benoemd is, richt de pilot zich voornamelijk, maar niet alleen, op MKB'ers die vaak andere behoeften hebben dan het grootbedrijf waar de OOM aan tegemoet komt. Tot op heden zijn enkel een tweetal polissen gesloten onder de faciliteit. Dit beperkte aantal komt mede door de relatief beperkte bekendheid bij de doelgroep. Dit valt te verklaren door de coronacrisis, die een groot beroep gedaan heeft op de bestaande capaciteit bij uitvoerder Atradius, waardoor de capaciteit voor de marketing van de OOM beperkt was.

Gezien exporteurs en betrokken banken potentie zien in de OOM is besloten de pilot met één jaar te verlengen tot 31 december 2021. Onder de verlenging zal de OOM actiever in de markt gepositioneerd worden via brokers. De verlenging van de pilot zal 2021 geëvalueerd worden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 31 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**206.840**	**979.817**	**– 432.177**	**4.761.921**	**297.875**	**10.015.244**	**– 9.717.369**
waarvan betalingsverplichtingen:	172.817	41.622	16.210	13.780	86.402	15.244	71.158
waarvan kostenvergoeding Atradius DSB	14.579	14.971	15.999	12.134	12.770	15.187	– 2.417
waarvan uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten					72.681	0	72.681
overige betalingsverplichtingen	158.238	26.652	211	1.646	951	57	894
waarvan garantieverplichtingen:	34.023	938.194	– 448.386	4.748.141	211.473	10.000.000	– 9.788.527
Herverzekering leverancierskredieten					27.880	0	27.880
Exportkredietverzekeringen	44.149	998.604	– 448.386	4.748.141	183.593	10.000.000	– 9.816.407
waarvan: aangegane garantieverplichtingen	*6.850.122*	*5.160.562*	*2.589.366*	*4.748.141*		*10.000.000*	*– 10.000.000*
waarvan: vervallen verplichtingen	*– 6.805.972*	*– 4.161.956*	*– 3.037.752*			*0*	*0*
Investeringsverzekeringen	– 10.126	– 60.410	0	0	0	0	0
waarvan: nieuwe verplichtingen	62.060	385	0	0	0	0	0
waarvan: vervallen verplichtingen	– 72.186	– 60.794	0	0	0	0	0
Uitgaven	**186.714**	**79.488**	**42.733**	**198.506**	**134.126**	**77.244**	**56.882**
Garanties	**172.081**	**64.452**	**26.542**	**186.328**	**47.913**	**62.000**	**– 14.087**
Schade-uitkering EKV	13.897	37.865	26.530	184.726	20.034	62.000	– 41.966
Dotatie begrotingsreserve EKV	157.360	24.512	0	0	0	0	0
Schade-uitkering Seno-Gom	824	2.075	12	1.602	0	0	0
Schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten					27.880	0	27.880
Opdrachten	**14.579**	**14.971**	**15.999**	**12.134**	**85.451**	**15.187**	**70.264**
Kostenvergoeding Atradius DSB	14.579	14.971	15.999	12.134	12.770	15.187	– 2.417
Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten					72.681	0	72.681
Overig	**54**	**65**	**192**	**44**	**761**	**57**	**704**
Overige uitgaven	54	65	192	44	761	57	704
Ontvangsten	**345.093**	**255.472**	**244.897**	**166.594**	**297.116**	**235.954**	**61.162**
Garanties	**345.093**	**255.472**	**244.897**	**166.594**	**297.116**	**235.954**	**61.162**
Premies EKV	101.760	104.877	91.151	63.159	80.874	70.244	10.630

Tabel 31 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Premies herverzekering leverancierskredieten					191.805	0	191.805
Premies investeringsverzekeringen	700	554	0		0	0	0
Schaderestituties EKV	230.133	137.541	153.745	154.416	22.006	165.710	– 143.704
Schaderestituties herverzekering leverancierskredieten					2.430	0	2.430
Ontrekking begrotingsreserve Seno-Gom	12.500	12.500	0		0	0	0
Mutatie begrotingsreserve EKV	0	0	0	– 50.981	0	0	0

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Moet nog worden aangepast aan definitieve cijfers. 15 jan realisatie cijfers Atradius ontvangen en uitsplitsing.

Exportkredietverzekeringen (– € 9,8 mld.)
Artikel 5 van begroting IX heeft een plafond waarin is aangegeven voor welk bedrag de minister jaarlijks nieuwe garantieverplichtingen kan aangaan. Dit plafond (en dus geen raming) is vastgesteld op € 10 mld. voor de gehele ekv-faciliteit. Voor 2020 is er een benutting van € 297,9 mln. onder het plafond van € 10 mld. aan nieuw aangegane verplichtingen voor de exportkredietgarantie en de regeling investeringsverzekering. Per 2019 zijn alleen de nieuw aangegane verplichtingen in de realisatie opgenomen zonder rekening te houden met vervallen verplichtingen. In de toelichting op de saldibalans zijn deze verplichtingen wel opgenomen.

Herverzekering leverancierskredieten(+ € 27,9 mln.)
De garantie «herverzekering leverancierskredieten» betreft een nieuwe, tijdelijke garantie van de Staat als maatregel in de coronacrisis om te voorkomen dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Deze garantie is in 2020 ter hoogte van € 12,0 miljard euro opgericht en staat los van het reguliere plafond van € 10 miljard voor exportkredietverzekeringen (zie het kopje Verplichtingen in bovenstaande tabel). [PM]

Uitgaven

Garanties (+ € 14,1 mln.)

Schade-uitkering ekv (- 42,0 mln.)
De schade-uitkeringen zijn in 2020 lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. [PM]

Schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten (+ € 27,9 mln.)
De schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten is € 27,9 mln. hoger dan begroot. De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt.[59] De regeling is verlengd tot en met 30 juni 2021, zoals aangekondigd in een brief aan de Tweede Kamer[60].

[59] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 1
[60] [pm briefnummer] Deze brief wordt medio januari met de TK gedeeld.

Opdrachten (+ 70,3 mln.)

Kostenvergoeding Atradius (- €3,7 mln.)
De kostenvergoeding van Atradius is € 3,7 mln. lager dan begroot. Dit komt omdat het variabele deel van de kostenvergoeding vanwege een lagere omzet niet volledig tot uitbetaling is gekomen.

Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten (+ € 72,7 mln.)
De uitvoeringskosten voor de herverzekering leverancierskredieten zijn in 2020 2020 € 72,7 mln. hoger dan begroot. De Staat neemt de uitvoeringskosten van de particuliere kredietverzekeraars voor zijn rekening voor de uitvoering van de crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten. In de tweede suppletoire begroting zijn deze kosten geraamd op € 90 mln. Een verklaring voor de discrepantie in begroting en realisatie is dat de verzekeraars 20 werkdagen hebben om te rapporteren na het einde van de maand én 20 werkdagen hebben om op basis van de rapportage over te gaan op betaling. Hiermee lopen de standen op factuur- en kasbasis over 2020 uiteen. De kosten zijn initieel geraamd op 35% van de premies van de verzekeraars in het boekjaar 2019. Na onderzoek door een externe adviseur is gebleken dat deze kosten eerder rond 40% van de premies liggen, waarna de initiële raming omhoog bijgesteld is.

Overige kosten
<PM (of check: ligt bedrag van totaal 0,9 mln onder toelichtingsstaffel?>

Ontvangsten

Garanties (+ € 61,2 mln.)

Premies ekv (+ € 10,6 mln.)
In 2020 zijn de premieontvangsten van de exportkredietverzekeringen € 10,6 mln. hoger uitgevallen dan begroot. De ekv is een vraaggestuurd instrument, waardoor de realisaties kunnen afwijken van de ramingen. Door de coronacrisis is er in 2020 een grotere behoefte aan het afdekken van betalingsrisico's en vinden er meer ekv transacties plaats met hogere premie opbrengsten.

Premies herverzekering leverancierskredieten (+ € 191,8 mln)
De gerealiseerde premie-inkomsten voor de herverzekering leverancierskredieten bedraagt € 191,8 mln. De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Voor de premie-inkomsten werd in de tweede incidentele suppletoire begroting voor €200 mln aan inkomsten begroot voor de Staat onder de regeling[61]. Zoals bij de uitvoeringskosten is de discrepantie tussen begroting en realisatie te verklaren door het verschil tussen factuur- en kasbasis.

Schaderestituties herverzekering leverancierskredieten (+ € 2,4 mln)
Realisatie van de post voor schaderestituties voor de herverzekering leverancierskredieten voor 2020 is € 2,4 mln. In de tweede incidentele suppletoire begroting is voor € 300 mln aan schaderestituties voor de herverzekering leverancierskredieten geraamd voor 2020[62]. Gezien schaderestituties pas mogelijk zijn na het uitkeren van schade, zijn de restituties in lijn met de bijstellingen van schaderamingen ook gecorrigeerd. Met de afname van de schaderamingen in de (Miljoennenota/tweede suppletoire begroting) zijn de schaderestituties voor 2020 bijgesteld met (-) € 110 mln. Bij de tweede correctie van de schades in de (Najaarsnota/tweede suppletoire begroting) zijn de restituties verder bijgesteld met (-) €180

[61] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 2
[62] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 2

mln. Hiermee stond de schaderestitutie post in de tweede suppletoire begroting geraamd op €10 mln.

Schaderestituties ekv (- € 143,7 mln.)
In 2020 bedroegen de schaderestituties € 22 mln. De recuperatie van € 140 mln. van Argentinië die werd begroot in 2020 wordt niet in 2020 ontvangen. Argentinië verkeert in betalingsproblemen en is met vele partijen in onderhandelingen over de uitstaande schuld. De uiterste betaaldatum om de recuperatie te voldoen ligt in 2021.

Storting begrotingsreserve (€ p.m.)
In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Exportkredietverzekering opgericht. Deze risicovoorziening werkt als een buffer om meerjarig grote budgettaire schommelingen in de uitgaven binnen het uitgavenplafond van de begroting van het ministerie van Financiën op te kunnen vangen. De budgettaire verwerking van de financiële stromen van artikel 5 is in 2019 aangepast. Naar aanleiding van een gewijzigde manier van boeken door het CBS van schades en recuperaties, zijn schades niet EMU-saldorelevant zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de netto-schade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Ontvangen premies worden gestort in de begrotingsreserve, terwijl uitgaven aan definitieve schades op afgesloten polissen en de uitvoeringskosten van Atradius gedekt worden met een onttrekking uit de begrotingsreserve. Het totaal aan schade-uitkeringen in 2020 bedroeg € 20 mln., hier zaten geen definitieve schade-uitkeringen tussen. Op basis van de realisatiestanden is er per saldo € XX mln. aan de begrotingsreserve toegevoegd, een storting van € 80,9 mln. aan premies en een onttrekking van € 12,8 mln. aan uitvoeringskosten. Daarmee bedraagt de nieuwe stand € p.m. mln., zie ook onderdeel 8.2.5. (Saldibalans IXB, begrotingsreserves).

Artikel 6 Btw-compensatiefonds

A. Algemene doelstelling

Gemeenten, provincies en andere regionale openbare lichamen als bedoeld in de Wet op het Btw-compensatiefonds hebben de mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De btw speelt hierin geen rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Decentrale overheden kunnen betaalde btw terugvragen bij het BCF. De betaalde btw moet daarvoor aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet de btw betaald zijn over een niet-ondernemerstaak en mag er geen sprake zijn van verstrekking aan een individuele derde. Voorbeelden van taken waarvoor gemeenten en provincies btw kunnen terugvragen zijn: inzameling van huisvuil, onderhoud aan gebouwen, straatbeheer, schoonmaakactiviteiten, archivering, ingenieurswerkzaamheden en groenbeheer.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een uitvoerende rol bij:
- het verstrekken, verzamelen en controleren van de opgaafformulieren en het uitbetalen van de compensabele btw;
- het beheer van het BCF.

C. Beleidsconclusies

Naar analogie van de normeringssystematiek (zie bijlage 11 van de miljoenennota voor een toelichting) is het accres van het BCF gedurende 2020 en 2021 bevroren. Daarmee wordt het plafond enkel nog gewijzigd voor taakmutaties en niet voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen.

Daarnaast hebben zich in 2020 wat betreft beoogde resultaten geen andere bijzonderheden voorgedaan en de beleidsdoelen zijn bereikt zoals voorzien. Zoals ook in 2016 met een beleidsdoorlichting is geconcludeerd, worden de algemene en operationele doelstellingen van het BCF behaald: door de invoering van het BCF speelt btw geen rol meer bij de afweging tussen in- of uitbesteden. Hierdoor ontstaat er een grotere vrijheid voor gemeenten en provincies in de keuze tussen in- en uitbesteden. Verder is geconcludeerd dat het plafond niet afdoet aan de effectiviteit van het BCF.

In 2020 is gestart met de nieuwe beleidsdoorlichting die de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid over de periode 2015 tot 2020 onder de loep neemt. De conclusies van deze beleidsdoorlichting worden naar verwachting eind 2021 met de Tweede Kamer gedeeld.

Compensatie

De Belastingdienst heeft als taak om opgaafformulieren te verstrekken en te verzamelen en de btw over niet-ondernemersactiviteiten te compenseren.

Controle- en toezichtsbeleid, uitvoering- en toezichtstrategie
Bij de uitvoering van de Wet op het Btw-compensatiefonds is een centrale rol toegekend aan de Belastingdienst. Dit vanwege de nauwe relatie tussen de heffing van de omzetbelasting op grond van de Wet op de Omzetbelasting en de compensatie van de omzetbelasting op grond van het BCF. Uit oogpunt van eenvoud en doelmatigheid is ervoor gekozen de Wet op het Btw-compensatiefonds in belangrijke mate te laten aansluiten bij het systeem van heffing van omzetbelasting in de Algemene wet inzake

rijksbelastingen (Awr). Dit betekent onder meer dat de controle van het BCF deel uitmaakt van de reguliere controle van de aangiften omzetbelasting bij gemeenten en provincies. De handelwijze van de Belastingdienst met betrekking tot de opgaven voor het BCF is, gezien de nauwe relatie met het systeem van heffing van omzetbelasting, hetzelfde als bij de aangifte omzetbelasting. Dit betekent de mogelijkheid van controle achteraf gedurende een periode van vijf jaar. Inherent aan het systeem van heffing van omzetbelasting (voldoening op de aangifte met slechts beperkte informatie) is dat de controle op de juistheid van de ingediende aangiften achteraf en op basis van risicoafweging plaatsvindt. Dit is ook het geval bij het BCF. Slechts in uitzonderingsgevallen vormt de aangifte omzetbelasting zelf aanleiding tot het instellen van een boekenonderzoek. Deze werkwijze betekent dat de Belastingdienst niet per uitkeringsjaar vaststelt in welke mate de uitbetaalde bedragen rechtmatig zijn geweest. Als onderdeel van de uitvoering- en toezichtsstrategie beoordeelt de Belastingdienst op welke aspecten gemeenten en provincies voor nadere toezichtactiviteiten in aanmerking komen. Dit kan bijvoorbeeld van toepassing zijn als blijkt dat opgaven voor het BCF sterk afwijken van het historische patroon.

De algemene beleidsdoelstelling van de Belastingdienst is het onderhouden en versterken van de compliance bij belastingplichtigen. Hierbij maakt de Belastingdienst gebruik van de mogelijkheden die klantbehandeling in de actualiteit biedt. Een gemeente of provincie werkt daarbij zichtbaar aan het onderhouden en versterken van de fiscale beheersing, met als doel het opstellen en indienen van aanvaardbare belastingaangiften en opgaven voor het BCF. De Belastingdienst bespreekt met de gemeenten en provincies hoe zij hun verantwoordelijkheid nemen voor naleving van fiscale wet- en regelgeving en hoe zij zorgdragen voor volledige en juiste aangiften en opgaven. Daarbij krijgt de Belastingdienst zicht op hoe de gemeenten en provincies omgaan met fiscaliteit en of de randvoorwaarden voor een adequate beheersing daarvan zijn ingevuld. De gemeenten en provincies beoordelen vervolgens zelf de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersing van de (fiscaal relevante) bedrijfsprocessen. De resultaten daarvan delen zij met de Belastingdienst. Met deze informatie bepaalt de Belastingdienst in welke mate gesteund kan worden op de interne beheersing en in hoeverre aanvullende eigen werkzaamheden noodzakelijk zijn.

Activiteiten 2020

Op 1 januari 2014 waren er 403 gemeenten. Het toezicht BCF richt zich zowel op bestaande als reeds opgeheven gemeenten. Op 1 januari 2020 zijn er 366 gemeenten en daarnaast de 12 provincies.

Eind 2020 is 97,3% van de 367 gemeenten beoordeeld op de mogelijkheid voor klantbehandeling in de actualiteit. De Belastingdienst heeft met circa 45% van de gemeenten en provincies een individueel toezichtconvenant gesloten.

Door de maatregelen voor Covid-19 konden er minder controles worden uitgevoerd.

In 2020 zijn bij 12 gemeenten specifieke boekenonderzoeken voor het BCF uitgevoerd. Deze onderzoeken hebben per saldo geleid tot een totaal correctiebedrag van € 508.374 wat neerkomt op een gemiddelde controleopbrengst van € 42.365. In het correctiebedrag zijn 2 negatieve correcties opgenomen voor een totaal van € 1.139.032.

Tabel 32 Realisatie prestatie-indicator BCF (meetbare gegevens)						
	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streef-waarde 2020	Realisa-tie 2020
Percentage gemeenten en provincies waarvan klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is[1]	90,5%	95,2%	96,4%	97,3%	95%	97,3

1 De term klantbehandeling in de actualiteit vervangt de term horizontaal toezicht uit het vorige jaarverslag. De definities zijn uitwisselbaar, d.w.z. dat de achterliggende metingen niet zijn aangepast. Het streven is met gemeenten en provincies waar mogelijk in de actualiteit te werken. Voor gemeenten en provincies die hiervoor in aanmerking komen, biedt horizontaal toezicht doorgaans de beste mogelijkheden om in de actualiteit te werken.

Toelichting

Eind 2020 is de beoordeling voor ruim 97,3% van alle gemeenten en provincies uitgevoerd. Dit betreft cumulatieve stand ultimo 2020. Niet alle beoordelingen hebben in 2020 plaatsgevonden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 33 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 6 Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1.000)							
				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde be-groting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	**3.599.086**	**3.426.667**	**172.419**
Uitgaven	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	**3.599.086**	**3.426.667**	**172.419**
Bijdragen aan mede-overheden	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	**3.599.086**	**3.426.667**	**172.419**
waarvan: bijdragen aan gemeenten	2.618.435	2.630.051	2.881.223	2.955.990	3.178.000	3.014.557	163.443
waarvan: bijdragen aan provincies	385.131	399.655	405.338	466.500	421.086	412.110	8.976
Ontvangsten	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	**3.599.086**	**3.426.667**	**172.419**

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen en Uitgaven

Gemeenten declareren in absolute zin meer btw bij het BCF dan provincies. Ten opzichte van de totale uitgaven van gemeenten en provincies declareren provincies meer bij het BCF. De provincies zijn vooral actief op het gebied van verkeer en vervoer, een uitgavencategorie die veelal voor compensatie van btw in aanmerking komt. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat provincies in vergelijking tot gemeenten een relatief groot beroep doen op het BCF.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gelijk aan de uitgaven omdat de terugbetaalde btw-bedragen tevens belastinginkomsten zijn.

Plafond

Tabel 34 Plafond Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1.000)			
	Realisatie 2020	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Plafond	PM	**3.426.667**	**PM**
Waarvan stand Miljoenennota 2020	3.426.667	PM	
Waarvan overheveling i.v.m. taakmutaties	PM		
Waarvan accres	PM		
Uitgaven	**3.599.086**	**3.426.667**	**172.419**
Waarvan gemeenten	3.178.000	3.014.557	163.443
Waarvan Provincies	421.086	412.110	8.976
Ruimte onder plafond	**PM**	**PM**	**PM**
Waarvan gemeenten	PM	PM	PM
Waarvan Provincies	PM	PM	PM

Het plafond op het BCF is gekoppeld aan de accrespercentages zoals deze volgen uit de normeringssystematiek voor het Gemeentefonds en Provinciefonds. Het plafond wordt tevens aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met onttrekkingen of toevoegingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond, komt het verschil ten gunste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. De toevoeging of uitname moet worden verdeeld over gemeenten en provincies. Er is tussen decentrale overheden en het Rijk afgesproken dit te doen op basis van de verhouding van wat de gezamenlijke gemeenten en provincies in het afgelopen jaar ook daadwerkelijk hebben ontvangen uit het BCF[63].

Aan de hand van de realisatiecijfers wordt in het Financieel Jaarverslag Rijk de definitieve ruimte onder het BCF-plafond bepaald. Het verschil tussen de voorlopige afrekening die bij Miljoenennota 2020 heeft plaatsgevonden (€ PM mln.) en de definitieve ruimte onder het plafond (€PM mln.), wordt bij Voorjaarsnota verrekend met het Gemeentefonds en Provinciefonds.

In de volgende tabel worden de openstaande voorschotten weergegeven. Er zijn in 2020 meer nieuwe voorschotten verstrekt dan afgerekend. Het openstaande saldo aan voorschotten is daarom gestegen in 2020.

Tabel 35 Voorschotten Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1)	
Saldo per 1 januari 2020	**151.074.214**
Bedrag nieuwe voorschotten 2020	PM
Bedrag afgerekende voorschotten 2020	PM
Saldo per 31 december 2020	PM

[63] https://vng.nl/files/vng/brieven/2013/attachments/130120_conclusies_bofv_in_casu_onderhandelaarsakkoord.pdf

Artikel 9 Douane

A. Algemene doelstelling

Algemene en operationele doelstelling Douane

De Douane houdt toezicht op het EU-grensoverschrijdende goederenverkeer, heffen en innen invoerrechten en belastingen en handhaven wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid, economie, gezondheid en milieu. Daarnaast draagt de Douane zorg voor een zoveel mogelijk juiste, tijdige en volledige inning van accijnzen en verbruiksbelastingen. Zo draagt zij bij aan een solide financiering van de publieke taken, aan een veilige samenleving en aan een sterke, aantrekkelijke en eerlijke (interne) markt.

De Douane voert haar opdrachten uit op grond van het Douanewetboek van de Unie (DWU) en tientallen Europese verordeningen. Samen met andere lidstaten en de Europese Commissie stelt Nederland deze EU-wetgeving vast en wordt het Europees douanebeleid geformuleerd. In de Wereld Douane Organisatie werkt Nederland ook mondiaal aan beleidsvorming op douaneterrein. Hierdoor profiteert het bedrijfsleven in én buiten de EU van gestroomlijnde procedures.

De opgave wordt samengevat met de letters ABC:
- Afdracht van douanerechten, belastingen bij invoer en binnenlandse accijnzen (A)
- Bescherming van de samenleving tegen onveilige en ongewenste goederen (B)
- Bijdrage aan de versterking van de Nederlandse en Europese concurrentiepositie (C)

B. Rol en verantwoordelijkheid

Op grond van het Douanewetboek van de Unie (DWU), Europese verordeningen, de Algemene douanewet en andere nationale wet- en regelgeving handhaaft de Douane fiscale en niet-fiscale wet- en regelgeving.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een regisserende rol op het terrein van het beleid en de wet- en regelgeving inzake douaneformaliteiten en douanerechten. Dit is hoofdzakelijk Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving inzake binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen.

De minister bevordert via de inzet van de Douane de naleving van wet- en regelgeving. Dit gebeurt door het leveren van passende en faciliterende dienstverlening door bijvoorbeeld zorg te dragen voor een goed werkend aangiftesysteem. Maar ook door processen juist en tijdig uit te voeren, door adequaat toezicht uit te oefenen en door naleving te stimuleren en waar nodig deze naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

De algemene doelstelling komt voor de Douane tot uiting in de doelstellingen voor Afdracht, Bescherming en Concurrentiepositie.

Tabel 36 Realisatie prestatie-indicatoren Douane (meetbare gegevens)

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Juiste invoeraangiften	n.v.t.[1]	91	97	≥ 100	-
Uitvoering afspraken niet-fiscale taken	n.v.t.[2]	n.v.t.	n.v.t.	≥ 95	
Waardering bedrijfsleven	104,3	107,2	105,8	≥ 100	-

1 Deze meting is voor 2017 niet beschikbaar
2 In verband met de nieuwe indicator zijn van eerdere jaren geen waarden opgenomen

Met deze prestatie-indicatoren laat de Douane duidelijker de relatie zien tussen de strategische doelen en de prestaties. De indicator juiste invoeraangiften voor de doelstelling Afdracht is nog niet gerealiseerd en de indicator waardering bedrijfsleven voor de doelstelling Concurrentiepositie is wel gerealiseerd. De realisatie van de doelstelling Beschermen wordt voor het eerst verantwoord in het jaarverslag 2020. Voor 2019 is sprake van een procesmatige terugkoppeling in aanloop naar de verantwoording vanuit de nieuwe indicator «Uitvoering afspraken niet-fiscale taken». De prestatie-indicatoren worden hierna toegelicht.

Toelichting

Afdracht

De Douane zorgt dat belastingopbrengsten zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn.

Juiste invoeraangiften
De Douane zorgt dat afdracht van douanerechten, belastingen bij invoer en binnenlandse accijnzen zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn. Dit houdt in dat de verschuldigde douanerechten en belastingen worden vastgesteld, geheven en geïnd. De geïnde bedragen worden afgedragen aan:
- de Europese Unie (douanerechten);
- de Nederlandse schatkist (accijnzen en verbruiksbelastingen en omzetbelasting bij invoer).

De juistheid van de invoeraangifte is een belangrijke graadmeter voor het vaststellen van de fiscale compliance. Een juiste invoeraangifte betekent dat de juiste afdracht van de bij invoer verschuldigde belastingen kan worden vastgesteld. Door nalevings-, toezichts- en handhavingsinterventies beïnvloedt de Douane de compliance, met als doel deze jaarlijks op een hoger peil te brengen. De prestatie-indicator 'Juiste invoeraangiften' geeft weer hoe groot het aandeel juiste invoeraangiften is ten opzichte van het totaal aantal invoeraangiften. Meer specifiek gaat het om de invoeraangiften die voldoen aan de wettelijke eisen voor een juiste aangifte en zijn ingediend in ons aangiftesysteem. Dit wordt uitgedrukt in een indexcijfer, waarbij 2016 als indexjaar geldt. Voor 2020 is de streefwaarde voor prestatie-indicator A ≥100.

[PM verantwoording 2020… (waarschijnlijk eerste week feb)]

Beschermen

De Douane beschermt de samenleving zo goed mogelijk tegen onveilige

en ongewenste goederen.

Uitvoering afspraken niet-fiscale taken
Deze B-doelstelling, beschermen van de samenleving, betreft onze niet-fiscale taken. Hieronder valt een breed scala van taken op het terrein van veiligheid, milieu, flora en fauna, gezondheid en cultuur. Dit houdt vooral in dat onveilige of ongewenste goederen de EU niet, of alleen onder bepaalde voorwaarden, mogen binnenkomen en vaak ook niet mogen verlaten. Bovendien geldt dat voor de uitvoer van bepaalde goederen beperkende maatregelen kunnen gelden en dat voorkomen moet worden dat goederen een ongewenste bestemming krijgen.

Deze opdrachtgevende beleidsdepartementen voor deze taak zijn de ministeries van Financiën, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Waterstaat, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Deze opdrachtgevers nemen hun verantwoordelijkheid voor de handhaving doordat zij in de voorbereiding van het jaarlijkse handhavingsplan aangeven welke beleidsverplichtingen er zijn en welke wensen zij hebben. De planning en realisatie van de afspraken over de uitvoering van onze taken is onderwerp van gesprek in het Opdrachtgevers-Opdrachtnemers-beraad Douane (OOD). De prestatie-indicator 'Uitvoering afspraken niet-fiscale taken' (B) is via dit beraad in overleg met de betrokken partijen ontwikkeld en richt zich op de mate waarin we de (periodieke) afspraken over deze taken uitvoeren. De doelstelling kent een vaste jaarlijkse streefwaarde van ≥95%.

PM activiteiten 2020

Concurrentiepositie

De Douane draagt bij aan het versterken van de concurrentiepositie van de Europese Unie.

Waardering bedrijfsleven
De Douane draagt bij aan versterking van de Nederlandse en Europese concurrentiepositie. Dit doet de Douane enerzijds door toe te zien op naleving van Europese maatregelen voor marktordening. Anderzijds bevordert de Douane een snelle en goede douaneafhandeling, resulterend in zo min mogelijk logistiek oponthoud en lage administratieve lasten en toezicht voor het bonafide bedrijfsleven.

De waardering van het bedrijfsleven is een indicator voor de doelstelling 'Versterken van de concurrentiepositie' (C-doelstelling). Voor het meten en verbeteren van onze dienstverlening aan het bedrijfsleven wordt het instrument Bewijs van Goede Dienst ingezet. Hierin zijn doelstellingen opgenomen die in samenspraak met het bedrijfsleven tot stand zijn gekomen en waaraan zowel het bedrijfsleven als de Douane grote waarde hecht. Deze doelstellingen zijn gericht op bijvoorbeeld bereikbaarheid, betrouwbaarheid, vakkennis en minimale verstoring van logistieke processen. Via de onder het bedrijfsleven gehouden Fiscale Monitor wordt onderzocht hoe de Douane op deze doelstellingen scoort. Met het bedrijfsleven wordt nauw overleg gepleegd over onze dienstverlening en toezicht. De score op de doelstellingen wordt jaarlijks gemeten. De waardering wordt als indexcijfer weergegeven met als indexjaar 2015.

PM activiteiten 2020

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 37 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 9 Douane (bedragen x € 1.000)[1]

	2016	2017	2018	2019 Realisatie	2020 Vastgestelde begroting	2020 Verschil
Verplichtingen				**393.471**	**441.226**	**440.852**	**374**
Uitgaven (1) + (2)				**391.518**	**424.280**	**440.852**	**– 16.572**
(1) Programma-uitgaven				**24.622**	**19.713**	**29.981**	**– 10.268**
Bekostiging				**0**	**0**	**0**
Overige bekostiging				0	0	0
Bijdragen aan ZBO's en RWT's					**1.012**	**0**	**1.012**
Overige bijdrage ZBO's/RWT's					1.012	0	1.012
Opdrachten				**21.804**	**15.686**	**27.881**	**– 12.195**
ICT opdrachten				1.059	1.356	3.769	– 2.413
Overige opdrachten				20.745	14.330	24.112	– 9.782
Bijdrage aan agentschappen				**2.818**	**3.015**	**2.100**	**915**
Bijdrage overige agentschappen				2.818	3.015	2.100	915
(2) Apparaatsuitgaven				**366.896**	**404.567**	**410.871**	**– 6.304**
Personele uitgaven				**364.127**	**402.265**	**404.202**	**– 1.937**
Eigen personeel				358.089	395.108	397.079	– 1.971
Inhuur externen				5.885	6.977	6.968	9
Overig personeel				153	180	155	25
Materiële uitgaven				**2.770**	**2.302**	**6.669**	**– 4.367**
ICT				704	730	5.145	– 4.415
Bijdrage aan SSO's					392	0	392
Overig				2.066	1.180	1.524	– 344
Ontvangsten				**990**	**1.037**	**605**	**432**
Apparaatontvangsten				990	1.037	605	432

1 Door het instellen van artikel 9 Douane per 1 januari 2019 zijn vergelijkende cijfers in eerdere jaren onderdeel van artikel 1 Belastingen. Alleen de directe verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de Douane, zoals personele en materiele uitgaven en de apparaatsontvangsten die direct aan het dienstonderdeel Douane kunnen worden toegerekend, zijn in artikel 9 verantwoord

E. Toelichting op de instrumenten

Uitgaven

Opdrachten (– € 12,2 mln.)

De uitgaven voor opdrachten vallen € 12,2 mln. lager uit dan begroot. Dit is onder meer door de vertraagde betalingen van scanapparatuur en accijnszegels (- € 3,6 mln.) en het lager uitvallen van (ICT gerelateerde) uitgaven (- € 2,4 mln.) aan de inrichting van het werkverdeelpunt, Douanewetboek van de Unie (DWU) en Data Center Services (DCS). Daarnaast heeft er een herschikking binnen artikel 9 plaatsgevonden om de betreffende middelen op de juiste subartikelen te verantwoorden. Als gevolg hiervan is de realisatie op onderhavig subartikel lager uitgevallen omdat de uitgaven op andere subartikelen worden verantwoord dan vooraf begroot (- € 2,6 mln.).

F. Douanebeleid en wetgeving

Context

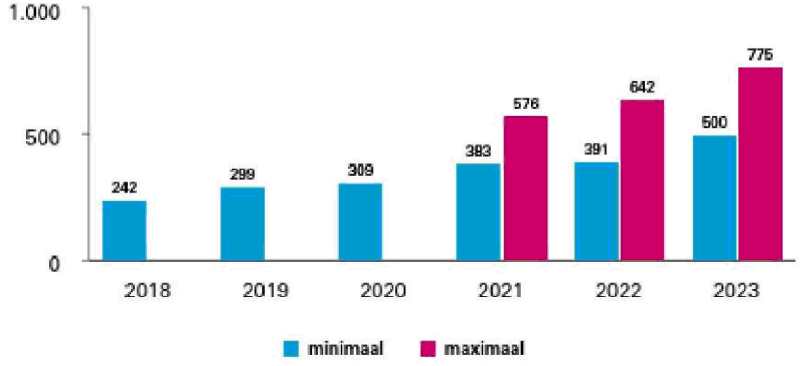
De stappen die in 2020 zijn gezet vloeiden voort uit de maatschappelijke context, de internationale positie en de speerpunten van de Douane. In internationale benchmarks op het gebied van logistiek en grensafhandeling behoort Nederland tot de top. De Douane heeft de ambitie om haar bijdrage aan die positie te continueren en een billijk evenwicht te bewaren tussen de invulling van de handhaving en het faciliteren van de logistiek. Het gaat dan om het controleren (en soms tegenhouden) van goederen op fiscale en veiligheidsaspecten, terwijl de Douane tegelijkertijd de logistieke stroom zo min mogelijk vertraagt.

Daarom gaat de Douane door met innoveren en zoekt de Douane onverminderd de samenwerking met partners in het publieke en private domein. Om onze internationale positie te behouden moet Nederland innoveren en anticiperen op technologieën en datastromen die bedrijven gebruiken in hun logistieke ketens.

De handhaving moet vernieuwd worden o.a. omdat het aantal aangiften fors stijgt. Deze stijging wordt veroorzaakt door autonome groei van e-commerce en door nieuwe Europese wet- en regelgeving. De Europese wet- en regelgeving verplicht ondernemers vaker en eerder aangifte te doen. De Douane wordt verplicht deze aangiften real time op risico's te beoordelen.

De groei van het aantal aangiften wordt als volgt geprognotiseerd.

Figuur 8 Scenario's volumegroei

Bron: Aangiftesysteem (AGS) Douane

In 2020 is daarom de strategie herijkt. De strategie steunt nu op de volgende drie doelen:

Slimme handhaving, soepele logistiek: de wijze waarop de Douane haar kerntaken vervuld is gebaseerd op onze visie dat de Douane toezicht houdt op honderd procent van de goederen met een verminderd aantal interventies op logische momenten in de logistieke keten van het bonafide bedrijfsleven. Om dit te bereiken maakt de Douane onderscheid tussen goederenstromen en de handhaving hierop: bedrijven de aandacht geven die past bij hun nalevingsgedrag.

Data-gedreven organisatie: de forse versnelling in de modernisering, innovatie en gedifferentieerde handhaving betekent ook dat de Douane haar in de uitvoering in hogere mate laten leiden door data en de kennis/informatie die daaruit kan worden afgeleid.

Professionele en integere Douane: De Douane wil een wendbare en integere organisatie zijn met een evenwichtig personeelsbestand. Wendbaar wil zeggen dat de Douane ontwikkelingen in de omgeving tijdig onderkent en hierop anticipeert. Evenwichtig betekent dat het personeelsbestand een goede afspiegeling is van de maatschappij waardoor we een herkenbare overheid blijven. Integer houdt in dat het personeel van de Douane eerlijk en betrouwbaar is en volledig ten dienste van de belangen van de Nederlandse en Europese samenleving opereert.

Ook is een start gemaakt met herziening van het algemene douanebeleid. De belangrijkste aanscherping hierin ziet op effectiviteit: het versterkt inzetten op de beweging van sturing op *output* naar sturing op *outcome*. Hiermee volgen we ook een aantal van de conclusies en adviezen van de beleidsdoorlichting Douane die in 2020 door het Kabinet aan de Tweede Kamer is aangeboden.

Deze *outcome*, het (maatschappelijke) effect, zal steeds meer de kern van het beleid, de strategie en uitvoering van de handhaving gaan bepalen. Data-gestuurde differentiatie in de handhaving is hierin een belangrijke pijler. De beoogde *outcome* valt binnen de beleidsterreinen van onze opdrachtgevers. Dat betekent dat de Douane met de opdrachtgevers vooraf gaat benoemen waar de handhaving zich op richt, wat we daarmee willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Onderstaande tabel geeft de aantallen correcties en processen-verbaal (PV) weer die voortvloeien uit de controles van de Douane.

Tabel 38 Kengetallen

	2018	2019	2020
Correcties en processen-verbaal Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu (VGEM) (aantallen x 1.000)			
Correcties scan- en fysieke controles vracht	6,9	7,5	-
Correcties koeriers en postzendingen	13,6	7,8	-
Correcties passagiers	15,1	17,4	-
Correcties ambulante controles binnenland/buitengrens	1,4	1,6	-
Correcties administratieve controles	0,2	0,1	-
Processen-verbaal	12,8	9,1	-
Ontwikkeling waarde Nederlandse internationale handel			-
Aantal aangiftere-gels import, export en transit (aantallen x 1 mln.)	181,6	232,2	-

Toelichting

PM

Artikel 11 Financiering staatsschuld

A. Algemene doelstelling

Schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke rentekosten onder acceptabel risico voor de begroting.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de financiering van de staatsschuld. Het doel is om de schuld tegen zo laag mogelijke kosten met een acceptabel risico voor de begroting te financieren. De wettelijke basis voor deze verantwoordelijkheid is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016.[64] Het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën is namens de minister van Financiën verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld. Voor de inrichting van het risicobeleid en het financieringsbeleid baseert het Agentschap zich onder meer op de internationale richtlijnen voor staatsschuldfinanciering die zijn opgesteld door het IMF[65]. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn transparantie, consistentie en een goede verhandelbaarheid van Nederlands schuldpapier. Het beheersen van de risico's betreft onder andere het renterisico, valutarisico en kredietrisico.

Aan het einde van ieder jaar wordt het financieringsplan opgesteld voor het nieuwe jaar. Dit plan wordt in december gepresenteerd in de zogeheten Outlook[66]. Hierin wordt uiteengezet hoe de Staat in het komende kalenderjaar de schuldfinanciering zal uitvoeren. De kapitaalmarktfinanciering ligt dan (binnen een bepaalde onzekerheidsmarge) voor een jaar vast. Schommelingen in de financieringsbehoefte worden vervolgens primair opgevangen op de geldmarkt. Deze werkwijze maakt het financieringsbeleid consistent en transparant en draagt bij aan het betrouwbare imago van de Nederlandse staat op de financiële markten.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten wordt minimaal één keer in de zeven jaar het renterisicokader herzien. Daarnaast wordt het kader één keer in de twee jaar intern geëvalueerd. Het huidige kader is in 2020 ingegaan en geldt tot en met 2025. De belangrijkste elementen zijn een verlenging van de looptijd van de schuldportefeuille. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd. Voor het beheersen van de renterisico's worden twee risicomaatstaven gehanteerd: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het renterisicobedrag (RRB). Het RRB is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

C. Beleidsconclusies

De financieringsbehoefte is in 2020 fors toegenomen en meerdere keren bijgesteld als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is het financieringsplan van het Agentschap, dat normaal gesproken alleen in december wordt gepubliceerd, gedurende het jaar twee keer naar boven toe bijgesteld. Zowel de kapitaalmarktfinanciering als de geldmarktfinanciering zijn veel groter (€ 35,2 mld. groter) geweest dan verwacht. Het Agentschap heeft marktpartijen daar tijdig van op de hoogte gebracht middels persberichten en de financiering ervan is volgens planning verlopen. De instrumenten die het Agentschap tot zijn beschikking heeft, hebben naar behoren gefunctioneerd.

Het huidige beleidskader is in 2020 ingegaan en geldt tot en met 2025. In het beleidskader zal de komende jaren worden ingezet op een verdere

64 Stb. 2017, 139.
65 IMF Revised guidelines for public dept management, april 2014
66 Outlook 2020: Kamerstukken II 2019-2020, 35300-IX, nr. 12.

verlenging van de gemiddelde looptijd van de schuld- en swapportefeuille, van 6,4 jaar eind 2019 richting de 8 jaar eind 2025. Hierdoor worden de huidige lage rentes voor een langere periode vastgelegd en wordt meer budgettaire zekerheid gecreëerd voor de middellange termijn. De looptijd van de portefeuille kan in de tijd fluctueren, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financieringsbehoefte. Daarom is een bandbreedte vastgesteld van 6 tot 8 jaar waarbinnen de gemiddelde looptijd van de staatsschuld mag fluctueren. Daarnaast is een grens voor het renterisicobedrag (RRB) vastgesteld van 30%. Het RRB is dat deel van de staatsschuld waarop de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

Wanneer de financieringsbehoefte onverwacht sterk oploopt – zoals in 2020 als gevolg van de coronacrisis- wordt deze in eerste instantie voor een groot deel opgevangen door kortetermijnfinanciering op de geldmarkt, hetgeen automatisch onder het RRB valt. Bij een oplopende staatsschuld is de 30 procent RRB-grens daardoor nog actueler geworden. Het Agentschap volgt de ontwikkeling van het RRB en de gemiddelde looptijd nauwlettend en verschuift zoveel geldmarktfinanciering als nodig naar leningen met langere looptijden. Dit heeft het Agentschap in 2020 met name na de zomer sterk ingezet. Het Agentschap heeft in 2020 ook rentederivaten voortijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het RRB bij te sturen conform doelstellingen.

De rentepercentages voor schuldfinanciering zijn in 2020 gedaald. Op de kapitaalmarkt is de gemiddelde 10-jaarsrente op Nederlandse staatsobligaties gedaald naar een niveau van –0,49% ultimo 2020. De rentes op korte leningen waren net als in 2019 negatief. Mede door de lage rente is het Agentschap erin geslaagd de nieuw te financieren schuld tegen rentebaten of relatief beperkte rentekosten te financieren, met een acceptabel risico voor de Rijksbegroting. In de Outlook 2020 werd een bandbreedte voor kapitaalmarktfinanciering ofwel voor staatsobligaties van € 21-26 mld. aangekondigd om uit te geven. Met een uitgifte van € 41,2 mld. aan staatsobligaties heeft het Agentschap meer dan de in de Outlook 2020 aangekondigde bandbreedte uitgegeven als gevolg van de coronacrisis. De markt is tijdig op de hoogte gebracht van de verhoogde financiering en heeft dit goed kunnen absorberen.

In 2020 is voldaan aan de streefwaarden voor de risico-indicatoren conform het pad uit het beleidskader 2020-2025. De gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille bedroeg eind 2020 6,9 jaar. Dat is binnen de bandbreedte van 6,0 jaar en 8,0 jaar. Het renterisicobedrag (RRB) is in 2020 met 18,8% van de staatsschuld ruim onder de maximumwaarde van 30% gebleven.

Financieringsactiviteiten in 2020

In onderstaande tabel is de omvang van de financieringsactiviteit per instrument weergegeven, evenals de begin- en eindstanden van de uitstaande schuld.[67]

[67] De actuele stand van de staatsschuld wordt maandelijks gepubliceerd op www.dsta.nl

Tabel 39 Uitstaande standen, leningen en aflossingen per instrument (bedragen x € 1 mld.)[1]

Instrument	Uitstaande stand per 1-1	Totaal uitgegeven	Totaal afgelost	Uitstaande stand per 31-12
Vaste schuld (kapitaalmarkt)	**289,1**	**41,2**	**– 29,8**	**300,6**
Dutch State Loan (DSL) + grootboeken	289,1	41,2	– 29,8	300,6
MTN (Propertize)	0,0	0,0	0,0	0,0
Vaste schuld (Private loans)	**0,4**	**0,0**	**– 0,1**	**0,3**
Private loans	0,2	0,0	0,0	0,1
Private loans in foreign currency	0,2	0,0	0,0	0,2
Vlottende schuld (geldmarkt)	**18,0**	**295,7**	**– 261,8**	**51,9**
Dutch Treasury Cerfitficate (DTC)	16,4	93,2	– 57,7	51,9
Commercial Paper in EUR	0,0	24,3	– 24,3	0,0
Commercial Paper USD	0,7	38,5	– 39,2	0,0
Deposit borrow EUR	0,2	123,6	– 123,8	0,0
Deposit borrow USD	0,8	3,6	– 4,4	0,0
Sell Buy Back (SBB)	0,0	12,5	– 12,5	0,0
Vorderingen (geldmarkt)	**– 0,5**	**– 320,9**	**321,4**	**0,0**
Deposit lend	– 0,4	– 148,2	148,6	0,0
Buy Sell Back (BSB)	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurex repo	– 0,2	– 172,7	172,8	0,0
Overig	**6,8**			**– 4,6**
Cash collateral	10,0			6,7
Banksaldi totaal	– 3,2			– 11,2
Totaal leningen incl. collateral (=staatsschuld)	**317,6**			**359,4**
Totaal vorderingen	**– 3,7**			**– 11,2**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

De tabel laat zien dat het merendeel van de staatsschuld is gefinancierd

met langlopende staatsobligaties (DSL's). Maar tegelijk is ook te zien dat het grootste deel van de dagelijkse financieringsactiviteiten plaatsvindt op de geldmarkt. Door de korte looptijden wordt hier veel vaker afgelost en opnieuw geleend dan bij de langlopende leningen op de kapitaalmarkt. De omvang van de geldmarktfinanciering inclusief geldmarktuitzettingen op enig moment fluctueerde in 2020 tussen € 11,7 mld. en € 66,9 mld. De piek van € 66,9 mld. viel in augustus als gevolg van de toegenomen financieringsbehoefte vanwege de coronacrisis.

De basis van de korte financieringen wordt ingevuld met het DTC-programma. Dutch Treasury Certificates (DTC's) – ofwel schatkistpapier – zijn leningen met een looptijd variërend van drie tot zes maanden. Naast de DTC's is in 2020 voor de korte financiering gebruik gemaakt van Commercial Paper (CP). CP's hebben kortere looptijden, meestal tussen een week en drie maanden. Doordat ze flexibele start- en einddata hebben, kan met dit instrument goed worden ingespeeld op schommelingen in de financieringsbehoefte op de korte termijn. Als laatste zijn er leningen met zeer korte looptijden (dagen en weken) zoals deposito's en sell buy back's (SBB). Indien nodig kunnen overtollige middelen voor korte tijd uitgeleend worden via de geldmarkt of worden aangehouden bij DNB, bijvoorbeeld wanneer relatief veel belastinginkomsten binnenkomen of wanneer er relatief minder uitgaven zijn dan voorzien. Door de coronacrisis en de daarmee gepaard gaande onzekerheid rondom inkomsten en uitgaven is in 2020 het DNB-saldo hoger uitgekomen dan voorheen.

CP en deposito's kunnen worden uitgegeven in verschillende valuta. Vanwege de gunstige prijzen heeft het Agentschap in 2020 bijvoorbeeld gebruik gemaakt van CP in US dollars. Het wisselkoersrisico op leningen in buitenlandse valuta wordt altijd direct afgedekt met behulp van valutaswaps, zodat de rentelasten in euro's vastliggen.

De post cash collateral betreft de onderpanden die het Agentschap ontvangt doordat het totaal aan in het verleden afgesloten derivatencontracten door de lage rentestanden een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. Doordat rentederivaten voortijdig zijn beëindigd is deze totale waarde van het onderpand in 2020 afgenomen, hetgeen een verlagend effect heeft gehad op de EMU-schuld.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van de staatsobligaties die in 2020 zijn uitgegeven op de kapitaalmarkt en wat de effectieve rente was voor deze obligaties. Door het grote uitstaande volume en de langere looptijden van de staatsobligaties is het effect van deze leningen op de rentelasten van de Staat veel groter dan dat van de geldmarktleningen. Net als ieder jaar is een nieuwe 10-jaarslening uitgegeven. Het bedrag van € 14,0 mld. is verspreid over het jaar op vier verschillende dagen opgehaald. Ook is een nieuwe langlopende 30-jaarslening uitgegeven waarbij de veiling € 6,0 mld. heeft opgebracht. De 20-jaars groene obligatie (DSL 2040-01-15) is in 2020 twee keer heropend en hiermee is € 3,0 mld. opgehaald waardoor het totale volume van de groene obligatie eind 2020 € 9,0 mld. is. Daarnaast is een nieuwe 7-jaarslening uitgegeven waarbij een bedrag van € 13,1 mld. is opgehaald, verspreid over vier verschillende dagen en zijn een 6-jaarslening, een 8-jaarslening en een 27-jaarslening heropend.

Tabel 40 Schuldiuitgifte op de kapitaalmarkt in 2020[1]

Dutch State Loan (DSL)	Uitgifte datum	Totaal volume (in € mld.)	(Resterende) looptijd op uitgiftedatum (in jaren)	Effectieve rente (in %)
6-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2016		1,5		
DSL 2026-07-15 0,50 PCT (heropening)	11-2-2020	1,5	6,4	– 0,49%
7-jaars DSL - uitgegeven in 2020		13,1		
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (MTS)	26-5-2020	5,7	6,6	– 0,38%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	14-7-2020	3,4	6,5	– 0,48%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	13-10-2020	2,3	6,3	– 0,62%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	24-11-2020	1,6	6,1	– 0,66%
8-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2018		2,3		
DSL 2028-07-15 0,75 PCT (heropening)	8-9-2020	2,3	7,9	– 0,48%
10-jaars DSL - uitgegeven in 2020		14,0		
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (DDA)	10-3-2020	6,0	10,4	– 0,46%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	15-4-2020	2,3	10,3	– 0,12%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	12-5-2020	2,5	10,2	– 0,21%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	9-6-2020	3,2	10,1	– 0,15%
20-jaars groene obligatie - initieel uitgegeven in 2019		3,0		
DSL 2040-01-15 0,50 PCT (heropening)	14-1-2020	1,4	20,0	0,30%
DSL 2040-01-15 0,50 PCT (heropening)	23-6-2020	1,6	19,6	– 0,02%
27-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2014		1,4		
DSL 2047-01-15 2,75 PCT (heropening)	28-4-2020	1,4	26,7	0,08%
31-jaars DSL - uitgegeven in 2020		6,0		
DSL 2052-01-15 0,00 PCT (DDA)	22-9-2020	6,0	31,3	0,03%
Totaal		41,2		

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van het DTC programma. Het geeft aan wat aan schatkistpapier in 2020 is uitgegeven op de geldmarkt en wat hiervan de gemiddelde effectieve rente was. De gemiddelde effectieve rente van het schatkistpapier is voor heel 2020 negatief.

Tabel 41 Schuldуitgifte op de geldmarkt in 2020[1]

Dutch Treasury Certificate (DTC)	Aantal keren uitgegeven	Totaal volume (in € mld.)	(Resterende) gemiddelde looptijd op uitgiftedatum (in jaren)	Gemiddelde effectieve rente (in %)
DTC 2020-03-31	1	1,2	0,0	– 0,58%
DTC 2020-04-30	1	1,2	0,2	– 0,60%
DTC 2020-05-29	1	1,0	0,2	– 0,67%
DTC 2020-06-29	4	4,4	0,4	– 0,56%
DTC 2020-07-30	6	6,1	0,3	– 0,55%
DTC 2020-08-28	5	7,1	0,3	– 0,58%
DTC 2020-09-29	5	7,1	0,4	– 0,50%
DTC 2020-10-29	4	7,0	0,4	– 0,54%
DTC 2020-11-27	4	6,2	0,4	– 0,55%
DTC 2021-01-28	7	10,1	0,6	– 0,55%
DTC 2021-02-25	5	7,6	0,6	– 0,57%
DTC 2021-03-30	4	6,1	0,3	– 0,55%
DTC 2021-04-29	5	7,9	0,9	– 0,55%
DTC 2021-05-28	4	6,4	0,9	– 0,54%
DTC 2021-06-29	4	5,8	0,9	– 0,56%
DTC 2021-07-29	3	4,3	0,9	– 0,59%
DTC 2021-08-30	3	3,8	0,9	– 0,60%
Totaal		93,2		

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Verantwoording over de kengetallen: gemiddelde looptijd en renterisicobedrag

Zoals aangegeven hanteert het Agentschap voor het beheersen van de renterisico's twee risicomaatstaven: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het RRB.

Doordat de omvang van de swapportefeuille is afgenomen als gevolg van de voortijdige beëindiging van renteswaps, en door het aflopen van een deel van de swapcontracten, is de afhankelijkheid van swaps verder verminderd. Het verlengen van de gemiddelde looptijd richting de 8 jaar kan op verschillende manieren gerealiseerd worden. Eén van deze manieren kan zijn om alleen DSL's uit te geven met heel lange looptijden met daarbij relatief veel geldmarktleningen met korte looptijden aan te gaan. Een grote omvang van de geldmarkt brengt echter risico's voor de korte termijn met zich mee. Om het kortetermijnrisico te beperken is een grens voor het RRB ingesteld. Het gemiddelde RRB is over heel 2020 uitgekomen op 18,8%, ruim onder de grens van 30%.

Daarmee is het Agentschap er net als de afgelopen jaren in geslaagd om de indicatoren te laten voldoen aan de waarden die door het renterisico-kader worden voorgeschreven.

Tabel 42 Streefwaarde/maximale waarde en realisatie van gemiddelde looptijd en RRB – periode 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Gemiddelde looptijd (in jaren)					
Streefwaarde	5,5	6,0	6,3	6,4	6,0-8,0
Realisatie	5,6	6,0	6,4	6,6	6,9
RRB (in %)					
Maximale waarde RRB	18,0%	18,0%	18,0%	18,0%	30,0%
Realisatie gemiddelde RRB	15,3%	15,4%	13,7%	13,4%	18,8%

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 43 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 11 Financiering staatsschuld (bedragen x € 1 mln.)[1][2]

	Realisatie[1] 2016	Realisatie[1] 2017	2018	2019	Vastgestelde begroting 2020	2020	Verschil 2020
Verplichtingen	**43.840**	**54.275**	**45.831**	**40.638**	**35.097**	**35.171**	**– 74**
Uitgaven	**43.840**	**54.275**	**45.831**	**40.638**	**35.097**	**35.171**	**– 74**
Rente	**7.829**	**6.977**	**6.289**	**5.646**	**5.229**	**5.115**	**114**
Rentelasten vaste schuld	7.533	6.847	6.236	5.622	5.041	5.115	– 74
Rentelasten vlottende schuld	40	29	0	0	– 298	0	– 298
Voortijdige beëindiging schuld	254	100	53	23	11	0	11
Rentelasten derivaten kort	1	0	0	1	– 201	0	– 201
Rentelasten derivaten lang					676	0	676
Leningen	**36.000**	**47.286**	**39.533**	**34.976**	**29.851**	**30.039**	**– 188**
Aflossing vaste schuld	36.000	43.303	39.533	30.053	29.851	30.039	– 188
Mutatie vlottende schuld	0	3.983	0	4.923	0	0	0
Opdrachten	**11**	**13**	**9**	**16**	**16**	**17**	**– 1**
Overige kosten	11	13	9	16	16	17	– 1
Ontvangsten	**40.651**	**35.529**	**32.539**	**22.299**	**80.682**	**30.015**	**50.667**
Rente	**6.678**	**2.995**	**4.762**	**1.241**	**4.937**	**1.375**	**3.562**
Rentebaten vaste schuld	0	0	0	0	0	0	0
Rentebaten vlottende schuld	220	237	224	146	– 75	301	– 376
Voortijdige beëindiging schuld	0	0	0	0	0	0	0
Rente derivaten lang	1.087	1.210	1.202	1.095	1.699	1.074	625
Rente derivaten kort			1	0	– 211	0	– 211
Voortijdige beeindiging derivaten	5.371	1.547	3.335	0	3.524	0	3.524
Leningen	**33.973**	**32.534**	**27.777**	**21.058**	**75.745**	**28.640**	**47.105**
Uitgifte vaste schuld	28.957	32.534	23.637	21.058	41.212	28.640	12.572
Mutatie vlottende schuld	5.016	0	4.140	0	34.533	0	34.533
Overige baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.
2 De rentelasten en -baten voor rentederivaten waren tot en met begrotingsjaar 2015 onderdeel van de rentelasten en -baten vaste en vlottende schuld. Met ingang van begrotingsjaar 2016 worden deze apart getoond.

E. Toelichting op de instrumenten

Toelichtingen moeten nog worden aangepast naar de laatste stavaza bgvb tabel

Verplichtingen en uitgaven

Rente (- € 82 mln.)

Rente vaste schuld (- € 93 mln.)
De rentelasten op de vaste schuld zijn in 2020 € 93 mln. lager uitgevallen. Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. De daadwerkelijke rentepercentages waren lager dan de rentepercentages die zijn gebruikt tijdens het opstellen van de begroting. Daarnaast zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van de hogere schulduitgifte op de kapitaalmarkt ten opzichte van

het financieringsplan tegen negatieve rentepercentages. Tenslotte zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van vervroegde aflossingen tussen begin september 2019 en eind december 2019 na het opstellen van de begroting over 2020.

Uitgaven bij voortijdige beëindiging (+ € 8 mln.)
In 2020 is voor in totaal € 0,36 mld. aan staatsobligaties met een korte resterende looptijd voortijdig afgelost. Het voortijdig aflossen brengt vanwege de huidige rentestand kosten met zich mee. In 2020 bedroegen deze kosten € 8 mln. Doordat de rente de afgelopen jaren is gedaald, is de prijs waartegen een obligatie wordt ingekocht hoger dan de nominale waarde. Het verschil resulteert in een uitgave bij voortijdige beëindiging. Tegenover deze uitgaven staan lagere rentelasten in 2020 omdat over de ingekochte obligaties geen rente meer betaald wordt.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 4 mln.)
In verband met de overgang van de waardering van rentederivaten van EONIA naar €STR is sprake van een eenmalige incidentele last van € 4 mln. *PM definitieve tekst volgt nog.*

Leningen (- € 192 mln.)

Aflossing vaste schuld (- € 192 mln.)
De aflossingen op de vaste schuld worden bepaald door de uitgifte van leningen in het verleden en zijn afhankelijk van de looptijd van de diverse uitgiftes. De aflossingen zijn lager uitgevallen doordat er tussen het opstellen van de begroting in september en het einde van dat jaar (in dit geval dus 2019) nog inkopen hebben plaatsgevonden van obligaties die een aflosdatum in 2020 hadden. Het vervroegd aflossen van schuld wordt gedaan uit hoofde van efficiënt cashmanagement.

Ontvangsten

Rente (+ € 3,5 mld.)

Rentebaten vlottende schuld (- € 28 mln.)
De rentebaten op de vlottende schuld vallen lager uit als gevolg van wijzigingen in de omvang van de kortlopende schuld en de hoogte van de korte rente die minder negatief is dan de rente waarmee in de begroting rekening is gehouden. De lagere rentebaten zijn het saldo van meerdere mutaties die uit deze wijzigingen volgen.

Rentebaten derivaten lang (- € 10 mln.)
De rentebaten op derivaten zijn lager uitgevallen als gevolg van de gerealiseerde rentepercentages op de variabele delen van de renteswaps en als gevolg van de voortijdige beëindiging van rentederivaten.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 3,5 mld.)
Het Agentschap heeft in 2020 rentederivaten voortijdig beëindigd. Dit wordt gedaan om het renterisico op de schuldportefeuille bij te sturen. Bij de voortijdige beëindiging van renteswaps wordt de netto contante waarde van de toekomstige rentestromen in één keer in het jaar waarin de voortijdige beëindiging van derivaten plaatsvinden, ontvangen, hetgeen de EMU-schuld met hetzelfde bedrag verlaagt.

Leningen (+ € 50,3 mld.)

Uitgifte vaste schuld (+ € 12,6 mld.)
De uitgegeven vaste schuld (staatsobligaties) is € 12,6 mld. hoger uitgevallen door de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Mutatie vlottende schuld (+ € 37,8 mld.)
De eindstand van de uitstaande schuld op de geldmarkt is het gevolg van

meerdere cash- management ontwikkelingen gedurende het jaar. Met name door de ontwikkeling van het kassaldo, dat als gevolg van de coronacrisis heeft geresulteerd in een significant tekort, is de omvang van de vlottende schuld in 2020 toegenomen.

Artikel 12 Kasbeheer

A. Algemene doelstelling

Optimaal kasbeheer van het Rijk en van de instellingen die aan de schatkist zijn gelieerd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het beheer van publieke middelen en de bijbehorende geldstromen. Het doel is dat publieke middelen doelmatig worden beheerd en financiële risico's worden voorkomen. De wettelijke basis voor deze uitvoerende rol is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016[68], nader uitgewerkt in de Regeling schatkistbankieren RWT's en andere rechtspersonen (voor RWT's)[69], de Wet financiering decentrale overheden[70] (voor decentrale overheden), de Wet financiering sociale verzekeringen[71] en de Zorgverzekeringswet[72] (voor sociale fondsen) en de Regeling Agentschappen[73] (voor agentschappen).

Het kasbeheer is onder te verdelen in het schatkistbankieren en het betalingsverkeer van de rijksoverheid.

Bij schatkistbankieren heeft de minister van Financiën een beleidsmatige en uitvoerende rol. De uitvoering van het schatkistbankieren is belegd bij het Agentschap van de Generale Thesaurie. Schatkistbankieren houdt in dat instellingen hun liquide (overtollige) publieke middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën (de schatkist). De publieke middelen verlaten de schatkist niet eerder dan noodzakelijk voor de uitvoering van de publieke taak. Daarnaast kunnen onder voorwaarden sommige categorieën deelnemers aan schatkistbankieren ook leningen afsluiten.

Het schatkistbankieren heeft drie doelstellingen: reductie van de EMU-schuld, risicoreductie en doelmatig kasbeheer. Door alle overtollige middelen binnen de overheid te concentreren bij het ministerie van Financiën vermindert de leenbehoefte van de overheid als geheel. Deze lagere leenbehoefte zorgt voor een lagere EMU-schuld. Het risico dat deelnemers lopen met hun overtollige middelen is kleiner doordat er minder geld bij externe partijen in beheer is. Het kasbeheer is doelmatiger doordat, over de gehele collectieve sector bezien, deelnemers met een leenfaciliteit besparen op hun rentekosten omdat het ministerie van Financiën tegen lagere rentetarieven uitleent dan marktpartijen.

Het betalingsverkeer van het Rijk wordt door commerciële banken uitgevoerd. Periodiek wordt hiertoe het betalingsverkeer, dat verdeeld is over percelen, aanbesteed. Het Ministerie van Financiën coördineert deze aanbestedingen. Door de aanbesteding worden banken geprikkeld om hun diensten tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding aan te bieden.

De doelstelling van het betalingsverkeer is het waarborgen en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening en het bewaken van de kosten hiervan.

Prestatie-indicatoren en kengetallen

Voor het schatkistbankieren zijn nog geen prestatie-indicatoren gedefinieerd. Het Agentschap onderschrijft dat een goede indicator van nut kan zijn bij het bepalen of beleid doeltreffend en doelmatig is uitgevoerd. Er wordt daarom nagedacht over de ontwikkeling van een zinvolle indicator,

[68] Stb. 2017, 139.
[69] Stcrt. 2017, 69130.
[70] Stb. 2013, 530.
[71] Stb. 2005, 36
[72] Stb. 2005, 358.
[73] Stcrt. 2012, 20 668.

inclusief bijbehorende norm of streefwaarde. Behalve het definiëren van een goede indicator moet ook worden nagedacht over het ontsluiten van betrouwbare data voor de verantwoording. De ontwikkelingen op dit terrein zijn nog niet ver genoeg om reeds in de begroting van 2020 een goede prestatie-indicator op te nemen. Naar verwachting zal dit in de begroting van 2021 wel het geval zijn. Wel kent het schatkistbankieren een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangehouden en uitgeleende middelen én wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Doordat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt.

C. Beleidsconclusies

In de begroting van 2020 waren geen beleidswijzigingen voor het schatkistbankieren en het betalingsverkeer voorzien. Wel is in 2020 de aanbestedingsprocedure afgerond voor een nieuw systeem voor het schatkistbankieren. Met dit nieuwe systeem wil het ministerie haar dienstverlening verder professionaliseren en toekomstbestendig maken, werkprocessen automatiseren en de gebruikers van het schatkistbankieren een nieuwe en solide gebruikersomgeving bieden waarin zij op eenvoudige en efficiënte wijze veel zaken zelf kunnen regelen. De eerste fase van de implementatie van het nieuwe systeem is in 2020 gestart en het project zal doorlopen tot eind 2021.

Voor het betalingsverkeer is in 2020 de aanbesteding voor de credit cards afgerond. De migratie naar de nieuwe leverancier loopt nog door in het eerste kwartaal van 2021. Tevens stonden de aanbestedingen voor het betalingsverkeer voor de departementen en e-betalen in 2020 gepland. Door de coronacrisis heeft de aanbesteding van het betalingsverkeer voor departementen, die in april gepland stond, een vertraging opgelopen en is uiteindelijk in december voorlopig gegund. De planning van de aanbesteding van e-betalen is hierdoor ook uitgesteld en zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2021 worden afgerond.

Kengetallen

Het schatkistbankieren kent een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangehouden en uitgeleende middelen én wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Doordat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt.

Tabel 44 Deelnemers en omvang middelen (ultimo 2020)

	Aantal deelnemers	Overtollige middelen in rekening-courant en deposito (bedragen x € 1 mld.)	Verstrekte leningen en roodstand (bedragen x € 1 mld.)
Agentschappen	PM	PM	PM
RWT's en derden	PM	PM	PM
Sociale fondsen	PM	PM	PM
Decentrale overheden	PM	PM	
Totaal	PM	PM	PM

Tabel 45 EMU-schuldreductie (ultimo 2020)	
In miljarden euro	PM
In procenten bbp	PM

[EE((1]Even tijdlijn in de gaten houden want eind januari versturen we Kamerbrief met uitkomst definitieve gunning, dan naar verwijzen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 46 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 12 Kasbeheer (bedragen x € 1 mln.)[1]

	2016	2017	2018	2019	Realisatie[1] 2020	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Verplichtingen	**1.509**	**1.553**	**2.951**	**1.384**	**358**	**1.531**	**– 1.173**
Uitgaven	**1.509**	**1.553**	**2.951**	**1.384**	**1.802**	**1.531**	**271**
Rente	**38**	**29**	**31**	**28**	**35**	**31**	**4**
Rentelasten	38	29	31	28	35	31	4
Uitgaven bij voortijdige beëindiging (hoofdsom)	0	0	0	0	0	0	0
Leningen	**1.350**	**1.523**	**2.213**	**1.312**	**1.768**	**1.500**	**268**
Verstrekte leningen	1.350	1.523	2.213	1.312	1.768	1.500	268
Mutaties in rekening-courant en de-positio's	**120**	**0**	**708**	**45**	**0**	**0**	**0**
Agentschappen	120	0	0	45	0	0	0
RWT's en derden	0	0	0	0	0	0	0
Sociale fondsen	0	0	0	0	0	0	0
Decentrale Overheden	0	0	708	0	0	0	0
Ontvangsten	**8.657**	**6.063**	**10.747**	**10.915**	**1.426**	**7.771**	**– 6.345**
Rente	**177**	**146**	**120**	**110**	**106**	**99**	**7**
Rentebaten	174	141	118	109	105	99	6
Ontvangsten bij voortijdige beëindiging	3	4	2	1	1	0	1
Leningen	**1.660**	**1.886**	**2.126**	**992**	**1.320**	**1.347**	**– 27**
Ontvangen aflossingen	1.660	1.886	2.126	992	1.320	1.347	– 27
Mutaties in rekening-courant en de-positio's	**6.820**	**4.031**	**8.501**	**9.813**	**0**	**6.325**	**– 6.325**
Agentschappen	0	47	209	0	0	0	0
RWT's en derden	137	805	2.015	1.293	0	0	0
Sociale fondsen	5.803	2.766	6.277	7.028	0	6.325	– 6.325
Decentrale Overheden	880	413	0	1.492	0	0	0

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

E. Toelichting op de instrumenten

Wordt na 8-2 geactualiseerd. De teksten hieronder zijn nog de teksten uit het jaarverslag 2019.

Het ministerie van Financiën is de uitvoerder van schatkistbankieren en beheert de aangehouden (liquide) middelen en de leningen. Het ministerie heeft geen zicht op de beweegredenen van instellingen om leningen aan te gaan of meer of minder middelen aan te houden op rekeningencourant en/of deposito's en rapporteert alleen over de totale omvang ervan per deelnemersgroep.

Verplichtingen en uitgaven

Leningen (- € 188 mln.)
Het bedrag aan verstrekte leningen is in 2019 € 188 mln. lager dan in de begroting werd geraamd. De leningen verstrekt aan de agentschappen zijn € 290 mln. lager uitgevallen dan begroot. De leningen verstrekt aan RWT's zijn € 102 mln. hoger uitgevallen dan begroot.

Mutaties in rekening-courant en deposito (+ € 45 mln.)
Alle deelnemers aan het schatkistbankieren hebben één of meerdere rekeningen-courant waarop zij tegoeden aanhouden. Een daling van het saldo van de rekening-courant en deposito's betekent een uitstroom van geld en is daarom een uitgave voor de Staat. Een stijging van het saldo leidt tot een ontvangst. In 2019 is het saldo van de rekening-courant van de agentschappen met € 45 mln. afgenomen.

De mutaties van de RWT's en derden, de sociale fondsen en de decentrale overheden staan aan de ontvangstenkant en zijn in totaal € 1.372 mln. hoger dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door een hoger dan verwachte toename van het rekening-courant saldo van de RWT's en derden, die € 1.293 mln. hoger is dan in de begroting geraamd. De toename van de rekening-courantstanden van de sociale fondsen is € 312 mln. lager dan geraamd. De toename van het rekening-courantsaldo van de decentrale overheden is € 392 mln. hoger dan in de begroting geraamd.

Ontvangsten

Leningen (+ € 45 mln.)
In 2019 is er voor € 45 mln. meer aan leningen afgelost dan in de begroting werd geraamd. Dit komt met name omdat deelnemers de mogelijkheid hebben om hun leningen (deels) vervroegd af te lossen, bijvoorbeeld bij verkoop van de activa waarvoor was geleend. In 2019 is door zowel agentschappen als RWT's in beperkte mate gebruik gemaakt van de mogelijkheid om leningen vervroegd af te lossen.

Mutaties in rekening-courant en deposito's (+ € 1.372 mln.)
De toelichting op deze post bevindt zich hierboven aan de uitgavenzijde.

5. Niet-beleidsartikelen

Artikel 8 Apparaat kerndepartement

A. Apparaatsuitgaven kerndepartement/Tabel Budgettaire gevolgen

Op dit artikel staan alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van het ministerie van Financiën, inclusief de Auditdienst Rijk (ADR) en Domeinen Roerende Zaken (DRZ),[74] met uitzondering van de Belastingdienst en Douane (zie artikel 1 en 9). Het omvat de uitgaven voor ambtelijk personeel, de inhuur van externen en materieel (waaronder huisvesting, ICT en bijdragen aan gecentraliseerde diensten) voor het kerndepartement.

Tabel 47 Budgettaire gevolgen van beleid, niet-beleidsartikel 8 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**222.645**	**218.809**	**233.545**	**266.444**	**291.278**	**266.049**	**25.229**
Uitgaven	**221.938**	**218.518**	**234.326**	**254.814**	**283.178**	**266.049**	**17.129**
Personeel Kerndepartement	**155.780**	**155.195**	**162.798**	**176.463**	**198.229**	**184.300**	**13.929**
waarvan: Eigen personeel	144.572	146.100	150.495	162.910	182.850	175.027	7.823
waarvan: Inhuur externen	10.610	8.769	11.433	12.989	14.559	8.767	5.792
waarvan: Overige personeel	598	327	870	564	820	506	314
Materieel Kerndepartement	**66.158**	**63.322**	**71.528**	**78.351**	**84.949**	**81.749**	**3.200**
waarvan: ICT	5.432	6.239	10.188	9.891	13.270	12.743	527
waarvan: bijdrage aan SSO's	37.342	34.147	37.559	42.956	43.198	39.208	3.990
waarvan: Overige materieel	23.384	22.935	23.782	25.504	28.481	29.798	– 1.317
Ontvangsten	**51.786**	**50.916**	**45.567**	**53.560**	**55.102**	**51.837**	**3.265**

Verplichtingen (+ € 26,1 mln.)

Ten opzichte van de ontwerpbegroting wordt het verplichtingenbudget met € 26,1 mln. overschreden. Dit hangt voor € 19,6 mln. samen met hogere uitgaven (zie hiervoor de toelichting onder uitgaven). Verder hangt het voor € 3,8 mln. samen met een meerjarige verplichting voor het project Schatkistbankieren.

Uitgaven (+ € 19,6 mln.)

Personeel Kerndepartement (+ €15,6 mln.)
Ten opzichte van de ontwerpbegroting worden de personele uitgaven met € 15,6 mln. overschreden. De loonkosten van eigen personeel zijn hoger vanwege een stijging van de cao-lonen en een stijging van de sociale premies (ca. € 6 mln.) en de incidentele extra uitgaven als gevolg van de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020 (ca. € 7 mln.). De overige extra middelen hebben met name betrekking op de extra benodigde capaciteit bij het kerndepartement uit oogpunt van de ontvlechting ontvlechting van de Belastingdienst. Dit heeft gevolgen voor de

[74] De programmagelden DRZ inzake de verkoop van inbeslaggenomen goederen worden verantwoord op begroting IV van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

aansturing en ondersteuning vanuit het kerndepartement.

Materieel Kerndepartement (+ € 4 mln.)
De materiële uitgaven zijn € 4 mln. hoger dan de stand in de ontwerpbegroting. Dit komt door hogere bijdragen aan SSO's aan onder andere de ICT-faciliteiten.

Ontvangsten (+ € 1,4 mln.)

Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn de ontvangsten € 1,4 mln. hoger dan begroot. Dit komt met name door de verkoop van een partij munten (DRZ).

B. Totaaloverzicht apparaatsuitgaven ministerie van Financiën

Onderstaande tabel geeft de totale apparaatsuitgaven voor Financiën weer. Dit betreft de gerealiseerde apparaatsuitgaven voor het kerndepartement, de Belastingdienst, de Douane en de zbo's/RWT's. Voor de AFM, DNB en de Waarderingskamer wordt de volledige overheidsbijdrage gebruikt voor hun apparaat.

Tabel 48 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/kosten inclusief agentschappen en Zelfstandige Bestuursorganen/Rechtspersonen met een wettelijke taak (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2020**
Totaal apparaatsuitgaven Ministerie van Financiën	3.437.400	3.155.797	3.211.376	3.165.530	2.997.646	3.134.708	– 137.062
Totaal departement	3.409.293	3.142.543	3.199.656	3.153.146	2.988.014	3.125.950	– 137.936
Kerndepartement	*221.938*	*218.518*	*234.326*	*254.814*	*279.934*	*266.049*	*– 13.885*
Belastingdienst	*3.187.355*	*2.924.025*	*2.965.330*	*2.531.436*	*2.356.798*	*2.449.030*	*– 92.232*
Douane	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*366.896*	*351.282*	*419.871*	*– 59.589*
Totaal apparaatskosten agentschappen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
DRZ	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*
Totaal apparaatskosten ZBO's en RWT's	28.107	13.254	11.720	12.384	9.632	8.758	874
Waarderingskamer	*1.305*	*1.574*	*1.887*	*2.011*	*2.017*	*1.953*	*64*
AFM	*397*	*339*	*361*	*450*	*624*	*505*	*119*
DNB	*1.676*	*3.341*	*4.472*	*1.980*	*1.926*	*1.300*	*626*
NLFI	*24.729*	*8.000*	*5.000*	*4.770*	*5.065*	*5.000*	*65*

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde apparaatsuitgaven kerndepartement per directoraat-generaal (DG) van het kerndepartement uitgesplitst.

Tabel 49 Apparaatsuitgaven kerndepartement per DG (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal kernde-partement	**221.938**	**218.518**	**234.326**	**254.815**	**279.933**
Generale Thesaurie	22.670	22.834	23.401	24.337	26.367
DG Rijksbe-groting	21.364	21.797	22.081	24.296	28.960
SG/pSG-cluster	164.112	159.341	173.205	189.245	203.932
DG Fiscale Zaken	13.792	14.546	15.639	16.936	20.674

Artikel 10 Nog onverdeeld

A. Tabel Budgettaire gevolgen

Tabel 50 Budgettaire gevolgen van beleid, niet-beleidsartikel 10 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**180.362**	**– 180.362**
Uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**175.432**	**– 175.432**
Programma onvoorzien	0	0	0	0	0	33.210	– 33.210
Apparaat onvoorzien	0	0	0	0	0	25.580	– 25.580
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	103.731	– 103.731
Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	12.911	– 12.911
Ontvangsten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

B. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen (- € 180,4 mln.)

De verplichtingenbegroting van artikel 10 is grotendeels gelijk aan de begroting van de kasuitgaven. Bij alle op- en afboekingen in 2020 waren de verplichtingen en de kas steeds aan elkaar gelijk. Vanwege het initiëel iets hogere verplichtingenbudget in de ontwerpbegroting 2020 is daarmee alleen de vrijval bij de verplichtingen € 4,9 mln. hoger, dan bij de kasuitgaven. Zie hieronder de verdere toelichting onder uitgaven.

Uitgaven

Programma onvoorzien (- € 33,2 mln.)
Per saldo is het budget van het programma onvoorzien ingezet voor:
- De opstartkosten Invest-NL en Invest-Internationaal. Het budget hiervoor stond gereserveerd op artikel 10 en voor 2020 is in totaal € 5 mln. overgeheveld naar artikel 3 van deze begroting;
- De dekking van fiscale uitvoeringskosten voor de maatregelen uit het Regeerakkoord, het Belastingplan 2020 en overige fiscale maatregelen. In 2020 is hiervoor € 7,2 mln. overgeheveld van artikel 10 naar artikel 1 van deze begroting;
- Het in lijn brengen van de middelen, voor o.a. de fiscale uitvoeringskosten, met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

Per saldo is € 7,5 mln. aan middelen niet aangewend en daarmee vrijgevallen.

Apparaat onvoorzien (- € 25,6 mln.)
Met een kasschuif van € 15,9 mln. in 2020 zijn de resterende middelen voor Beheerst vernieuwen in het gewenste ritme geplaatst. Verder is € 6,0 mln. ingezet als dekking voor diverse kleinere posten, zoals het project digitalisering schatkistbankieren en de onderzoeken naar varianten van betalen naar gebruik. Tot slot is € 3,7 mln. vrijgevallen.

Loonbijstelling (- € 103,7 mln.)
De loonbijstelling tranche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Daarnaast zijn in de cao Rijk 2018-2020 afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering

eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven. Deze compensatie (€ 90,9 mln.) is aan de personeelsbudgetten van de betreffende artikelen toegekend. Verder is ter dekking van de uitvoeringskosten als gevolg van de EU-richtlijn en -verordering voor btw e-commerce € 10 mln. kasgeschoven naar 2021. Tot slot is € 7,9 mln. vrijgevallen.

Prijsbijstelling (- € 12,9 mln.)
De prijsbijstelling tranche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Verder zijn middelen in lijn gebracht met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

6. Bedrijfsvoeringsparagraaf

In deze bedrijfsvoeringsparagraaf wordt nader ingegaan op de bedrijfsvoeringsvraagstukken die zich in 2020 bij het ministerie van Financiën hebben voorgedaan. De informatie in deze paragraaf geeft de Staten-Generaal de mogelijkheid om tot een afgewogen oordeel te komen over de stand van de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoeringsparagraaf is een uitzonderingsrapportage. Dit houdt in dat alleen majeure bedrijfsvoeringsvraagstukken hierin zijn opgenomen. Voor de overige onderdelen van de bedrijfsvoering is sprake geweest van ordelijk en beheerst verlopen bedrijfsprocessen.

Inleiding

PM

6.1 Uitzonderingsrapportage

a. Rechtmatigheid

PM

Tabel 51 Overzicht overschrijdingen rapporteringstoleranties fouten en onzekerheden Ministerie van Financiën (IXB) (bedragen x € 1.000)

Rapporteringstolerantie	Verantwoord bedrag	Rapporteringstolerantie voor fouten en onzekerheden	Bedrag aan fouten	Bedrag aan onzekerheden	Bedrag aan fouten en onzekerheden	Percentage aan fouten en onzeker-heden t.o.v. verant-woord bedrag

Toelichting op de tabel

PM

6.2 Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

PM

6.3 Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

PM

C. JAARREKENING

7. Departementale verantwoordingsstaat IXA en IXB

Tabel 52 Departementale verantwoordingsstaat 2019 Nationale Schuld (IXA) (Bedragen x € 1.000)[1]

		(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	**37.186.983**	**37.186.983**	**33.671.966**	**42.022.189**	**42.022.189**	**33.212.724**	**4.835.206**	**4.835.206**	**– 459.242**
	Beleidsartikelen	**37.186.983**	**37.186.983**	**33.671.966**	**42.022.189**	**42.022.189**	**33.212.724**	**4.835.206**	**4.835.206**	**– 459.242**
11	Financiering staatsschuld	35.655.308	35.655.308	24.178.000	40.638.066	40.638.066	22.299.175	4.982.758	4.982.758	– 1.878.825
12	Kasbeheer	1.531.675	1.531.675	9.493.966	1.384.123	1.384.123	10.913.549	– 147.552	– 147.552	1.419.583

1 De gerealiseerde bedragen zijn naar boven afgerond

PM. Tabellen zijn nog uit JV 2019. 8 februari volgt een eerste versie

Tabel 53 Departementale verantwoordingsstaat 2019 van het Ministerie van Financiën (IXB) (Bedragen x € 1.000)[1]

		(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	**19.022.542**	**7.534.228**	**158.920.430**	**14.928.646**	**9.434.461**	**163.660.324**	**– 4.093.896**	**1.900.233**	**4.739.894**
	Beleidsartikelen	**18.688.095**	**7.179.326**	**158.867.477**	**14.662.202**	**9.179.647**	**163.606.764**	**– 4.025.895**	**2.000.321**	**4.739.287**
1	Belastingen	2.716.883	2.776.428	154.158.692	2.993.663	3.061.677	157.215.788	276.780	285.249	3.057.096
2	Financiële markten	25.023	25.023	7.441	48.054	48.562	10.321	23.031	23.539	2.880
3	Financieringsactiviteiten publiek-private sector	15.708	294.050	1.204.300	1.414.354	1.693.064	2.783.753	1.398.646	1.399.014	1.579.453
4	Internationale financiële betrekkingen	2.274.076	359.220	15.257	1.628.249	363.829	6.828	– 645.827	4.609	– 8.429
5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	10.015.244	83.444	256.172	4.761.921	198.506	166.594	– 5.253.323	115.062	– 89.578

Tabel 53 Departementale verantwoordingsstaat 2019 van het Ministerie van Financiën (IXB) (Bedragen x € 1.000)[1]										
		(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
6	Btw-compensatiefonds	3.225.010	3.225.010	3.225.010	3.422.490	3.422.490	3.422.490	197.480	197.480	197.480
9	Douane	416.151	416.151	605	393.472	391.518	990	– 22.679	– 24.633	385
	Niet-beleidsartikelen	**334.447**	**354.902**	**52.953**	**266.444**	**254.814**	**53.560**	**– 68.003**	**– 100.088**	**607**
8	Apparaat kerndepartement	256.491	256.491	52.953	266.444	254.814	53.560	9.953	– 1.677	607
10	Nog onverdeeld	77.956	98.411	0	0	0	0	– 77.956	– 98.411	0

1 De gerealiseerde bedragen zijn naar boven afgerond

8.1 Saldibalans Nationale Schuld IXA

Tabel 54 Saldibalans per 31 december 2019 Nationale Schuld (bedragen x € 1.000)							
Activa				Passiva			
		31-12-2019	**31-12-2018**			**31-12-2019**	**31-12-2018**
	Intra-comptabele posten				**Intra-comptabele posten**		
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	42.022.189	48.781.992	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	33.212.724	43.286.212
3)	Liquide middelen	0	0				
4)	Rekening-courant RHB	1.448.064	3.744.518				
6)	Vorderingen buiten begrotingsverband	1.287.258	1.708.702	7)	Schulden buiten begrotingsverband	23.785.824	22.660.927
8)	Kas-transverschillen	12.241.037	11.711.927				
	Subtotaal intra-comptabel	**56.998.548**	**65.947.139**		**Subtotaal intra-comptabel**	**56.998.548**	**65.947.139**
	Extra-comptabele posten				**Extra-comptabele posten**		
10)	Vorderingen	12.765.187	12.765.820	10a)	Tegenrekening vorderingen	12.765.187	12.765.820
11a)	Tegenrekening schulden	328.105.921	332.575.729	11)	Schulden	328.105.921	332.575.729
12)	Voorschotten	0	0	12a)	Tegenrekening voorschotten	0	0
	Subtotaal extra-comptabel	**340.871.108**	**345.341.549**		**Subtotaal extra-comptabel**	**340.871.108**	**345.341.549**
	Overall Totaal	**397.869.656**	**411.288.687**		**Overall Totaal**	**397.869.656**	**411.288.688**

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders aangegeven. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afronding van bedragen kan het voorkomen dat totaaltellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post bevat de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2019. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2019. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij de kasbeheerders aanwezige kasgelden.

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) weer. Er zijn twee rekening-courant verhoudingen: het Agentschap (artikel 11) en het geïntegreerd middelen beheer (GMB, artikel 12). De bedragen zijn per 31 december 2019 in overeenstemming met de opgaven van de Rijkshoofdboekhouding.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 55 Vorderingen buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Te ontvangen rente op swaps	1.259.866	1.679.291
Vooruitbetaalde disconto	– 22.963	– 27.561
Te ontvangen rente vlottende schuld	6.762	9.950
CO2-veiling	0	0
Te ontvangen rente m.b.t. GMB	43.593	47.022
Totaal	**1.287.258**	**1.708.702**

Te ontvangen rente op swaps

Deze post betreft de opgelopen rente die de Staat nog tegoed heeft van de tegenpartijen. Als gevolg van de huidige samenstelling van de swapportefeuille en de lage rentestanden ontvangt de Staat per saldo rente op de swapportefeuille.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 56 Schulden buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Te realiseren agio	8.655.881	8.141.901
Te betalen rente onderhandse leningen	6.487	8.193
Te betalen rente openbare schuld	4.501.055	4.879.193
Te betalen rente op swaps	589.602	955.690
Te betalen rente vlottende schuld	– 10.184	– 41.990
Derden van het Agentschap	10.036.487	8.711.180
Te betalen rente m.b.t. GMB	6.496	6.760
Totaal	**23.785.824**	**22.660.927**

Te realiseren agio

Het uitstaande saldo (€ 8,7 mld.) heeft betrekking op in het verleden gerealiseerde agio bij uitgifte vaste schuld. In 2019 lag bij het merendeel van de nieuwe uitgiftes het effectieve rendement onder de couponrente van leningen, waardoor de Staat agio heeft ontvangen en de post 'Te realiseren agio' verder is opgelopen.

Te betalen rente op swaps

De omvang van de totale hoeveelheid *payerswaps* is in 2019 afgenomen doordat van een deel van deze swaps de looptijd was verstreken en geen nieuwe *payerswaps* zijn afgesloten. Hierdoor hoeft minder rente betaald te worden op de resterende portefeuille.

Derden van het Agentschap

De post derden van het Agentschap bestaat voor het grootste deel uit het onderpand in contanten dat uit hoofde van derivatencontracten is gestald bij het Agentschap. Het gestalde onderpand is in 2019 toegenomen als gevolg van een daling van de rentestanden. Door de daling van de rentestanden is de marktwaarde van de swapportefeuille toegenomen waardoor er meer onderpand gestort is.

8. Kas-transverschillen

Op deze rekening zijn de bedragen opgenomen welke zijn verantwoord in de uitgaven en ontvangsten, maar nog niet daadwerkelijk in de kas zijn uitgegeven of ontvangen. Deze verschillen ontstaan doordat rentebaten en rentelasten worden verantwoord op transactiebasis. Hierdoor worden transacties administratief verwerkt op het moment dat ze zich voordoen. Bij het kasstelsel is het moment van betaling en ontvangst leidend. Het verschil dat ontstaat tussen beide verantwoordingsmethoden wordt op deze rekening opgenomen. Met de registratie van rente op transactiebasis wordt aangesloten bij Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. Sinds 2002 wordt deze werkwijze toegepast. Dit bedrag is het saldo van alle posten in de tabellen 'Vorderingen buiten begrotingsverband' en 'Schulden buiten begrotingsverband' van het voorgaande jaar, behalve het gestalde onderpand dat in de post Derden van het Agentschap is opgenomen. De onderpanden worden niet meegenomen in het kas-transverschil omdat voor deze post alle boekingen op kasbasis zijn waardoor geen kas-transverschillen ontstaan.

Tabel 57 Kas-transverschillen (bedragen x € 1 mln.)	
Vorderingen buiten begrotingsverband ultimo 2018	**1.709**
Te ontvangen op renteswaps	*1.679*
Vooruitbetaalde disconto	*– 28*
Te ontvangen rente vlottende schuld	*10*
Te ontvangen rente m.b.t. GMB	*47*
Schulden buiten begrotingsverband ultimo 2018	**13.950**
Te realiseren agio	*8.142*
Te betalen rente onderhandse leningen	*8*
Te betalen rente openbare schuld	*4.879*
Te betalen rente op swaps	*956*
Te betalen rente vlottende schuld	*– 42*
Te betalen rente m.b.t. GMB	*7*
Totaal kas-transverschillen 2019	**12.241**

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 58 Vorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Loans	800.000	800.000
GCP Basket	155.000	400.000
Deposit Lend	375.000	450.000
Verstrekte leningen Agentschappen	6.866.778	6.625.636
Verstrekte leningen RWT's en derden	4.568.409	4.490.182
Overige	0	2
Totaal	**12.765.187**	**12.765.820**

De grootste vorderingen zijn verstrekte leningen aan Agentschappen, RWT's en derden: instellingen die deelnemen aan het geïntegreerd middelenbeheer. De afgesloten leningen zijn vorderingen van de Staat op de deelnemers. Deze vorderingen bedragen ultimo 2019 € 11,4 mld. Aan de Agentschappen is € 6,9 mld. uitgeleend, een stijging van € 0,2 mld. ten opzichte van de stand ultimo 2018. Aan RWT's en derden is € 4,6 mld. uitgeleend, een stijging van € 0,1 mld. ten opzichte van 2018. De gewogen gemiddelde looptijd van de leningen bedraagt bij de Agentschappen circa 19,9 jaar en bij RWT's circa 18,6 jaar. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere vorderingen van in totaal €1,3 mld. 'Loans' betreft de vordering die Nederlandse staat nog op ABN AMRO heeft. GCP Basket en Deposit Lend zijn geldmarktinstrumenten - dit betreft vorderingen met een zeer korte looptijd die op 31 december 2019 nog op de geldmarkt uitstonden.

Opeisbaarheid van de vorderingen

Het volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

Tabel 59 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Opeisbaarheid	**Bedrag**
Direct opeisbare vorderingen	0
Op termijn opeisbare vorderingen	12.765.187
Totaal	**12.765.187**

11. Schulden

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 60 Schulden (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste schuld[1]		
Staatsschuld	289.518.521	297.912.447
Propertize MTN's	0	600.000
Vlottende schuld		
Dutch treasury certificates	16.390.000	19.650.000
Deposit borrow	150.000	950.000
Sell/Buy backtransacties	0	0
Cash Depo USD in EUR	805.217	418.728
CP foreign currency in EUR	671.978	2.241.575
RC Agentschappen	2.425.198	2.469.959
RC RWT's en derden	9.212.035	7.921.523
RC decentrale overheden	9.240.343	7.748.689
RC sociale fondsen	– 1.486.945	– 8.514.666
Deposito's		
Deposito's Agentschappen	0	0
Deposito's RWT's en derden	101.098	98.998
Deposito's decentrale overheden	1.078.476	1.078.476
Totaal	**328.105.921**	**332.575.729**

1 De vaste schuld bestaat uit financiële transacties met een oorspronkelijke looptijd van > 1 jaar.

De schulden hebben betrekking op in het verleden binnen begrotingsverband geboekte ontvangsten, waarvan op termijn nog verrekening met derden zal plaatsvinden. Deze post betreft voornamelijk de vaste staatsschuld (€ 289,5 mld.) en vlottende staatsschuld (€ 18,0 mld.) en daarnaast bevatten de schulden ook de schulden die betrekking hebben op de verhoudingen tussen het Rijk en de deelnemers aan geïntegreerd middelenbeheer.

Deelnemers aan het geïntegreerd middelenbeheer houden middelen aan op hun rekening-courant bij de Schatkist (rekening-courant = RC in bovenstaande tabel). Deze tegoeden vallen onder de vlottende schuld omdat ze direct opvraagbaar zijn. Deelnemers kunnen echter ook deposito's plaatsen. De uitstaande deposito's zijn voor het overgrote deel kortlopend. De Agentschappen hielden eind 2019 € 2,4 mld. aan op hun rekeningen-courant, ze hadden geen deposito's. RWT's en derden hielden € 9,2 mld. aan in rekening-courant en € 0,1 mld. in deposito's. Het rekening-courantsaldo van de decentrale overheden nam in 2019 toe met € 1,5 mld. naar € 9,2 mld. Het bedrag aan uitstaande deposito's bleef gelijk op € 1,1 mld. De gewogen gemiddelde looptijd van de eind 2019 uitstaande deposito's van de RWT's was circa 2,3 jaar en bij decentrale overheden 11,4 jaar.

Sociale Fondsen

De saldi van de sociale fondsen lopen sterk uiteen hetgeen met name toe te schrijven is aan de mate van onderdekking en overdekking van de desbetreffende premies. Het saldo van UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen) bedraagt € 5,1 mld. positief, het saldo van SVB (Sociale Verzekeringsbank) € 3,5 mld. positief en het saldo van Zorginstituut

Nederland € 10,1 mld. negatief. Gecumuleerd levert dit het saldo van € 1,5 mld. negatief op. Het saldo eind 2019 is € 7,0 mld. minder negatief dan de stand eind 2018.

Voor een specificatie naar uitgiftejaar van de stand van de vaste schuld per 31 december 2019 wordt verwezen naar het onderstaande overzicht.

Tabel 61 Specificatie van de vaste schuld naar jaar van uitgifte[1] per 31 december 2019 (bedragen x € 1 mln.)

Jaar van uitgifte	Openbaar	Onderhands	Totaal
Vóór 1999	22.847,4[2]	152,4	22.999,8
1999 / t/m 2004	0	0	0
2005	15.723,4	0	15.723,4
2006	4.263,0	0	4.263,0
2007	0	0	0
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	30.813,5	221,2[3]	31.034,7
2011	16.494,0	0	16.494,0
2012	28.808,0	0	28.808,0
2013	17.608,0	0	17.608,0
2014	45.537,5	0	45.537,5
2015	15.220,2	0	15.220,2
2016	30.493,2	0	30.493,2
2017	30.759,2	0	30.759,2
2018	12.376,9	0	12.376,9
2019	18.200,6	0	18.200,6
Totaal	**289.144,9**	**373,6**	**289.518,5**

1 Jaar van eerste uitgifte betekent dat ingeval van een heropening van een lening, het bedrag wordt opgenomen bij het oorspronkelijke jaar van eerste uitgifte van de (heropende) lening.
2 GBK € 12,2 mln., DSL uitgifte 1993 € 9.806,5 mln., DSL uitgifte 1998 € 13.028,8 mln.
3 Verplichtingen uit hoofde van schuldtitels uitgegeven door het land Nederlandse Antillen en het eilandgebied Curaçao, overgenomen door de Nederlandse Staat per 10 oktober 2010.

Propertize Medium Term Notes (MTN's)

Op 27 september 2016 heeft de Nederlandse Staat de uitstaande staats-gegarandeerde schuld van Propertize overgenomen. Een met de Tweede Kamer gecommuniceerde voorwaarde voor de verkoop van Propertize was dat het risico op de door de Staat afgegeven garantie op de financiering van Propertize af moest nemen of tenminste gelijk moest blijven. Om aan deze voorwaarde te voldoen heeft de Staat de gehele uitstaande schuld van Propertize ter waarde van €2,35 mld. overgenomen. In 2017 is € 1,75 mld. afgelost, in 2018 heeft geen aflossing plaatsgevonden en in 2019 is het resterende deel van € 0,6 mld. afgelost, waardoor nu geen uitstaande schuld resteert.

8.2 Saldibalans Ministerie van Financiën IXB

Tabel 62 Saldibalans per 31 december 2019 van het Ministerie van Financiën (IX) (bedragen x € 1.000)

Activa				Passiva			
		31-12-2019	**31-12-2018**			**31-12-2019**	**31-12-2018**
	Intra-comptabele posten				**Intra-comptabele posten**		
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	9.434.461	7.736.486	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	163.660.325	149.861.722
3)	Liquide middelen	74.607	86.312				
4)	Rekening-courant RHB	154.426.686	142.322.685				
5)	Rekening-courant RHB begrotingsreserve	489.426	431.770	5a)	Begrotingsreserves	489.426	431.770
6)	Vorderingen buiten begrotingsverband	4.851	4.254	7)	Schulden buiten begrotingsverband	280.280	288.015
	Subtotaal intra-comptabel	**164.430.031**	**150.581.507**		**Subtotaal intra-comptabel**	**164.430.031**	**150.581.507**
	Extra-comptabele posten				**Extra-comptabele posten**		
9)	Openstaande rechten	27.787.713	23.377.060	9a)	Tegenrekening openstaande rechten	27.787.713	23.377.060
10)	Vorderingen	4.040.407	3.930.949	10a)	Tegenrekening vorderingen	4.040.407	3.930.949
11a)	Tegenrekening schulden	0	0	11)	Schulden	0	0
12)	Voorschotten	305.339	288.839	12a)	Tegenrekening voorschotten	305.339	288.839
13a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	166.317.138	164.747.811	13)	Garantie- verplichtingen	166.317.138	164.747.811
14a)	Tegenrekening andere verplichtingen	3.061.556	3.635.402	14)	Andere verplichtingen	3.061.556	3.635.402
15)	Deelnemingen	38.333.575	39.446.168	15a)	Tegenrekening deelnemingen	38.333.575	39.446.168
	Subtotaal extra-comptabel	**239.845.728**	**235.426.229**		**Subtotaal extra-comptabel**	**239.845.728**	**235.426.229**
	Overall Totaal	**404.275.759**	**386.007.736**		**Overall Totaal**	**404.275.759**	**386.007.736**

Algemene toelichting

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders vermeld. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afronding van bedragen kan het voorkomen dat totaaltellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post bevat de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2019. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2019. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij kasbeheerders aanwezige kasgelden.

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijkshoofdboekhouding weer. Het bedrag is per 31 december 2019 in overeenstemming met de opgave van de Rijkshoofdboekhouding.

5. en 5a. Begrotingsreserves

In de praktijk worden dit ook wel interne begrotingsreserves oftewel risicovoorzieningen genoemd. Een begrotingsreserve is een meerjarige budgettaire voorziening die op een afzonderlijke rekening-courant wordt aangehouden. Het gaat om een interne budgettaire voorziening of reserve binnen de Rijksbegroting. De reserve blijft meerjarig beschikbaar voor het doen van uitgaven in latere jaren. Voor elke begrotingsreserve wordt in de administratie van de Rijkshoofdboekhouding een afzonderlijke rekening-courant aangehouden.

Tabel 63 Begrotingsreserves (bedragen x € 1 mln.)

Naam Begrotingsreserve	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019	Verwijzing naar begrotingsartikel
Garantie BES	2,0	1,0	0	3,0	2
Garantie TenneT	40,0	4,8	0	44,8	3
Ekv	389,7	51,0	0	440,7	5
NHT	0	0,9	0	0,9	2
Totaal	**431,7**	**57,7**	**0**	**489,4**	

Garantie BES

In 2017 heeft de Staat een garantie voor het DGS voor de BES-eilanden ingesteld. Jaarlijks wordt voor deze garantie € 1 mln. toegevoegd aan de begrotingsreserve.

Garantie TenneT

In 2010 heeft TenneT de overname van het transportnet van E.ON (Transpower) definitief afgerond. Om deze overname te financieren heeft de Staat een garantie van € 300 mln. aan de Stichting Beheer Doelgelden afgegeven. De premie die voortvloeit uit de garantie wordt jaarlijks in de per 1 januari 2010 opgerichte begrotingsreserve afgestort. Eventuele betalingen vloeien eveneens voort uit deze reserve.

Ekv

In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Exportkredietverzekering opgericht. Deze risicovoorziening werkt als een buffer om meerjarig grote budgettaire schommelingen in de uitgaven binnen het uitgavenplafond van de begroting van het ministerie van Financiën op te kunnen vangen. De budgettaire verwerking van de financiële stromen van artikel 5 is in 2019 aangepast. Naar aanleiding van een gewijzigde manier van boeken door het CBS van schades en recuperaties, zijn schades niet EMU-saldorelevant zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de netto-schade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Als gevolg van de gewijzigde manier van boeken door het CBS, vloeien de opgehaalde, kostendekkende, premies in enig jaar daartoe in deze reserve en schades op afgesloten dossiers en uitvoeringskosten vloeien uit de reserve.

NHT

De Staat heft een jaarlijkse premie (€ 875.000) over het afgegeven garantiebedrag van € 50 mln. Deze middelen worden per 2019 gestort in een nieuw per 1 juni 2018 opgerichte begrotingsreserve.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Onder de vorderingen buiten begrotingsverband zijn posten opgenomen, die nog met derden moeten worden verrekend.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Onder de schulden buiten begrotingsverband zijn de posten opgenomen, die nog aan derden moeten worden betaald. De stand ultimo 2019 van € 280 mln. heeft grotendeels betrekking op in december 2019 ontvangen provinciale opcenten die nog verrekend moeten worden met de provincies en de consignatiekas.

9. Openstaande rechten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 64 Openstaande rechten (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Belastingvorderingen	27.638.842	23.135.902
Vorderingen DRZ	84.842	127.162
Btw-compensatiefonds	4.686	4.078
Overige	59.343	109.918
Totaal	**27.787.713**	**23.377.060**

Belastingvorderingen

De belangrijkste posten van de ultimo 2019 openstaande belastingvorderingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

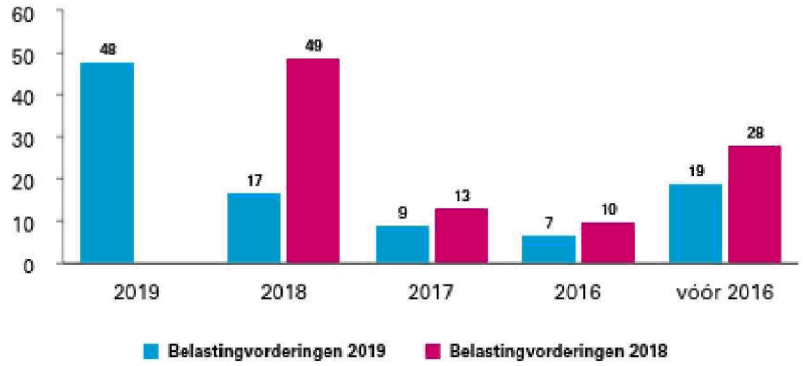
Tabel 65 Belastingvorderingen uitgesplitst naar belastingsoort (bedragen € x 1 mld.)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vpb	10,2	7,5
Inkomstenbelasting/premies volksverzekeringen	5,6	5,2
Omzetbelasting	3,6	2,7
Loonbelasting/premies volksverzekeringen	2,0	1,7
Erf- en schenkbelasting	0,8	0,7
Douanerechten	0,6	0,6
Overig	4,9	4,7
Totaal	**27,6**	**23,1**

Het volgende overzicht geeft aan in welk jaar de nog openstaande belastingvorderingen zijn ontstaan.

Figuur 9 - Ouderdom van de Belastingvorderingen (verdeling

in procenten)

Van het totale te vorderen bedrag zal uiteindelijk een aanzienlijk gedeelte niet inbaar zijn. Bij 75% van de openstaande belastingvorderingen is de uiterste betaaldatum verstreken. Van deze achterstandsposten is 47% aan te merken als betwist, bijvoorbeeld omdat een bezwaarschrift is ingediend. Ook van de niet-betwiste rechten met een betalingsachterstand zal een gedeelte niet of moeilijk inbaar zijn, bijvoorbeeld als gevolg van faillissementen.

De Belastingdienst stelt vorderingen, die niet meer verhaald kunnen worden op de belastingplichtige, buiten invordering. Er worden dan geen invorderingsmaatregelen meer genomen. Een buiten invordering gestelde vordering blijft nog wel invorderbaar (tot het moment van verjaring). Als alsnog betaald wordt of verrekend kan worden, wordt dit bedrag afgeboekt op de vordering. In 2019 bedroeg het nettobedrag aan buiten invordering gestelde vorderingen (incl. alsnog gerealiseerde afboekingen) € 0,3 mld.

Tabel 66 Verloop van de belastingvorderingen (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Ultimo vorig jaar	23.135.902	20.433.645
Rechten Belastingdienst Caribisch Nederland (BCN) vorig jaar	– 38.831	– 31.610
Ontstane rechten	87.804.726	80.319.248
Vervallen rechten	– 83.312.680	– 77.624.212
Rechten BCN dit jaar	49.724	38.831
Totaal	**27.638.842**	**23.135.902**

Tabel 67 Opeisbaarheid van de belastingvorderingen (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Reguliere belastingvorderingen	23.866.152	19.614.217
Rechten BCN	49.724	38.831
Conserverende aanslagen Inkomstenbelasting/Premies volksverzekeringen (IB/PVV)	3.694.073	3.431.934
Conserverende aanslagen Erf- en schenkbelasting	28.894	50.920
Totaal	**27.638.842**	**23.135.902**

Dit betreft het nominale bedrag van de in de debiteurenadministraties van de Belastingdienst geregistreerde openstaande invorderingsopdrachten, gecorrigeerd voor de betalingen die ultimo 2019 waren ontvangen maar

nog niet waren verwerkt in de debiteurenadministraties.

Van de 27,6 mld. is € 3,7 mld. niet direct invorderbaar.

Vorderingen DRZ

De vorderingen (rechten) van € 84,8 mln. ultimo 2019 hebben betrekking op de periode tot en met 2026. De vorderingen van DRZ bestaan voor 99,3% uit verkopen van militair strategische roerende zaken. In 2019 is door DRZ € 57,7 mln. aan betalingen ontvangen voor militair strategische goederen van Defensie.

De ouderdom (jaar van herkomst) van de vorderingen DRZ is als volgt:

Tabel 68 Ouderdom van de vorderingen DRZ (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2016	76.937
Ontstaan in 2016	0
Ontstaan in 2017	0
Ontstaan in 2018	0
Ontstaan in 2019	7.905
Totaal	**84.842**

Overige

Financiën heeft nog een vordering van ruim € 59 mln. openstaan op dividenden staatsdeelnemingen. Het gaat hier met name om nog terug te ontvangen dividendbelasting over 2019.

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 69 Vorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Niet gerelateerd aan de kredietcrisis		
Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering	*326.160*	*392.055*
Overige vorderingen exportkredietverzekering	*450.976*	*276.207*
Overige	*64.891*	*64.307*
Subtotaal	**842.027**	**732.569**
Ontstaan als gevolg van de kredietcrisis		
Lening Griekenland	*3.198.380*	*3.198.380*
Subtotaal	**3.198.380**	**3.198.380**
Totaal	**4.040.407**	**3.930.949**

Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering

Verreweg het grootste deel van de geconsolideerde vorderingen (excl. consolidatierente) van € 0,33 mld. is opgenomen in consolidatie-overeenkomsten in het kader van de Club van Parijs. Vorderingen begrepen in consolidatie-overeenkomsten zijn door landen erkende schulden waar een betalingsregeling voor geldt en kunnen derhalve worden beschouwd als recuperabel.

Lening Griekenland

In 2010 had Griekenland als eerste land van de eurozone problemen om zichzelf te blijven

financieren op de markt. Als gevolg besloten de lidstaten van de eurozone samen met het IMF tot het verlenen van financiële steun door het verstrekken van bilaterale leningen. Deze zogenaamde Greek Loan Facility (GLF) bestond oorspronkelijk uit € 80 mld. aan bilaterale leningen van de landen van de eurozone en € 30 mld. van het IMF. In juli 2011 is besloten om de nog niet uitgekeerde leningen uit de GLF over te hevelen naar het EFSF. Vanuit de bilaterale leningen in het GLF is € 52,9 mld. uitgekeerd aan Griekenland. Sinds 2012 zijn geen nieuwe leningen meer verstrekt aan Griekenland. Het Nederlandse aandeel in de GLF is in totaal € 3,2 mld. van de € 52,9 mld. Vanaf 2020 zal Griekenland starten met het terugbetalen van deze leningen.

Niet uit de balans blijkende vordering

Tot de voorwaardelijke vorderingen kan het saldo van de Maintenance Of Value posities (MOV) worden gerekend (betreft internationale instellingen). Het betreft een statutaire verplichting voor de aandeelhouders om onder bepaalde voorwaarden de waarde van hun originele ingelegde kapitaalinleg in nationale valuta constant te houden. De stand van de MOV-posities bedroeg € 40,1 mln. Het saldo van de MOV-posities kan afhankelijk van wisselkoersfluctuaties een vordering dan wel een verplichting voorstellen. Door de aandeelhouders van de internationale instellingen is echter besloten dat er geen uitkering van de MOV-verplichtingen zal plaatsvinden. Zodoende zullen er geen financiële transacties op basis van de MOV plaatsvinden, tenzij de aandeelhouders besluiten deze bevriezing op te heffen.

Onderdeel van afspraken van de Eurogroep is dat de inkomsten van de ECB en de nationale centrale banken op de Griekse staatsobligaties worden doorgegeven aan Griekenland. Dit betreffen de inkomsten uit de SMP-portefeuille en de ANFA-portefeuille. Het ESM heeft een speciale rekening waarop lidstaten de inkomsten kunnen overmaken. Nederland heeft in juli 2014 aan het ESM de SMP-inkomsten over 2014 (€ 112 mln.) overgemaakt. Omdat de uitbetaling aan Griekenland vanuit het ESM destijds zijn opgeschort, staan deze nog op deze speciale rekening. Medio 2018 is besloten om conditioneel aan het honoreren van de afspraken de inkomsten in de toekomst weer uit te keren. De Eurogroep heeft daartoe in juni aan de Eurozone-lidstaten verzocht het betalen van de inkomsten van na 2014 aan de speciale ESM rekening te hervatten. Daartoe heeft Nederland eind 2018 de volgende betaling à € 103,3 mln. overgemaakt. In december 2018 is binnen de Eurozone een nieuw schema afgesproken, met als gevolg dat in 2019 geen betalingen zijn overgemaakt.

Ouderdomsoverzicht van de vorderingen

De ouderdom van de vorderingen exclusief de geconsolideerde en overige vorderingen exportkredietverzekeringen, is als volgt:

Tabel 70 Ouderdom van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2016	3.214.675
Ontstaan in 2016	22.547
Ontstaan in 2017	213
Ontstaan in 2018	1.383
Ontstaan in 2019	801.589
Totaal	**4.040.407**

Opeisbaarheid van de vorderingen

Het volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

Tabel 71 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Opeisbaarheid	**Bedrag**
Direct opeisbare vorderingen	20.990
Op termijn opeisbare vorderingen	3.996.917
Geconditioneerde vorderingen	22.500
Totaal	**4.040.407**

11. Schulden

Onder schulden zijn posten opgenomen die zijn voortgekomen uit ontvangsten ten gunste van de begroting. De begroting IXB van het Ministerie van Financiën heeft geen schulden.

12. Voorschotten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 72 Voorschotten (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Personeel en Materieel	29.529	33.689
Btw-compensatiefonds	151.075	133.737
Overige	124.735	121.413
Totaal	**305.339**	**288.839**

Personeel en Materieel

Deze post betreft diverse voorschotten aan personeel. Daarnaast hebben deze voorschotten betrekking op betalingen aan diverse crediteuren waarvan de goederen/diensten nog geleverd dienen te worden.

Btw-compensatiefonds

Dit zijn voorschotten die betrekking hebben op bijdragen aan gemeenten en regionale openbare lichamen.

Overige voorschotten

Voor € 124,7 mln. betreft het ambtshalve voorschotten uitbetaald op de evenredige bijdrage verdeling. Deze voorschotten zijn uitbetaald aan burgers bij wie meer dan het maximum aan inkomensafhankelijke bijdrage in het kader van de zorgverzekeringswet is ingehouden. Het gehele bedrag is ontstaan in 2019.

Het volgende overzicht geeft inzicht in de ouderdom van de voorschotten, waarvan de uitgaven reeds in het jaar van verstrekking ten laste van de begroting zijn gebracht. Tevens is aangeven welk deel in 2019 tot afrekening is gekomen.

Tabel 73 Verloop en ouderdom van de voorschotten (bedragen x € 1.000)

	Saldo 01-01-2019	Verstrekt 2019	Afgerekend 2019	Saldo 31-12-2019
vóór 2016	0		0	0
2016	1.900			1.900
2017	1.675		300	1.375
2018	285.264		284.627	637
2019	0	303.554	2.127	301.427
Totaal	**288.839**	**303.554**	**287.054**	**305.339**

13. Garantieverplichting

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 74 Garantieverplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2019	Aangegaan in 2019 (=inclusief positieve bijstellingen)	Vrijgevallen garanties in 2019 (garanties die aflopen zonder dat tot een uitbetaling is gekomen)	Betalingen in 2019	Negatieve bijstelling in 2019 (van in eerdere begrotingsjaren aangegane garantie-verplichtingen)	Saldo 31-12-2019
Deelnemingen	59.062.204	1.406.982	0	0	0	60.469.186
DNB-IMF	*43.303.725*	*529.184*	*0*	*0*	*0*	*43.832.908*
Ontwikkelings-banken/NWB	*15.758.479*	*877.798*	*0*	*0*	*0*	*16.636.278*
Kernongevallen (WAKO)	9.768.901	0	0	0	0	9.768.901
Verzekeringen:	16.338.885	4.748.141	0	– 184.726	– 4.499.706	16.402.595
Exportkrediet-verzekering	*16.338.885*	*4.748.141*	*0*	*– 184.726*	*– 4.499.706*	*16.402.595*
Investerings-verzekering	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Stabiliteits-mechanisme EFSM	2.880.000	60.000	0	0	0	2.940.000
Stabiliteits-mechanisme EFSF	34.154.159	0	0	0	0	34.154.159
Garantie DNB winstafdracht	0	0	0	0	0	0
Garantie ESM	35.445.400	0	0	0	– 15.500	35.429.900
Garantie SRF	4.163.500	0	0	0	0	4.163.500
Overige	2.934.762	58.585	0	– 1.156	– 3.293	2.988.897
Totaal	**164.747.811**	**6.273.708**	**0**	**– 185.882**	**– 4.518.499**	**166.317.138**

Bovenstaande tabel bevat interne garanties met betrekking tot schatkistbankieren door de AFM en alle externe garantieverplichtingen uit hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, met uitzondering van de overeenkomst met FMO, aangezien de garantieverplichting FMO in theorie ongelimiteerd is. De toelichting voor de bovenstaande garantieverplichtingen is opgenomen in hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, Toelichting per risicoregeling.

Niet in de balans opgenomen garantieverplichting

De garantie aan het FMO betreft een instandhoudingsverplichting en is in theorie onbeperkt. De letterlijke tekst van de overeenkomst is leidend voor de interpretatie.

14. Andere verplichtingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 75 Andere verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2019	**Aangegaan in 2019 (=inclusief positieve bijstellingen)**	**Vrijgevallen in 2019 (verplichtingen die aflopen zonder dat tot een uitbetaling is gekomen)**	**Betalingen in 2019**	**Negatieve bijstelling in 2019 (van in eerdere begrotingsjaren aangegane verplichtingen)**	**Saldo 31-12-2019**
Vordering SRH	1.763.768	1.658	0	0	0	1.765.426
Deelnemingen ontwikkelingsbanken	827.937	120.102	0	– 362.506	0	585.533
Kapitaaluitbreiding TenneT	280.000	410.000	0	– 690.000	0	0
Overige	763.697	8.355.646	0	– 8.196.073	– 212.673	710.597
Totaal	**3.635.402**	**8.887.406**	**0**	**– 9.248.579**	**– 212.673**	**3.061.556**

Vordering SRH

De vordering SRH bestaat uit een vordering van € 1,598 mld. n.a.v. de afsplitsing van SNS Bank van de holding SNS Reaal in 2015, een bedrag van € 161 mln. dat SRH in 2017 aan de Staat heeft overgeheveld, en geaccumuleerde rente over dit bedrag. In 2019 is de vordering per saldo verhoogd met € 1,66 mln. rente.

Deelnemingen ontwikkelingsbanken

Per 31 december 2019 zijn er nog een aantal openstaande betalingsverplichtingen aan de Wereldbank (met name meerjarige betalingen voor IDA). De laatste betaling aan de AIIB is in 2019 gedaan, hiermee is deze betalingsverplichting volledig ingelost.

Kapitaaluitbreiding TenneT

In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TenneT met een omvang van € 1.190 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarbij in 2019 zou worden bezien of de vierde en laatste tranche van € 410 miljoen noodzakelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 350 miljoen overgemaakt. In 2019 is onderzocht of TenneT de vierde tranche nodig heeft. Uitkomst hiervan was dat TenneT inderdaad

aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2019 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 280 en € 410 miljoen overgemaakt.

Overige

De aangegane en tot betaling gekomen verplichtingen betreffen met name verplichtingen voor het Btw-compensatiefonds en verplichtingen van de Belastingdienst. Het saldo van openstaande verplichtingen is in 2019 met name afgenomen door negatieve bijstellingen. De negatieve bijstelling betreft onder andere de bijstelling van de meerjarige verplichting van de vertrekregeling bij de Belastingdienst.

Niet in de balans opgenomen andere verplichtingen

De per 1 januari 2016 ingevoerde belastingplicht van overheidsondernemingen heeft voor het Ministerie van Financiën tot gevolg dat over een deel van het resultaat over 2016 vennootschapsbelasting, zijnde € 245, is betaald. Vanwege uitstel is dit bedrag in 2017 betaald. Als gevolg van de voorlopige aanslag in 2016 is voor het fiscale jaar 2017 in 2017 een voorlopige aanslag opgelegd en betaald van € 261.943. Voor het fiscale jaar 2018 is als gevolg van de voorlopige aanslag in 2016 ook een voorlopige aanslag opgelegd en in 2018 betaald van € 127.276. Er kan nog geen definitieve inschatting worden gemaakt van de omvang van de fiscale Vpb-positie, aangezien het aangifteproces nog loopt. Naar verwachting betreft het geen substantiële verplichting. Sinds enkele jaren loopt een rechtszaak tegen de Staat over de onteigening van effecten en vermogensbestanddelen van SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V. De Ondernemingskamer buigt zich momenteel over het vaststellen van de schadeloosstelling. De uitkomst daarvan is op het moment van schrijven nog niet bekend, net zoals de omvang van de claims die daar mogelijk uit kunnen volgen.

15. Deelnemingen

De post deelnemingen bestaat uit de aandelen in Nederlandse ondernemingen en de aandelen in internationale instellingen. De deelnemingen zijn als volgt gewaardeerd:

- Nederlandse ondernemingen: op basis van de historische aanschafwaarde. Voor TenneT, DNB en N.V. Luchthaven Schiphol zijn de historische aanschafwaarden onbekend. Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.
- Internationale instellingen: op basis van het gestorte kapitaal, waarde per 31 december 2019. Voor het restant dat niet als deelneming is opgenomen, is een garantieverplichting verstrekt (callable capital), die onder saldibalanspost 13 is opgenomen.

De deelnemingen kunnen als volgt gespecificeerd worden. In de tweede kolom van het overzicht is het deelnemingspercentage ultimo 2019 vermeld.

Tabel 76 Deelnemingen (bedragen x € 1.000)

	Aandeel in %	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Nederlandse ondernemingen			
Nederlandse Gasunie N.V.	*100*	*10.067.312*	*10.067.312*
NS N.V.	*100*	*1.012.265*	*1.012.265*
TenneT B.V.	*100*	*1.890.000*	*1.200.000*
Air France KLM	*14*	*744.396*	*0*
DNB	*100*	*500.000*	*500.000*
BNG	*50*	*69.613*	*69.613*
N.V. Luchthaven Schiphol	*69,77*	*58.937*	*58.937*
Havenbedrijf Rotterdam	*29,17*	*462.667*	*462.667*
Nederlandse Loterij B.V.	*99*	*78.273*	*78.273*
InvestNL	*100*	*50.000*	*0*
Overige	*div.*	*73.209*	*73.209*
Subtotaal Nederlandse ondernemingen exclusief de financiële instellingen		**15.006.672**	**13.522.276**
Gerelateerd aan kredietcrisis			
ABN AMRO GROUP N.V.	*56,26*	*12.186.590*	*12.186.590*
RFS Holdings B.V.	*0*	*0*	*2.642.000*
SRH N.V.	*100*	*2.200.000*	*2.200.000*
Volksbank Holding B.V. (Volksbank)	*100*	*2.700.000*	*2.700.000*
Subtotaal Nederlandse ondernemingen inclusief de financiële instellingen		**32.093.262**	**33.250.866**
Internationale instellingen			
IBRD	*1,97*	*302.208*	*296.067*
EFSF	*5,70*	*1.623*	*1.623*
ESM	*5,67*	*4.571.600*	*4.573.600*
EIB	*4,47*	*969.040*	*969.040*
EBRD	*2,51*	*155.250*	*155.250*
IFC	*2,19*	*49.965*	*48.950*
MIGA	*2,16*	*6.988*	*6.846*
AIIB	*1,03*	*183.639*	*143.926*
Subtotaal internationale instellingen		**6.240.313**	**6.195.302**
Totaal		**38.333.575**	**39.446.168**

TenneT B.V.

In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TenneT met een omvang van €1.190 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarbij in 2019 zou worden bezien of de vierde en laatste tranche van € 410 miljoen noodzakelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 350 miljoen overgemaakt. In 2019 is onderzocht of TenneT de vierde tranche nodig heeft. Uitkomst hiervan was dat TenneT inderdaad aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2019 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 280 en € 410 miljoen overgemaakt.

In 2019 heeft dus een kapitaaluitbreiding van in totaal € 690 mln. plaatsgevonden, waardoor de waardering van de onderneming stijgt van € 1,2 mld. naar € 1,9 mld.

Air France KLM

De Staat heeft voor € 744,4 mln. een aandelenbelang van 14% verworven in Air France – KLM. Met de aandelenaankoop beoogt het kabinet ervoor te zorgen dat het Nederlands publieke belang beter wordt geborgd, doordat het breder wordt meegenomen in de besluitvorming van de holding Air France-KLM

Invest-NL

Eind 2019 is Invest-NL N.V. opgericht. Verspreid over enkele jaren ontvangt Invest-NL N.V. een kapitaalinjectie (ter waarde van € 1,7 mld.) waarvan € 50 mln. in 2019 beschikbaar is gesteld.

RFS Holdings B.V.

RFS is het voormalige consortium van Royal Bank of Scotland, Fortis en Santander dat in 2007 gezamenlijk ABN AMRO heeft overgenomen. De Nederlandse staat nam bij de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008 de plaats in van Fortis in het consortium. Het grootste activum op de balans van RFS was een belang in Alawwal. Alawwal en de Saudi British Bank (SABB) zijn in 2019 gefuseerd. De aandelen van deze fusiebank SABB zijn in 2019 uitgekeerd aan NLFI, waarna RFS is afgewikkeld. Het verkoopproces van SABB is in 2019 afgerond. Met de afwikkeling van RFS is ook een einde gekomen aan het consortium waar de staat onderdeel van werd als gevolg van de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008. Zie de toelichtingen in hoofdstuk 4.3. voor een toelichting op de verkoopopbrengst.

Wereldbank (IBRD, IFC, MIGA)

Door de depreciatie van de euro t.o.v. de dollar is de waardering van de totale deelneming Wereldbank verhoogd.

ESM

De Nederlandse Staat heeft in 2019 een bedrag ontvangen van het European Stability Mechanism (ESM) t.w.v. € 2 mln. Slovenië heeft gedurende een bepaalde periode minder kapitaal hoeven inleggen, en nu deze periode verstreken is, moet Slovenië haar aandelenkapitaal verhogen. Omdat het totale bedrag aan aandelenkapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat andere lidstaten een deel van het ingelegde kapitaal terugkrijgen. Gebaseerd op de verdeelsleutel van het ESM is dit dat de Nederlandse deelneming met € 2 mln. afneemt.

AIIB

In 2015 heeft Nederland besloten deel te nemen aan de oprichting van de AIIB. In 2019 is er voor de laatste keer circa € 40 mln. aan aandelen gekocht. De aangekochte aandelen representeren per 31 december 2019 een deelneming van € 183,6 mln. Daarmee is nu de totale toegezegde Nederlandse kapitaalstorting en deelname voltooid.

9. WNT-verantwoording 2020 Ministerie van Financiën

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslaguitkeringen van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector op naamsniveau vermeld moeten worden in het financieel jaarverslag. Deze publicatieplicht geldt tevens voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve - dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Niettopfunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de wet.

Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op onderstaande functionarissen. De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2020 € 201.000.

PM, tabellen volgen half februari. Onderstaande tabellen zijn nog van 2019

Tabel 77 Bezoldiging van topfunctionarissen

Naam instelling	Naam topfunctionaris	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ tussen haakjes omvang in 2018)	Op externe inhuur-basis (nee; ≤ 12 maanden; > 12 maanden)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast) (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering (indien overschrijding)
CEA	drs. H.W. te Beest	Voorzitter			0,15 (0,24)	Nee	23.733 (35.654)		23.733 (35.654)	29.100 (45.360)	
CEA	mw. drs. E. van Caspel RA	Vicevoorzitter			0,05 (0,1)	Nee	5.027 (9.234)		5.027 (9.234)	9.700 (18.900)	
CEA	M. van Giessen AA	Lid			0,07 (0,07)	Nee	7.812 (8.081)		7.812 (8.081)	13.580 (13.230)	
CEA	mw. A.M. Janssen AA MFSME	Lid		31-8-2019	0,06 (0,11)	Nee	4.337 (12.341)		4.337 (12.341)	7.760 (20.790)	
CEA	H.D. Rijkse AA	Lid			0,07 (0,05)	Nee	7.733 (5.690)		7.733 (5.690)	13.580 (9.450)	
CEA	prof. dr. E.H.J. Vaassen RA	Lid			0,04 (0,08)	Nee	4.395 (8.327)		4.395 (8.327)	7.760 (15.120)	
CEA	mw. E.M. van der Velden AA	Lid	1-9-2019		0,06 (-)	Nee	2.129 (-)		2.129 (-)	3.880 (-)	
CEA	prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA	Lid			0,08 (0,08)	Nee	8.657 (8.320)		8.657 (8.320)	15.520 (15.120)	
CEA	J.P.M.J. Leerentveld RA RE	Secretaris			1 (1)	Nee	154.664 (141.565)	14.965 (14.359)	169.629 (155.924)	194.000 (189.000)	

Er zijn geen topfunctionarissen met een bezoldiging boven het wettelijk bezoldigingsmaximum.

Tabel 78 Cumulatie van dienstbetrekkingen als leidinggevend topfunctionaris

Naam topfunctionaris	Naam andere WNT-instelling(en)	Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.	Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling
H.D. Rijkse AA	Roosevelt Stichting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 79 Bezoldiging van niet-topfunctionarissen boven het individueel toepasselijk drempelbedrag

Naam instelling	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ tussen haakjes omvang in 2018)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast) (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk drempelbedrag	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen niet-topfunctionarissen met een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag									

Tabel 80 Uitkeringen aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband

Naam instelling	Naam (gewezen) topfunctionaris	Laatste functie	Datum beëindiging dienstverband	Op externe inhuur-basis (nee; ≤ 12 maanden; > 12 maanden)	Betaalde uitkeringen in 2019	Individueel toepasselijke maximale ontslaguitkering	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen ontslaguitkeringen betaald die gerapporteerd moeten worden.							

D. BIJLAGEN

Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's

PM, de tabel moet nog verder worden ingevuld/gecheckt. Begin februari volgt een nieuwe versie.

Tabel 81 Overzichtstabel inzake RWT's en ZBO's van Ministerie van Financiën (Bedragen x € 1.000).

Naam ZBO/RWT	Begrote bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Begrote bijdrage overige departementen	Gerealiseerde bijdrage overige departementen	Bijzonderheden
AFM	400	...	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
DNB	1.700	...	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
CEA	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Waarderingskamer	2.006	2.017	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
NLFI	5.000	...	0	0	Ja
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij Deelnemingen/NLFI				
Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	0	0	...	...	Nee
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij WBF				

Bijlage 2: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek

Tabel 82 Artikel 1 - Belastingen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Dienstverlening Belastingdienst	2020
	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/18/aanbiedingsbrief-beleidsdoorlichting-dienstverlening-belastingdienst	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie assurantiebelasting https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-929495	2020
	Evaluatie vrijstelling nettolijfrenten en nettopensioen https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-945223	2020
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's	PM	PM
	PM	PM
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Doorlichting fiscale evaluaties https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-938980	2020
	PM	PM

De evaluatie Assurantiebelasting alsook de Evaluatie Vrijstellingen Nettolijfrenten/nettopensioen zijn niet conform begroting in 2019 afgerond. Deze zijn in 2020 vergezeld van een kabinetsreactie aan de Tweede Kamer toegezonden.

In 2018 is een tussentijdse evaluatie van de autobrief II geweest. De evaluatie autobrief II welke voor 2019 was aangekondigd, is vervallen door het nieuwe beleid in het klimaatakkoord en de hierin aangekondigde monitoring- en evaluatiecyclus.

Tabel 83 Artikel 2 - Financiële markten		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Onderzoek ontwikkelingen in de markt voor uitvoering premieregelingen	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Evaluatie, i.s.m. de AFM, naar het toezicht op het ontwikkelingsproces van financiële producten	2020
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
3. Overig onderzoek	National Risk Assessment witwassen 3	2020
	National Risk Assessment terrorisme financiering 2	2020
	Beleidsmonitor witwassen 3	2020
	Evaluatie Basic	2020
	Evaluatie garantieregeling WAKO (kernongevallen)	2020
	Onderzoek excessen niet bancaire financieringsovereenkomsten	2020
	Onderzoek maximale kredietvergoeding	2020
	Onderzoek naar illegale trustdienstverlening	2020
	Onderzoek Big Tech in het betalingsverkeer	2020
	Evaluatie klachteninstituut financiële dienstverlening	2020

Tabel 84 Artikel 3 - Financieringsactiviteiten publiek-private sector		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Deelnemingenbeleid	2020
	Rapport Beleidsdoorlichting Deelnemingenbeleid 2020 (rijksoverheid.nl)	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Individuele steun aan bedrijven tijdens de coronacrisis	2020
	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z21423&did=2020D45695	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Aandelenverwerving Air France-KLM	2020
	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D19475&did=2020D19475	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
	Evaluatie staatsaandeelhouderschap bij permanente staatsdeelnemingen	Doorlopend

Tabel 85 Artikel 4 - Internationale financiële betrekkingen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer: Coronacrisis: de risico's van garanties en leningen voor de overheidsfinanciën. https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2020/11/25/coronacrisis-de-risico%E2%80%99s-van-garanties-en-leningen-voor-de-overheidsfinancien	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	PM	2020
3. Overig onderzoek		

Tabel 86 Artikel 5 - Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	pm	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek	PM	jaarlijks
	PM	2020

Tabel 87 Artikel 6 - Btw-compensatiefonds		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 88 Artikel 9 - Douane		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Douane*	2021
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 89 Artikel 11 - Financiering staatsschuld		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 90 Artikel 12 - Kasbeheer		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 91 Overig onderzoek		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Begrotingsbeleid	
	Kamerstuk 35570, nr. C | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officiele-bekendmakingen.nl)	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		

Bijlage 3: Inhuur Externen

Tabel 92 Ministerie van Financiën Verslagjaar 2020 (bedragen x € 1.000)	
Programma- en apparaatskosten	
1. Interim-management	1.662
2. Organisatie- en Formatieadvies	5.244
3. Beleidsadvies	3.140
4. Communicatieadvisering	2.876
Beleidsgevoelig (som 1 t/m 4)	12.922
5. Juridisch Advies	7.748
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	194.146
7. Accountancy, financiën en administratieve organisatie	33.876
(Beleids)ondersteunend (som 5 t/m 7)	235.770
8. Uitzendkrachten (formatie & piek)	105.833
Ondersteuning bedrijfsvoering	105.833
Totaal uitgaven inhuur externen	354.525

De inhuur als percentage van de totale apparaatsuitgaven is voor het ministerie van Financiën in 2020 uitgekomen op 11,9%, waarmee de Roemer-norm van 10% wordt overschreden. Deze hogere uitgaven voor externe inhuur houden met name verband met ...

Tabel 93 Inhuur externen buiten raamovereenkomsten 2020
Aantal overschrijdingen maximumuurtarief

In 2020 is sprake geweest van inhuur – buiten de raamovereenkomsten – waarbij het maximumtarief van € 225 per uur (exclusief btw) is overschreden (motie De Pater).

Bijlage 4: Focusonderwerp 2020, naleving CW 3.1 - RBV model 3.46

Tabel 94 Overzichtstabel voorstellen pilot CW3.1

Focusonderwerp CW3.1	Naam voorstel

Bijlage 5: Lijst van afkortingen

A	
AC	Audit Committee
ACP	Afrikaanse, Caribische en Pacifische landen
ADR	Auditdienst Rijk
ADSB	Atradius Dutch State Business
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AIIB	Asian Infrastructure Investment Bank
ANFA	Agreement on Net Financial Assets
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AR	Algemene Rekenkamer
ATAD	Anti Tax Avoidance Directive
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
Awr	Algemene wet inzake rijksbelastingen
B	
Bbp	Bruto binnenlands product
BCF	Btw-compensatiefonds
BCM	Business Continuity Management
BCN	Belastingdienst Caribisch Nederland
BEPS	Base Erosion and Profit Shifting
BERB	Bedrijfseconomische Resultaatsbepaling
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BF	Bijzondere Financiering
BIR	Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BNI	Bruto nationaal inkomen
BP	Belastingplan
BPM	Belasting voor Personenauto's en Motorfietsen
BSN	Burgerservicenummer
Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
BVA	Beveiligingsautoriteit
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken met Koninkrijksrelaties
C	
CAF	Combiteam Aanpak Facilitators
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCP	Central Counterparty
CEA	Commissie Eindtermen Accountantsopleiding
CFC	Controlled Foreign Companies
CJIB	Centraal Justitioneel Incassobureau
COB	Commissie Onderzoek Belastingdienst
CP	Commercial Paper
CPB	Centraal Planbureau
CRS	Common Reporting Standard
CT	Contra terrorisme
CW	Comptabiliteitswet

D

DBFM(O)	Design-Build-Finance-Maintain(-Operate)
DDA	Dutch Direct Auction
DG	Directoraat-Generaal
DGBD	Directoraat-Generaal Belastingdienst
DGFZ	Directoraat-Generaal Fiscale Zaken
DGS	Depositogarantiestelsel
DNB	De Nederlandsche Bank
DRZ	Domeinen Roerende Zaken
DSL	Dutch State Loan
DTC	Dutch Treasury Cerfitficate
DWU	Douanewetboek van de Unie

E

EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
Ecofinraad	Economic and Financial Affairs Council
EEC	European Economic Community
EEG	Europees Economisch Gemeenschap
EFSF	European Financial Stability Facility
EFSM	European Financial Stabilisation Mechanism
EIB	European Investment Bank
EID	Elektronische identiteit
Ekv	Exportkredietverzekering
EMU	Europese Monetaire Unie
ERM	Exchange Rate Mechanism
ESM	European Stability Mechanism
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
ETM	Enterprise Tax Management
EU	Europese Unie
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

F

FD	Fiscaal Dienstverlener
FEC	Financieel Expertise Centrum
Fido	Wet Financiering decentrale overheden
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FJR	Financieel jaarverslag van het Rijk
FMO	Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden

G

GAAR	General Anti Abuse Rule
GLF	Greek Loan Facility
GMB	Geïntegreerd middelen beheer

I

IB/PVV	Inkomstenbelasting/Premies Volksverzekeringen

IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	International Development Association
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IFC	International Finance Corporation
IFI	Internationale Financiële Instelling
IH	Inkomensheffing
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IV	Informatievoorziening
IZV	Internationale Zaken en Verbruiksbelastingen
K	
KB	Koninklijk Besluit
KI&S	Klanteninteractie & -Services
KNM	Koninklijke Nederlandse Munt
KOR	Wet modernisering kleineondernemersregeling
L	
LGO	Landen en Gebieden Overzee
LH	Loonheffing
LIEC	Landelijk Informatie en Expertisecentrum
LNV	Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LSI	Landelijke Stuurgroep Interventieteams
M	
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAP	Mutual agreement procedures
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MIRT	Meerjarige Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-batenanalyse
MLI	Multilaterale instrument
MOSS	Mini One Stop Shop
MOV	Maintenance Of Value
MPP	Meerjaren Personeelsplanning
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MTN	Medium Term Note
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
N	
NBM	Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars
NHT	Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden
NLFI	NL Financial Investments

O

OB	Omzetbelasting
OBE	Organisatorisch-Bouwkundig-Elektronisch
OCT	Overseas Countries and Territories
ODC	Overheidsdatacenter
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFM	Overige fiscale maatregelen
OM	Openbaar Ministerie

P

PEPP	Pan Europees Persoonlijk Pensioenproduct
PSD	Payment Services Directive
P&C	Planning & control

R

RBV	Rijksbegrotingsvoorschriften
RC	Rekening-courant
RHB	Rijkshoofdboekhouding
RIEC	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RIV	Regeling Investeringsverzekering
RRB	Renterisicobedrag
RvB	Raad van Bestuur
RvC	Raad van Commissarissen
RVU	Regeling vervroegde uittreding
RWT	Rechtspersoon met een wettelijke taak

S

SAMO	Stichting Afwikkeling Maror-gelden
SBO	Strategisch Beraad Ondermijning
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SDG	Sustainable Development Goals
SDR	Special Drawing Rights
Seno-Gom	Stichting Economische Samenwerking Nederland Oost-Europa en Garantiefaciliteit voor Opkomende Markten
SG	Secretaris-Generaal
SMP	Securities Markets Programme
SRF	Single Resolution Fund
SBB	Sell Buy Back
SSO	Shared Service Organisatie
STEP	Stimuleringsregeling Energieprestatie Huursector
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

U

UBO	Ultimate Beneficial Owners
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

VGEM	Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu
VIA	Vooringevulde aangifte
VK	Verenigd Koninkrijk
Vpb	Vennootschapsbelasting
VT	Verscherpt toezicht
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W	
WAKO	Wet Aansprakelijkheid Kernongevallen
Wbfo	Wet beloning financiële ondernemingen
Wft	Wet op het financieel toezicht
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme
Z	
Zbo	Zelfstandig Bestuursorgaan